

## Makhchesk (oral text)

## Мæхческ (устный текст)

## Махческ (устный текст)

Recorded in 2008 from residents of Makhchesk village: Khariton (director of the school in Makhchesk), Getsaev Kolumb Tsaraevich (historian), Dzagkoev Boris Soslanbekovich (historian)

Записано в 2008 г. у жителей село Махческ: Харитона (директор школы в Махческе), Гецаева Колумба Цараевича (историк), Дзагкоева Бориса Сосланбековичи (историк)

Recorded by Arseniy Vydrin, Oleg Belyaev and Julia Mazurova. Interlinearized by Julia Mazurova and Arseniy Vydrin. Abbreviations: Kh - Khariton; KTs - Getsaev Kolumb Tsaraevich; B - Dzagkoev Boris Soslanbekovich. Записывали: А. П. Выдрин, О. И. Беляев, Ю. В. Мазурова. Глоссировали: Ю. В. Мазурова, А. П. Выдрин. Условные сокращения: Харитон – Х; Гецаев Колумб Цараевич – К.Ц; Дзагкоев Борис Сосланбекович – Б.

1 Х : Ами ду ци æрийафтай ?  
Х ами ду ци æр- иййафт -ай  
ами ду ци æр- æййафт -ай  
here you.SG what PREF catch up, be in time PST.TR.2SG

Kh: What have you seen here?

2.1 КЦ : Ци æрийафтон ?  
КЦ ци æр- иййафт -он  
ци æр- æййафт -он<sub>1</sub>  
what PREF catch up, be in time PST.TR.1SG

KTs: What have I seen?

2.2 Мæнæ си гъæу æрийафтон ма  
мæнæ си гъæу æр- ийафт -он ма  
мæнæ си<sub>2</sub> гъæу æр- æййафт -он<sub>1</sub> ма<sub>2</sub>  
there,that.is 3SG.ENCL.INESS village PREF catch up, be in time PST.TR.1SG and

гъеууой

гъе ууой

гъе уой<sub>3</sub>

so he,she.GEN

The village.

2.3 Уæлæ гъеууоми дæр гъæу адтæй .  
уæлæ гъе ууоми дæр гъæу адтæй  
уæлæ гъе уоми дæр гъæу адтæй  
there so there FOC village be.PST.3SG

There was a village there too.

3.1 Х : Уæлæ уоми ба ци адтæй , уæлæ еци æрдигæй  
Х уæлæ уоми ба ци адтæй уæлæ еци æрдигæй  
уæлæ уоми ба ци адтæй уæлæ еци æрдигæй  
there there CONTR what be.PST.3SG there that.DEM from.the.side

ба ?

ба

ба

CONTR

Kh: And what was there, on the other side?

|     |      |              |                    |   |         |                    |
|-----|------|--------------|--------------------|---|---------|--------------------|
| 3.2 | Ами  | обæйттæ      |                    | – | æндæртæ |                    |
|     | ами  | обæй         | -тт -æ             |   | æндæр   | -т -æ              |
|     | ами  | обæй         | -т -æ <sub>1</sub> |   | æндæр   | -т -æ <sub>1</sub> |
|     | here | burial mound | PL NOM             |   | other   | PL NOM             |

There were burial mounds and so on.

|     |       |       |      |      |
|-----|-------|-------|------|------|
| 3.3 | Гæр   | некæд | ами  | ...  |
|     | гæр   | не-   | кæд  | ами  |
|     | гæр   | не-   | кæд  | ами  |
|     | is.it | NEG   | when | here |

Really...

|   |    |   |              |                    |       |      |  |
|---|----|---|--------------|--------------------|-------|------|--|
| 4 | КЦ | : | Обæйттæ      |                    | ба    | берæ |  |
|   | КЦ |   | обæй         | -тт -æ             | ба    | берæ |  |
|   |    |   | обæй         | -т -æ <sub>1</sub> | ба    | берæ |  |
|   |    |   | burial mound | PL NOM             | CONTR | many |  |

A lot of burial mounds.

|   |   |   |         |         |                 |              |   |
|---|---|---|---------|---------|-----------------|--------------|---|
| 5 | Х | : | Зæронд  | гъæу    | æй              | æви          | ? |
|   | Х |   | зæронд  | гъæу    | æй              | æви          |   |
|   |   |   | зæронд  | гъæу    | æй <sub>1</sub> | æви          |   |
|   |   |   | old.age | village | be.PRS.3SG      | or,is.really |   |

Kh: An ancient village?

|   |    |   |       |       |      |                  |   |                  |                 |           |
|---|----|---|-------|-------|------|------------------|---|------------------|-----------------|-----------|
| 6 | КЦ | : | Уæлæ  | уоми  | ку   | иссæуай          | , | уæд              | си              | МОГИЛЬНИК |
|   | КЦ |   | уæлæ  | уоми  | ку   | ис- сæу -ай      |   | уæд              | си              |           |
|   |    |   | уæлæ  | уоми  | ку   | ис- цæ -ай       |   | уæд <sub>1</sub> | си <sub>2</sub> |           |
|   |    |   | there | there | when | PREF go SUBJ.2SG |   | then             | 3SG.ENCL.INESS  |           |

там , большой .

KTs: There, when you walk there, you can see a big burial place there.

|   |   |   |                            |                      |               |
|---|---|---|----------------------------|----------------------|---------------|
| 7 | Х | : | Дигоронау                  | дзорæ                |               |
|   | Х |   | Дигор -он -ау              | дзор -æ              |               |
|   |   |   | Дигор -он <sub>3</sub> -ау | дзор -æ <sub>2</sub> |               |
|   |   |   | Digora                     | ADJ EQU              | speak IMP.2SG |

Kh: Speak Digor.

|     |    |   |     |  |
|-----|----|---|-----|--|
| 8.1 | КЦ | : | Гъо |  |
|     | КЦ |   | гъо |  |
|     |    |   | гъо |  |
|     |    |   | yes |  |

KTs: Yes.

|     |       |  |
|-----|-------|--|
| 8.2 | Устур |  |
|     | устур |  |
|     | устур |  |
|     | big   |  |

Big.

|     |                         |        |                 |  |                 |  |
|-----|-------------------------|--------|-----------------|--|-----------------|--|
| 8.3 | Цирттитæ                |        | си              |  | ес              |  |
|     | цирт -тит -æ            |        | си              |  | ес              |  |
|     | цирт -т -æ <sub>1</sub> |        | си <sub>2</sub> |  | ес <sub>1</sub> |  |
|     | grave                   | PL NOM | 3SG.ENCL.INESS  |  | EXT             |  |

There are graves.

8.4 **Бунæй дæр къæйæ æвæрд , фæрстæ дæр ,**  
 бунæй дæр къæй -æ æвæрд фæрс -т -æ дæр  
 бунæй дæр къæй -æ<sub>1</sub> æвæрд фæрс<sub>2</sub> -т -æ<sub>1</sub> дæр  
 under FOC stone plate NOM put,place.PART.PST wall PL NOM FOC

**сæрæй дæр .**  
 сæр -æй дæр  
 сæр -æй дæр  
 roof ABL FOC

There are stones laid on the floor, and walls, and on the top.

8.5 **'Ма гъеуой ... къахгæ'й ку бацæуай**  
 ма гъе уой къахгæ 'й ку ба- цæу -ай  
 ма<sub>2</sub> гъе уой<sub>3</sub> къахгæ æй<sub>2</sub> ку ба- цæ -ай  
 and so he,she.GEN fossil 3SG.ENCL.GEN when PREF go SUBJ.2SG

**æндамæ дæр , уæддæр гъеуотæ æй .**  
 æнд -æмæ дæр уæддæр гъе уотæ æй  
 æнд -мæ дæр уæддæр гъе уотæ æй<sub>1</sub>  
 outside ALL FOC nevertheless so so be.PRS.3SG

If you dig further, there is the same.

8.6 **'Ма уотæ зæгъиуонцæ , уæлæ Стур Дигори ка рамæлидæ ,**  
 ма уотæ зæгъ -иуонцæ уæлæ Стур Дигор -и ка ра- мæл -идæ  
 ма<sub>2</sub> уотæ зæгъ -ионцæ уæлæ Стур Дигор -и<sub>2</sub> ка ра- мæл -идæ  
 and so say OPT.3PL there big Digora INESS who PREF die OPT.3SG

**Æхсæуи æндæр ... Дзинагъай , гъетæ уотæ дзориуонцæ –**  
 Æхсæу -и æндæр Дзинагъа -й гъе -т -æ уотæ дзор -иуонцæ  
 Æхсæу -и<sub>2</sub> æндæр Дзинагъа -и<sub>2</sub> гъе -т -æ<sub>1</sub> уотæ дзор -ионцæ  
 Akhsau INESS other Dzinaga INESS so PL NOM so speak OPT.3PL

**кизгæ кенæдта сувæллон ку райгуридæ , уæд Дзилли хумæги**  
 кизг -æ кенæдта сувæллон ку ра- йгур -идæ уæд Дзилли хумæги  
 кизг -æ<sub>1</sub> кенæдта сувæллон ку ра- игур -идæ уæд<sub>1</sub> Дзилли  
 girl NOM or child when PREF be.born OPT.3SG then Dzilli

**ести миййаг , зæгъгæ , иди ... бунат уодзæнæй .**  
 ести миййаг зæгъ -гæ иди бунат уодзæнæй  
 ести миййаг зæгъ -гæ иди бунат уодзæнæй  
 something as if say CONV HES place be.FUT.3SG

When someone died in Stur Dirora, Akhsaw and so on, and in Dzinaga as well - when a child was born, they were saying there would be a place in Dzilli khumagi.

9.1 **Гъома , цитгин бунат адтæй , 'ма , дан ,**  
 гъома цит -гин бунат адтæй ма дан  
 гъома цит -гин бунат адтæй ма<sub>2</sub> дан  
 DISC respect ADJ place be.PST.3SG and according.to.smb's.words

**дин уоми ку рамæлæй , уæд дин ,**  
 дин уоми ку ра- мæл -æй уæд дин  
 дин<sub>1</sub> уоми ку ра- мæл -æй уæд<sub>1</sub> дин<sub>1</sub>  
 2SG.ENCL.DAT there when PREF die PST.INTR.3SG then 2SG.ENCL.DAT

**зæгъгæ , бунат уодзæнæй .**  
 зæгъ -гæ бунат уодзæнæй  
 зæгъ -гæ бунат уодзæнæй  
 say CONV place be.FUT.3SG

It was an honored place, and they said, there would be a place for you there.

## 9.2 Ма байзадæй

ма ба- йзад -æй  
 ма<sub>2</sub> ба- йзад -æй  
 and PREF stay PST.INTR.3SG

It remained so.

9.3 Нур дæр уæлæ уарунтæ ку фæууы , хъæбæр  
 нур дæр уæлæ уарун -т -æ ку фæ- у -уй хъæбæр  
 нур дæр уæлæ уарун -т -æ<sub>1</sub> ку фæ- у -уй хъæбæр  
 now FOC there rain PL NOM when PREF be PRS.3SG strong

уарунтæ , уæд исзиннунцæ  
 уарун -т -æ уæд ис- зинн -унцæ  
 уарун -т -æ<sub>1</sub> уæд<sub>1</sub> ис- зинн -унцæ  
 rain PL NOM then PREF appear PRS.3PL

Now, when it rains hard, you can see...

10 X : Ке , уæлæ иди зæх ...?  
 X ке уæлæ иди  
 ке<sub>3</sub> уæлæ иди  
 that there HES

Kh: What?

11 КЦ : Нег , æндæмæ уоми циртдзæвæнтæ , цирттитæ  
 КЦ æнд -æмæ уоми циртдзæвæн -т -æ цирт -тит -æ  
 æнд -мæ уоми циртдзæвæн -т -æ<sub>1</sub> цирт -т -æ<sub>1</sub>  
 outside ALL there monument,tombstone PL NOM grave PL NOM

берæ ес  
 берæ ес  
 берæ ес<sub>1</sub>  
 many EXT

KTs: No, there're graves further there.

12 X : Надмæ ку иссæуай уæд ?  
 X над -мæ ку ис- сæу -ай уæд  
 над -мæ ку ис- цæ -ай уæд<sub>1</sub>  
 way ALL when PREF go SUBJ.2SG then

Kh: When you come out to the road?

13.1 КЦ : Гъо , нади уæлбилæ  
 КЦ гъо над -и уæл- бил -æ  
 гъо над -и<sub>1</sub> уæл- бил -æ<sub>1</sub>  
 yes way GEN above edge NOM

KTs: Yes, right above the road.

13.2 Мæнæ над куд бацæуы , уæд гъеууой уæллæй  
 мæнæ над куд ба- цæ -уй уæд гъе ууой уæлл -æй  
 мæнæ над куд ба- цæ -уй уæд<sub>1</sub> гъе уой<sub>3</sub> уæл -æй  
 there,that.is way how PREF go PRS.3SG then so he,she.GEN above ABL

When you reach the road, up there.

14.1 X : 'Ма мæнæ еу анз ба , дан  
 X ма мæнæ еу анз ба дан  
 ма<sub>2</sub> мæнæ еу<sub>2</sub> анз ба дан  
 but there,that.is one year CONTR according.to.smb's.words

æрцудæнцæ , 'ма , дан , си  
 æр- цуд -æнцæ ма дан си  
 æр- цуд<sub>1</sub> -æнцæ ма<sub>2</sub> дан си<sub>4</sub>  
 PREF go PST.INTR.3PL and according.to.smb's.words 3SG.ENCL.ABL

фæндуртæ дæр фæххастонцæ – уæхæн адтæй  
 фæндур -т -æ дæр фæх- хаст -онцæ уæхæн адтæй  
 фæндур -т -æ<sub>1</sub> дæр фæ- хаст<sub>2</sub> -онцæ уæхæн адтæй  
 harmonica PL NOM FOC PREF carry PST.TR.3PL such be.PST.3SG

Kh: Once it happened, they came and carried away even harmonicas.

14.2 Уæдта уæлæ еци дор , Мæхчески дор , лабиринт ке хонунцæ  
 уæдта уæлæ еци дор Мæхчески дор ке хон -унцæ  
 уæдта<sub>2</sub> уæлæ еци дор Мæхчески дор ке<sub>3</sub> хон -унцæ  
 besides there that.DEM stone Makhchesk stone that name PRS.3PL  
 , лабиринт е ци рауæн адтæй ?  
 е ци рауæн адтæй  
 е<sub>1</sub> ци рауæн адтæй  
 this what place be.PST.3SG

And more, this stone, Makhchesk stone, it is also called labyrinth, where was it?

15.1 КЦ : Е ба ... Ци рауæн адтæй ?  
 КЦ е ба ци рауæн адтæй  
 е<sub>1</sub> ба ци рауæн адтæй  
 this CONTR what place be.PST.3SG

KTs: This... Where was it?

15.2 Уортæ , гъенур мæсуг ка 'й , гъеууой уæллæй  
 уортæ гъе нур мæсуг ка 'й гъе ууой уæлл -æй  
 уартæ гъе нур мæсуг ка æй<sub>1</sub> гъе уой<sub>3</sub> уæл -æй  
 there so now tower who be.PRS.3SG so he,she.GEN above ABL

мæнæ над куд бацæуы , гъеууоми æвæрд адтæй  
 мæнæ над куд ба- цæ -уй гъе ууоми æвæрд адтæй  
 мæнæ над куд ба- цæ -уй гъе уоми æвæрд адтæй  
 there,that.is way how PREF go PRS.3SG so there put,place.PART.PST be.PST.3SG

There, where the tower is, above it, where the road goes, there was it.

16 X : Дæхуæдæг æй гъуди кæнис ?  
 X дæхуæдæг æй гъуди кæн -ис  
 дæхуæдæг æй<sub>2</sub> гъуди кæн -ис  
 2SG.REFL 3SG.ENCL.GEN thought do PRS.2SG

Kh: Do you remember it yourself?

17.1 КЦ : Куд æй нæ гъуди кæнис ?  
 КЦ куд æй нæ гъуди кæн -ис  
 куд æй<sub>2</sub> нæ<sub>2</sub> гъуди кæн -ис  
 how 3SG.ENCL.GEN NEG thought do PRS.2SG

KTs: What do you mean you don't remember?

17.2 Берæ ибæл мæ къох фæххафинæ , атæ ,  
 берæ ибæл мæ къох фæх- хаф -инæ атæ  
 берæ ибæл мæ<sub>2</sub> къох фæ- хаф -инæ атæ  
 many 3SG.ENCL.SUPER POSS.1SG hand PREF scrape OPT.1SG these

|                       |                |                           |       |
|-----------------------|----------------|---------------------------|-------|
| зæгъун                | йæ             | райдайæн                  | кæми  |
| зæгъ -ун              | йæ             | ра- йдай -æн              | кæми  |
| зæгъ -ун <sub>3</sub> | æ <sub>2</sub> | ра- идай -æн <sub>3</sub> | кæми  |
| say PRS.1SG           | POSS.3SG       | PREF begin NMLZ           | where |

? I often touched it with my hand to find out where is the beginning.

18.1 **Х** : **Гъеууой** **æз** ... **Æз æй** **фæуидтон**  
 Х гъе ууой æз æз æй фæу- уид -т -он  
 гъе уой<sub>3</sub> æз æз æй<sub>2</sub> фæ- уид -т -он<sub>1</sub>  
 so he,she.GEN I I 3SG.ENCL.GEN PREF see TR PST.TR.1SG

**кинуги**

кинут -и

киунуг -и<sub>2</sub>

book INESS

Kh: Well, this I... I saw it in a book.

18.2 **'Ма** , **дан** , **Маэхческий лабиринт** , **зæгъгæ**  
 ма дан Маэхческий зæгъ -гæ  
 ма<sub>3</sub> дан зæгъ -гæ  
 more according.to.smb's.words say CONV

Saying the labyrinth from Makhchesk.

19.1 **КЦ** : **Гъеууоми** , **'ма 'й** **уæдта дæлæмæ**  
 КЦ гъе ууоми ма 'й уæдта дæлæмæ  
 гъе уоми ма<sub>2</sub> æй<sub>2</sub> уæдта<sub>1</sub> дæлæмæ  
 so there and 3SG.ENCL.GEN after downwards

**рагæлстонцæ**

ра- гæлст -онцæ

ра- гæлст<sub>2</sub> -онцæ

PREF throw PST.TR.3PL

KTs: It was so, then it was thrown down.

19.2 **Ма** **'й** **дæлæмæ** , **дæлæмæ** **гæнгæ** **ма**  
 ма 'й дæлæмæ дæлæмæ гæн -гæ ма  
 ма<sub>2</sub> æй<sub>2</sub> дæлæмæ дæлæмæ кæн -гæ ма<sub>2</sub>  
 and, but, for, that 3SG.ENCL.GEN downwards downwards do CONV and

**'й** **уæдта фæлластонцæ** , **'ма Ленинградти** **адтæй**  
 'й уæдта фæл- ласт -онцæ ма Ленинград -т -и адтæй  
 æй<sub>2</sub> уæдта<sub>1</sub> фæ- ласт -онцæ ма<sub>2</sub> Ленинград -т -и<sub>2</sub> адтæй  
 3SG.ENCL.GEN after PREF carry PST.TR.3PL and Leningrad PL INESS be.PST.3SG

Down and down and then it was taken and it is was in Leningrad

19.3 **Уæдтай** **фæстæмæ** , **дан** , **æй**  
 уæдта -й фæстæмæ дан æй  
 уæдта<sub>1</sub> -и<sub>1</sub> фæстæмæ дан æй<sub>2</sub>  
 after GEN back according.to.smb's.words 3SG.ENCL.GEN

**æрластонцæ**

æр- ласт -онцæ

æр- ласт -онцæ

PREF carry PST.TR.3PL

Then they said they took it back.

20.1 **Х** : **'Ма Ленинградти æй** , **лабиринт Махческа** .  
 Х ма Ленинград -т -и æй Махческа  
 ма<sub>2</sub> Ленинград -т -и<sub>2</sub> æй<sub>1</sub>  
 but Leningrad PL INESS be.PRS.3SG

Kh: It is in Leningrad, the labyrinth from Makhchek.

20.2 **А сейчас он кæд идиими æй** ... **может идиими æй**  
 а кæд иди -м -и æй иди -м -и æй  
 кæд иди -и<sub>2</sub> æй<sub>1</sub> иди -и<sub>2</sub> æй<sub>1</sub>  
 if HES INESS be.PRS.3SG HES INESS be.PRS.3SG  
 , **горæти** , **лабиринт** ...  
 горæт -и  
 горæт -и<sub>2</sub>  
 city INESS

Now it is in that... may be in that... in town, the labyrinth.

21 **КЦ** : **Гьо музейи æй** .  
 КЦ гьо музей -и æй  
 гьо музей -и<sub>2</sub> æй<sub>1</sub>  
 yes museum INESS be.PRS.3SG

KTs: Yes, it is in the museum.

22.1 **Х** : **'Ма е цæй туххæй адтæй** , **Колумби ?**  
 Х ма е цæй туххæй адтæй Колумби  
 ма<sub>2</sub> е<sub>1</sub> цæй туххæй адтæй Колумби  
 but this what.GEN because.of be.PST.3SG Columb

Kh: Why is it going like this, Kolumb?

22.2 **Уæлæ уоми еци мæсугмæ балæсæн н'адтæй** ,  
 уæлæ уоми еци мæсуг -мæ ба- лæс -æн н адтæй  
 уæлæ уоми еци мæсуг -мæ ба- лас -æн<sub>3</sub> н адтæй  
 there there that.DEM tower ALL PREF reach into NMLZ NEG be.PST.3SG  
**кæцæйдæр имæ иди адтæй** , **бацæуæн** ,  
 кæцæй дæр имæ иди адтæй ба- цæу -æн  
 кæцæй дæр имæ иди адтæй ба- цæ -æн<sub>3</sub>  
 from where FOC 3SG.ENCL.ALL HES be.PST.3SG PREF go NMLZ  
**уруссагау – ход , по-моему** .  
 урусс -аг -ау ход  
 урус -аг -ау  
 russian SUF EQU

There, it was impossible to get in that tower, there was how to say, an entrance, in Russian ход, I guess.

22.3 **Бунти кæцæйдæр** , **дан** .  
 бун -т -и кæцæй дæр дан  
 бун -т -и<sub>2</sub> кæцæй дæр дан  
 bottom, base PL INESS from where FOC according.to.smb's.words

Somewhere down

22.4 **Нæ ?**  
 нæ  
 нæ<sub>5</sub>  
 PRTCL

Right?

|    |    |   |                 |              |            |     |            |              |         |
|----|----|---|-----------------|--------------|------------|-----|------------|--------------|---------|
| 23 | КЦ | : | 'Ма             | ин           | неке       | ... | неке       | ин           | неци    |
|    | КЦ |   | ма              | ин           | неке       |     | неке       | ин           | неци    |
|    |    |   | ма <sub>2</sub> | ин           | неке       |     | неке       | ин           | неци    |
|    |    |   | but             | 3SG.ENCL.DAT | nobody.NOM |     | nobody.NOM | 3SG.ENCL.DAT | nothing |

зонуй

зон -уй

зон -уй

know,can PRS.3SG

KTs: But nobody, nobody knows about it.

|    |   |   |    |   |         |     |    |   |                           |                   |   |
|----|---|---|----|---|---------|-----|----|---|---------------------------|-------------------|---|
| 24 | Х | : | Ну | , | истори  | ... | Ну | , | Абисалти                  | хуннуй            | . |
|    | Х |   |    |   | истори  |     |    |   | Абисал -т -и              | хунн -уй          |   |
|    |   |   |    |   | истори  |     |    |   | Абисал -т -и <sub>1</sub> | хунн -уй          |   |
|    |   |   |    |   | history |     |    |   | Abisalov PL GEN           | be.called PRS.3SG |   |

Kh: Well, history... Well, it is called Abisalov's tower.

|      |    |   |                           |                   |   |         |        |                           |  |
|------|----|---|---------------------------|-------------------|---|---------|--------|---------------------------|--|
| 25.1 | КЦ | : | Абисалти                  | хуннуй            | , | фал     | ейæ    | Абисалти                  |  |
|      | КЦ |   | Абисал -т -и              | хунн -уй          |   | фал     | ейæ    | Абисал -т -и              |  |
|      |    |   | Абисал -т -и <sub>1</sub> | хунн -уй          |   | фал     | ейæ    | Абисал -т -и <sub>1</sub> |  |
|      |    |   | Abisalov PL GEN           | be.called PRS.3SG |   | however | he,she | Abisalov PL GEN           |  |

конд нæ йæй

конд нæ йæй

конд нæ<sub>2</sub> æй<sub>1</sub>

do.PART.PST NEG be.PRS.3SG

KTs: It is called Abisalov's tower, but it was not build by the Abisalovs.

|      |                           |                          |                              |                   |     |
|------|---------------------------|--------------------------|------------------------------|-------------------|-----|
| 25.2 | Абисалтæ                  | фæстагдæр                | æрбацудæнцæ                  | ардæмæ            | .   |
|      | Абисал -т -æ              | фæстаг -дæр              | æрба- цуд -æнцæ              | ардæ -мæ          |     |
|      | Абисал -т -æ <sub>1</sub> | фæстаг -дæр <sub>2</sub> | æрба- цуд <sub>1</sub> -æнцæ | ардæг -мæ         |     |
|      | Abisalov PL NOM           | last                     | COMPAR PREF go               | PST.INTR.3PL here | ALL |

The Abisalovs came here later.

|      |                |          |             |            |   |
|------|----------------|----------|-------------|------------|---|
| 25.3 | Е              | раги     | конд        | адтæй      | . |
|      | е              | раги     | конд        | адтæй      |   |
|      | е <sub>1</sub> | раги     | конд        | адтæй      |   |
|      | he,she         | long ago | do.PART.PST | be.PST.3SG |   |

It was built long ago.

|    |   |   |            |       |           |                              |              |
|----|---|---|------------|-------|-----------|------------------------------|--------------|
| 26 | Х | : | Етæ        | цæттæ | мæсугмæ   | æрбацудæнцæ                  | .            |
|    | Х |   | етæ        | цæттæ | мæсуг -мæ | æрба- цуд -æнцæ              |              |
|    |   |   | етæ        | цæттæ | мæсуг -мæ | æрба- цуд <sub>1</sub> -æнцæ |              |
|    |   |   | they,those | ready | tower ALL | PREF go                      | PST.INTR.3PL |

Kh: They came to the ready tower.

|      |    |   |     |   |
|------|----|---|-----|---|
| 27.1 | КЦ | : | Гъо | . |
|      | КЦ |   | гъо |   |
|      |    |   | гъо |   |
|      |    |   | yes |   |

KTs: Yes.

|      |       |   |          |   |     |                |   |       |                     |                       |
|------|-------|---|----------|---|-----|----------------|---|-------|---------------------|-----------------------|
| 27.2 | Уæлæ  | { | невнятно | } | ... | Е              | , | уæлæ  | обæйтæ              | ку                    |
|      | уæлæ  |   |          |   |     | е              |   | уæлæ  | обæй                | -тт -æ ку             |
|      | уæлæ  |   |          |   |     | е <sub>1</sub> |   | уæлæ  | обæй                | -т -æ <sub>1</sub> ку |
|      | there |   |          |   |     | this           |   | there | burial mound PL NOM | when                  |

аразтонцæ уæлæ уоми , гъе уæдикон æй  
 аразт -онцæ уæлæ уоми гъе уæдикон æй  
 аразт -онцæ уæлæ уоми гъе уæдикон æй<sub>1</sub>  
 produce PST.TR.3PL there there so of that time be.PRS.3SG  
 There (indistinctly)... It was (built) when the burial mound were built there.

27.3 Гъенур , дæуæй уотæ , Хъазахти мæсуг ба ?  
 гъе нур дæуæй уотæ Хъазахт -и мæсуг ба  
 гъе нур дæуæй уотæ Хъазахт -и<sub>1</sub> мæсуг ба  
 so now you.SG.ABL so Kazakhta GEN tower CONTR

So, you think, there is Kazakhov's tower.

27.4 Мæсуг си адтæй уоми дæр – 'ма 'й  
 мæсуг си адтæй уоми дæр ма 'й  
 мæсуг си<sub>2</sub> адтæй уоми дæр ма<sub>2</sub> æй<sub>2</sub>  
 tower 3SG.ENCL.INESS be.PST.3SG there FOC and 3SG.ENCL.GEN

Хъазахтæ скодтонцæ ?

Хъазах -т -æ с- код -т -онцæ  
 Хъазах -т -æ<sub>1</sub> ис- код -т -онцæ  
 Kazakhov PL NOM PREF do TR PST.TR.3PL  
 There is a tower, (you think) it was built by the Kazakhovs?

28 X : Е уæлæ дорбæл ка 'дтæй 'е ?  
 X е уæлæ дор -бæл ка 'дтæй 'е  
 е<sub>1</sub> уæлæ дор -бæл ка адтæй е<sub>2</sub>  
 this there stone SUPER who be.PST.3SG he/she

Kh: Is it the one which was on a stone?

29 КЦ : Гъо .  
 КЦ гъо  
 гъо  
 yes

KTs: Yes.

30 X : Нææ , нæ .  
 X нææ нæ  
 нæ<sub>2</sub>+FR. VAR. нæ<sub>2</sub>  
 NEG NEG

Kh: No, right?

31.1 КЦ : Нæ-æ , конечно .  
 КЦ нææ  
 нæ<sub>2</sub>+FR. VAR.  
 NEG

KTs: Of course no.

31.2 Кенæдта уæлæ обай , обай , сумах обай , уой  
 кенæдта уæлæ обай обай сумах обай уой  
 кенæдта уæлæ обæй обæй сумах обæй уой<sub>3</sub>  
 or there burial mound burial mound you.GEN burial mound he,she.GEN

Or the burial mound, your burial mound

31.3 Хъазахти ... Хъазахти обай æй , ма  
 Хъазах -т -и Хъазах -т -и обай æй ма  
 Хъазах -т -и<sub>1</sub> Хъазах -т -и<sub>1</sub> обæй æй<sub>1</sub> ма<sub>1</sub>  
 Kazakhov PL GEN Kazakhov PL GEN burial mound be.PRS.3SG NEG

'й                      **Хъазахтæ**                      **искодтонцæ**                      ?

'й                      Хъазах    -т   -æ            ис-    код   -т   -онцæ

æй<sub>2</sub>                      Хъазах    -т   -æ<sub>1</sub>            ис-    код   -т   -онцæ

3SG.ENCL.GEN    Kazakhov PL NOM    PREF do    TR PST.TR.3PL

The Kazakhovs... it is called Kazakhti burial mound, it was built by the Kazakhovs.

31.4 – **Нæ**    **искодтонцæ**

нæ    ис-    код   -т   -онцæ

нæ<sub>2</sub>    ис-    код   -т   -онцæ

NEG    PREF do    TR PST.TR.3PL

No, they didn't built.

31.5 **Хъазахтæ**                      **фæстагдæр**                      **æрбафтудæнцæ**

Хъазах    -т   -æ            фæстаг   -дæр            æрба- фтуд   -æнцæ

Хъазах    -т   -æ<sub>1</sub>            фæстаг   -дæр<sub>2</sub>            æрба- æфтуд   -æнцæ

Kazakhov PL NOM    last            COMPAR    PREF reach    PST.INTR.3PL

The Kazakhovs came later.

31.6 **Ардигæй** ,    **дæлæ**                      ... **иди**    ... **уæлæ**    **Асси**                      ... **Ассиаг**                      **фамили**

ардигæй    дæлæ                      иди    уæлæ    Асс    -и                      Асс    -аг    фамили

ардигæй    далæ                      иди    уæлæ    Асс    -и<sub>2</sub>                      Асс    -аг    фамили

from.here    down.over.there    HES    there    Balkar INESS    Balkar    SUF    surname

**уин**                      **ке**    **ес**    ,    **уой**                      **зонетæ**                      ?

уин                      ке    ес                      уой                      зон    -етæ

уин<sub>1</sub>                      ке<sub>3</sub>    ес<sub>1</sub>                      уой<sub>3</sub>                      зон    -етæ

2PL.ENCL.DAT    that    EXT    he,she.GEN    know,can    PRS.2PL

From here... that... there, Assi, do you know that you have Balkar family?

32 **X** : **Атæ**    **уордигæй**                      **æнцæ**                      ?

X                      атæ    уордиг   -æй                      æнцæ

атæ    уордæг   -æй                      æнцæ

these    there    ABL    be.PRS.3PL

Kh: Where are they from?

33.1 **КЦ** : **Æдта**    **кæцæй**                      **æнцæ**                      ?

КЦ                      æдта    кæцæй                      æнцæ

æдта    кæцæй                      æнцæ

really    from where    be.PRS.3PL

KTs: Don't you know?

33.2 **Асси**                      ... **Казахов**                      **идимæ**                      ... **Асси**                      **берæ**    **ес**                      ...

Асс    -и                      Казахов                      идимæ                      Асс    -и                      берæ    ес

Асс    -и<sub>2</sub>                      Казахов                      иди+FR. VAR.                      Асс    -и<sub>2</sub>                      берæ    ес<sub>1</sub>

Balkar INESS                      Khazakhov                      HES                      Balkar INESS                      many    EXT

**Балкарий**                      ... **очень много их** .

Балкари -й

Балкари -и<sub>2</sub>

Balkar INESS

In Balkar... that Kazakhov... There are a lot of them in Balkar... in Balkar... there are a lot of them.

34.1 **X** : **Уруссагау**                      **син**                      **дзорæ**

X                      урусс   -аг   -ау                      син                      дзор   -æ

урус    -аг   -ау                      син                      дзор   -æ<sub>2</sub>

russian    SUF    EQU    3PL.ENCL.DAT    speak    IMP.2SG

Kh: Speak to them in Russian.

34.2 **Ани** куд **гъæуы** , **уой** **зонис** ?  
 ани куд **гъæ** -уй уой зон -ис  
 ани куд **гъæ** -уй уой<sub>3</sub> зон -ис  
 these.GEN how be necessary PRS.3SG he,she.GEN know,can PRS.2SG

Do you know, how they need?

34.3 **Дигоронау** .  
 Дигор -он -ау  
 Дигор -он<sub>3</sub> -ау  
 Digora ADJ EQU

In Digor.

35 **КЦ** : **Гъо** , **уой** **дин** **балæдæрдтæн** ,  
 КЦ **гъо** **уой** **дин** **ба-** **лæдæрд** -т -æн  
**гъо** **уой<sub>3</sub>** **дин<sub>1</sub>** **ба-** **лæдæрд** -т -æн<sub>2</sub>  
 yes he,she.GEN 2SG.ENCL.DAT PREF understand.PART.PST TR PRS.1PL

**фал** **лæг** **фæрæдуйуй** .  
 фал лæг **фæ-** **рæдуй** -уй  
 фал лæг **фæ-** **рæдуй** -уй  
 however man PREF make mistakes,be mistaken PRS.3SG

KTs: I understood it, but a man can make a mistake.

36.1 **Х** : **Атæ** **сæ** **уой** **фæсте** **ба** ... **О-о-о** ,  
 Х **атæ** **сæ** **уой** **фæсте** **ба** о - о - о  
**атæ** **сæ<sub>3</sub>** **уой<sub>3</sub>** **фæсте** **ба** о о о  
 these 3PL.ENCL.GEN he,she.GEN behind CONTR yes yes yes

**'ма** **гъеуотæ** **исахуран** .  
 ма **гъе** **уотæ** **ис-** **ахур** **ан**  
 ма<sub>2</sub> **гъе** **уотæ** **ис-** **ахур** **ан**  
 and so so PREF habit be.PRS.1PL

Kh: Well, yes, then... Yes-yes, and we get used to in this way.

36.2 **Ани** **е** **гъæуы** .  
 ани е **гъæ** -уй  
 ани е<sub>1</sub> **гъæ** -уй  
 these.GEN this be necessary PRS.3SG

They need it.

36.3 **Уæлæ** , **дан** , **Дæргъæфси** **адтан** , **'ма** ,  
 уæлæ дан Дæргъæфс -и адтан ма  
 уæлæ дан Дæргъæфс -и<sub>2</sub> адтан ма<sub>2</sub>  
 there according.to.smb's.words Dargavs INESS be.PST.1PL but

**дан** , **си** **иронау** **неке** **дзоруй**  
 дан си ирон -ау неке дзор -уй  
 дан си<sub>2</sub> ирон -ау неке дзор -уй  
 according.to.smb's.words 3SG.ENCL.INESS Ossetic,Iron EQU nobody.NOM speak PRS.3SG

, **фал** , **дан** , **дзорунцæ** **уруссагау** .  
 фал дан дзор -унцæ урусс -аг -ау  
 фал дан дзор -унцæ урус -аг -ау  
 however according.to.smb's.words speak PRS.3PL russian SUF EQU

They say, we were in Dargavs, but nobody speaks Iron there, they speak Russian.

36.4 'Ма , дан , е мах нæ гъæуй .  
 ма дан е мах нæ гъæ -уй  
 ма<sub>2</sub> дан е<sub>1</sub> мах нæ<sub>2</sub> гъæ -уй  
 but according.to.smb's.words this we.GEN NEG be necessary PRS.3SG

And they say, they don't need it.

36.5 Мах , дан , гъæуй ... мæнæ ами ма  
 мах дан гъæ -уй мæнæ ами ма  
 мах дан гъæ -уй мæнæ ами ма<sub>2</sub>  
 we.GEN according.to.smb's.words be necessary PRS.3SG there,that.is here and  
 , дан , мæнæ Дигори гъеуотæ æй , ма  
 дан мæнæ Дигор -и гъе уотæ æй ма  
 дан мæнæ Дигор -и<sub>2</sub> гъе уотæ æй<sub>1</sub> ма<sub>2</sub>  
 according.to.smb's.words there,that.is Digora INESS so so be.PRS.3SG and

еци æвзагæй ма дзорунцæ , зæгъгæ , гъеуотæ .  
 еци æвзаг -æй ма дзор -унцæ зæгъ -гæ гъе уотæ  
 еци æвзаг -æй ма<sub>2</sub> дзор -унцæ зæгъ -гæ гъе уотæ  
 that.DEM language ABL and speak PRS.3PL say CONV so so

We, they say, need... We need the language which is spoken in Digora.

37.1 Сæйрагдæр гъуддаг е æй .  
 сæйраг -дæр гъуддаг е æй  
 сæйраг -дæр<sub>2</sub> гъуддаг е<sub>1</sub> æй<sub>1</sub>  
 main COMPAR affair,event this be.PRS.3SG

The most important thing is this.

37.2 Гъенур кæсай , æз дæр ибæл гъуди кæнун .  
 гъе нур кæс -ай æз дæр ибæл гъуди кæн -ун  
 гъе нур кæс<sub>2</sub> -ай æз дæр ибæл гъуди кæн -ун<sub>3</sub>  
 so now look SUBJ.2SG I FOC 3SG.ENCL.SUPER thought do PRS.1SG

Look, I also thought about it.

37.3 Ку дзoron , нæ , уæд ибæл гъуди кæнун  
 ку дзор -он нæ уæд ибæл гъуди кæн -ун  
 ку дзор -он<sub>2</sub> нæ<sub>5</sub> уæд<sub>1</sub> ибæл гъуди кæн -ун<sub>3</sub>  
 when speak SUBJ.1SG PRTCL then 3SG.ENCL.SUPER thought do PRS.1SG  
 , 'ма нин ходуйнаг æй еуæрдигæй ба .  
 ма нин ходуйнаг æй еу æрдигæй ба  
 ма<sub>2</sub> нин ходуйнаг æй<sub>1</sub> еу<sub>2</sub> æрдигæй ба  
 and 1PL.ENCL.DAT shame be.PRS.3SG one from.the.side CONTR

When I speak, right, I think that we should be ashamed from one side.

37.4 Кæд уруссагау дзорис уæд уруссагау , кæд  
 кæд урусс -аг -ау дзор -ис уæд урусс -аг -ау кæд  
 кæд урус -аг -ау дзор -ис уæд<sub>1</sub> урус -аг -ау кæд  
 when russian SUF EQU speak PRS.2SG then russian SUF EQU when  
 дзиуиттагау уæд дзиуиттагау , кæд дигоронау , уæдта еунæг дзурд  
 дзиуиттаг -ау уæд дзиуиттаг -ау кæд дигорон -ау уæдта еунæг дзурд  
 дзиуиттаг -ау уæд<sub>1</sub> дзиуиттаг -ау кæд дигорон -ау уæдта<sub>1</sub> еунæг дзурд<sub>2</sub>  
 Jew EQU then Jew EQU when digor EQU after one word  
 дæр гъæуама иннердигон ма кæнай .  
 дæр гъæуама инне рдиг -он ма кæн -ай  
 дæр гъæуама инн æрдæг -он<sub>3</sub> ма<sub>1</sub> кæн -ай  
 FOC should.be other half ADJ NEG do SUBJ.2SG

If you speak in Russian, speak Russian, if in Hebrew, speak Hebrew, if in Digor, speak Digor and don't use words from another language.

38 **КЦ** : **Ма** **кæнай** !  
 КЦ ма кæн -ай  
 ма<sub>1</sub> кæн -ай  
 NEG do SUBJ.2SG

KTs: Don't do (it)!

39 **X** : **Уотæ** **нæ** **æй** ?  
 X уотæ нæ æй  
 уотæ нæ<sub>2</sub> æй<sub>1</sub>  
 so NEG be.PRS.3SG

Kh: Am I right?

40 **КЦ** : **Уотæ** **'й** .  
 КЦ уотæ 'й  
 уотæ æй<sub>1</sub>  
 so be.PRS.3SG

KTs: Right.

41.1 **X** : **'Ма** , **дан** , **æнцондæр** **æй** .  
 X ма дан æнцон -дæр æй  
 ма<sub>2</sub> дан æнцон -дæр<sub>2</sub> æй<sub>1</sub>  
 and according.to.smb's.words easy COMPAR be.PRS.3SG

Kh: He says, it is easier in this way.

41.2 **Дигоронау** **зиндæр** **дзорæн** **æй** , **уруссагау** ...  
 Дигор -он -ау зин -дæр дзор -æн æй урусс -аг -ау  
 Дигор -он<sub>3</sub> -ау зин -дæр<sub>2</sub> дзор -æн<sub>3</sub> æй<sub>1</sub> урус -аг -ау  
 Digora ADJ EQU difficult COMPAR speak NMLZ be.PRS.3SG russian SUF EQU

It is more difficult to speak Digor, in Russian...

42 **КЦ** : **Уæлæ** **Цхинвалий** **адтæн** **'ма** **гостиници**  
 КЦ уæлæ Цхинвали -й адтæн ма гостиниц -и  
 уæлæ Цхинвал -и<sub>2</sub> адтæн ма<sub>2</sub> гостиниц -и<sub>2</sub>  
 there Tskhinval INESS be.PST.1SG and hotel INESS

**бацудтæн** ...

ба- цуд -тæн

ба- цуд<sub>1</sub> -тæн

PREF go PST.INTR.1SG

KTs: I was in Tskhinval, and I came in a hotel.

43.1 **X** : « **Æмдзæрæни** » **хуннуй** , **æви** **ци** **хуннуй** ,  
 X Æмдзæрæни хунн -уй æви ци хунн -уй  
 хунн -уй æви ци хунн -уй  
 be.called PRS.3SG or,is.really what be.called PRS.3SG

**магъа** .

ма гъа

ма<sub>1</sub> гъа

NEG PRTCL

Kh: It is called «Æмдзæрæни» or how it is called, I don't know.

43.2 **Уинис** , **уобæлдæр** ... **ну** , **гъо** ...  
 уин -ис уобæл -дæр ну гъо  
 уин<sub>2</sub> -ис уобæл -дæр<sub>3</sub> гъо  
 see PRS.2SG he,she.SUPER FOC yes

You see... right...

44 **КЦ** : **Магъа** , **ци хуннуй** , « **æмдзæрæн** » **хуннуй**  
 КЦ ма гъа ци хунн -уй хунн -уй  
 ма<sub>1</sub> гъа ци хунн -уй хунн -уй  
 NEG PRTCL what be.called PRS.3SG be.called PRS.3SG

'ма **ци хуннуй** .  
 ма ци хунн -уй  
 ма<sub>3</sub> ци хунн -уй  
 more what be.called PRS.3SG

KTs: I don't know, how it is called, «Æмдзæрæни» or something like that.

45 **X** : **Гостиница** **ци хуннуй** **дигоронау** , **уобæл дæр**  
 X гостиниц -æ ци хунн -уй дигорон -ау уобæл дæр  
 гостиниц -æ<sub>1</sub> ци хунн -уй дигорон -ау уобæл дæр  
 hotel NOM what be.called PRS.3SG digor EQU he,she.SUPER FOC

**гъуди нæ кæнуй** , **фал махмæ** , **уже æрбацудæнцæ** .  
 гъуди нæ кæн -уй фал махмæ уже æрба- цуд -æнцæ  
 гъуди нæ<sub>2</sub> кæн -уй фал махмæ уже æрба- цуд<sub>1</sub> -æнцæ  
 thought NEG do PRS.3SG however we.ALL already PREF go PST.INTR.3PL

Kh: We don't think about the Digor name of the hotel, we use these words.

46 **КЦ** : **Гость** , **гостиница значить иуазæгдонæ** .  
 КЦ гостиница иуазæг -дон -æ  
 иуазæг -дон -æ<sub>1</sub>  
 guest SUF NOM

KTs: Guest, hotel means «иуазæгдонæ»

47 **X** : **Иуазæгдонæ** , **гъо** .  
 X иуазæг -дон -æ гъо  
 иуазæг -дон -æ<sub>1</sub> гъо  
 guest SUF NOM yes

Kh: Hotel, right.

48.1 **КЦ** : **Гъо** .  
 КЦ гъо  
 гъо  
 yes

KTs: Right.

48.2 **Ма еу дзурд къудайрагау кодта** , **еу дзурд ба иди**  
 ма еу дзурд къудайраг -ау код -т -а еу дзурд ба иди  
 ма<sub>2</sub> еу<sub>2</sub> дзурд<sub>2</sub> къудайраг -ау код -т -а<sub>1</sub> еу<sub>2</sub> дзурд<sub>2</sub> ба иди  
 and one word Kudar EQU do TR PST.TR.3SG one word CONTR HES

...

One word he was saying in Kudar and another in that...

49 **X** : **Уруссагау** .  
 X урусс -аг -ау  
 урус -аг -ау  
 russian SUF EQU

Kh: In Russian.

50 **КЦ** : **Гурдзиагау** !  
 КЦ гурdzi -аг -ау  
 гурdzi<sub>2</sub> -аг -ау  
 Georgian SUF EQU

KTs: In Georgian!

51 X : Гурдзиагау ?  
X гурdzi -аг -ау  
гурdzi<sub>1</sub> -аг -ау  
Georgia SUF EQU

Kh: In Georgian?

52 КЦ : Гурдзиагау .  
КЦ гурdzi -аг -ау  
гурdzi<sub>1</sub> -аг -ау  
Georgia SUF EQU

KTs: In Georgian.

53 X : 'Ма 'й нә ләдәрисә ?  
X ма 'й нә ләдәр -исә  
ма<sub>2</sub> әй<sub>2</sub> нә<sub>2</sub> ләдәр -исә  
and 3SG.ENCL.GEN NEG understand OPT.2SG

Kh: And you couldn't understand it?

54.1 КЦ : 'Ма сә нә ләдәринаә .  
КЦ ма сә нә ләдәр -инаә  
ма<sub>2</sub> сә<sub>3</sub> нә<sub>2</sub> ләдәр -инаә  
and 3PL.ENCL.GEN NEG understand OPT.1SG

KTs: And I couldn't understand them.

54.2 Сумах , зәгъун , иронау дзоретә æви ,  
сумах зәгъ -ун ирон -ау дзор -етә æви  
сумах зәгъ -ун<sub>3</sub> ирон -ау дзор -етә æви  
you.NOM say PRS.1SG Ossetic,Iron EQU speak PRS.2PL or,is.really  
зәгъун , гурдзиагау дзоретә ?  
зәгъ -ун гурdzi -аг -ау дзор -етә  
зәгъ -ун<sub>3</sub> гурdzi<sub>1</sub> -аг -ау дзор -етә  
say PRS.1SG Georgia SUF EQU speak PRS.2PL

I said, do you speak Iron or Georgian?

54.3 'Ма ... 'ма нә нә ләдәрис ?  
ма ма нә нә ләдәр -ис  
ма<sub>2</sub> ма<sub>2</sub> нә<sub>3</sub> нә<sub>2</sub> ләдәр -ис  
and and 1PL.ENCL.GEN NEG understand PRS.2SG

And... you don't understand us? (they said)

54.4 Нә уә ләдәрун !  
нә уә ләдәр -ун  
нә<sub>2</sub> уә<sub>1</sub> ләдәр -ун<sub>3</sub>  
NEG 2PL.ENCL.GEN understand PRS.1SG

No, I don't understand you!

55.1 X : Ма сә куд ләдәрдтә ?  
X ма сә куд ләдәрд -тә  
ма<sub>2</sub> сә<sub>3</sub> куд ләдәрд -тә<sub>1</sub>  
and 3PL.ENCL.GEN how understand.PART.PST PST.2SG

X: And how did you understand them?

55.2 Ма сә куд бал ...?  
ма сә куд бал  
ма<sub>2</sub> сә<sub>3</sub> куд  
and 3PL.ENCL.GEN how

And how did you...

|      |    |   |                 |                 |                     |              |
|------|----|---|-----------------|-----------------|---------------------|--------------|
| 56.1 | КЦ | : | Нæ              | сæ              | лæдæрдтæн           |              |
|      | КЦ |   | нæ              | сæ              | лæдæрд              | -тæн         |
|      |    |   | нæ <sub>2</sub> | сæ <sub>3</sub> | лæдæрд              | -тæн         |
|      |    |   | NEG             | 3PL.ENCL.GEN    | understand.PART.PST | PST.INTR.1SG |

KTs: I didn't understand them.

|      |         |                                    |                 |                             |         |         |                                    |           |
|------|---------|------------------------------------|-----------------|-----------------------------|---------|---------|------------------------------------|-----------|
| 56.2 | Къуар   | загъди                             | каенионцæ       | гурдзиагау                  | ,       | къуар   | загъди                             | ба        |
|      | къуар   | загъд -и                           | кæн -ионцæ      | гурдзи -аг -ау              |         | къуар   | загъд -и                           | ба        |
|      | къуар   | загъд <sub>1</sub> -и <sub>1</sub> | кæн -ионцæ      | гурдзи <sub>1</sub> -аг -ау |         | къуар   | загъд <sub>1</sub> -и <sub>1</sub> | ба        |
|      | several | said                               | GEN             | do OPT.3PL Georgia          | SUF EQU | several | said                               | GEN CONTR |
|      | иди     | ... 'ма                            | сæ              | балæдæрæ                    |         | гъæйдæ  | цо                                 |           |
|      | иди     | ма                                 | сæ              | ба- лæдæр -æ                |         | гъæйдæ  | цо                                 |           |
|      | иди     | ма <sub>2</sub>                    | сæ <sub>3</sub> | ба- лæдæр -æ <sub>3</sub>   |         | гъæйдæ  | цо                                 |           |
|      | HES     | and                                | 3PL.ENCL.GEN    | PREF understand IMPERS      |         | come on | go.IMP.2SG                         |           |

Several words in Georgian, several in that, you can't understand them.

|      |                 |                 |                 |                    |  |
|------|-----------------|-----------------|-----------------|--------------------|--|
| 56.3 | 'Ма             | сæ              | нæ              | лæдæринæ           |  |
|      | ма              | сæ              | нæ              | лæдæр -инæ         |  |
|      | ма <sub>2</sub> | сæ <sub>3</sub> | нæ <sub>2</sub> | лæдæр -инæ         |  |
|      | and             | 3PL.ENCL.GEN    | NEG             | understand OPT.1SG |  |

And I didn't understand them.

|      |                             |  |
|------|-----------------------------|--|
| 56.4 | Гъеуотитæ                   |  |
|      | гъе ууот -ит -æ             |  |
|      | гъе уотæ -т -æ <sub>1</sub> |  |
|      | so so PL NOM                |  |

Like this.

|    |   |   |         |      |            |   |           |                                  |              |
|----|---|---|---------|------|------------|---|-----------|----------------------------------|--------------|
| 57 | X | : | Микъолæ | ,    | рацо       | , | æрдæмæ    | кæсæ                             |              |
|    | X |   | Микъолæ | ра-  | цо         |   | æрд -æмæ  | кæс -æ                           |              |
|    |   |   | Микъолæ | ра-  | цо         |   | æрд -мæ   | кæс <sub>2</sub> -æ <sub>2</sub> |              |
|    |   |   | Mikola  | PREF | go.IMP.2SG |   | half,side | ALL                              | look IMP.2SG |

Kh: Mikola, come here, look.

|    |    |   |         |               |      |   |       |       |                               |            |
|----|----|---|---------|---------------|------|---|-------|-------|-------------------------------|------------|
| 58 | КЦ | : | Гъенур  | мæнæ          | ами  | , | уæлæ  | уоми  | Фæрæскъæттæ                   | адтæй      |
|    | КЦ |   | гъе нур | мæнæ          | ами  |   | уæлæ  | уоми  | Фæрæскъæтт -т -æ              | адтæй      |
|    |    |   | гъе нур | мæнæ          | ами  |   | уæлæ  | уоми  | Фæрæскъæтт -т -æ <sub>1</sub> | адтæй      |
|    |    |   | so now  | there,that.is | here |   | there | there | Faraskat PL NOM               | be.PST.3SG |

KTs: Right here, there there were Faraskats (name of the place).

|      |   |   |               |              |                         |                |         |
|------|---|---|---------------|--------------|-------------------------|----------------|---------|
| 59.1 | X | : | Мæнæ          | дæмæ         | цæунмæ                  | гъавунцæ       | !       |
|      | X |   | мæнæ          | дæмæ         | цæ -ун -мæ              | гъав -унцæ     |         |
|      |   |   | мæнæ          | дæмæ         | цæ -ун <sub>2</sub> -мæ | гъав -унцæ     |         |
|      |   |   | there,that.is | 2SG.ENCL.ALL | go INF ALL              | to be going to | PRS.3PL |

Kh: They are going to you!

|      |                            |                   |              |                          |                  |                 |               |         |
|------|----------------------------|-------------------|--------------|--------------------------|------------------|-----------------|---------------|---------|
| 59.2 | Дигоронау                  | дан               | ,            | ка                       | ... ка           | ма              | зонуй         |         |
|      | Дигор -он -ау              | дан               |              | ка                       | ка               | ма              | зон -уй       |         |
|      | Дигор -он <sub>3</sub> -ау | дан               |              | ка                       | ка               | ма <sub>3</sub> | зон -уй       |         |
|      | Digora                     | ADJ EQU           |              | according.to.smb's.words | who              | who             | more know,can | PRS.3SG |
|      | дзорун                     | уомæ              | гæсгæ        | ,                        | уой              | агорунцæ        |               |         |
|      | дзор -ун                   | уомæ              | гæсгæ        |                          | уой              | агор -унцæ      |               |         |
|      | дзор -ун <sub>2</sub>      | уомæ <sub>1</sub> | гæсгæ        |                          | уой <sub>3</sub> | агор -унцæ      |               |         |
|      | speak INF                  | he,she.ALL        | according to | he,she.GEN               | look for         | PRS.3PL         |               |         |

They are looking for people who still can speak Digor.

|      |                |                             |                 |              |         |
|------|----------------|-----------------------------|-----------------|--------------|---------|
| 59.3 | <b>Дигорон</b> | <b>дзубандитæ</b>           | <b>сæ</b>       | <b>гъæуы</b> |         |
|      | дигорон        | дзубанди -т -æ              | сæ              | гъæ          | -уй     |
|      | дигорон        | дзубанди -т -æ <sub>1</sub> | сæ <sub>3</sub> | гъæ          | -уй     |
|      | digor          | speech PL NOM               | 3PL.ENCL.GEN    | be necessary | PRS.3SG |

They need Digor speech

|      |           |               |             |           |                           |                         |              |
|------|-----------|---------------|-------------|-----------|---------------------------|-------------------------|--------------|
| 60.1 | <b>КЦ</b> | <b>: Уæлæ</b> | <b>уоми</b> | <b>ба</b> | <b>Хъазахтæ</b>           | <b>цардæнцæ</b>         |              |
|      | КЦ        | уæлæ          | уоми        | ба        | Хъазах -т -æ              | цард -æнцæ              |              |
|      |           | уæлæ          | уоми        | ба        | Хъазах -т -æ <sub>1</sub> | цард <sub>2</sub> -æнцæ |              |
|      |           | there         | there       | CONTR     | Kazakhov PL NOM           | live                    | PST.INTR.3PL |

|               |            |                      |       |
|---------------|------------|----------------------|-------|
| <b>уолæ</b>   | <b>еци</b> | <b>синхи</b>         |       |
| уолæ          | еци        | синх -и              |       |
| уæлæ+FR. VAR. | еци        | синх -и <sub>2</sub> |       |
| there         | that.DEM   | area                 | INESS |

KTs: There the Kazakhovs lived, in that street.

|      |                  |                |                 |                          |                 |                |                |            |
|------|------------------|----------------|-----------------|--------------------------|-----------------|----------------|----------------|------------|
| 60.2 | <b>Уой</b>       | <b>æндегæй</b> | <b>ба</b>       | <b>Тауиттæ</b>           | <b>'ма</b>      | <b>æдзæрæг</b> | <b>иссæнцæ</b> |            |
|      | уой              | æндегæй        | ба              | Тауит -т -æ              | ма              | æдзæрæг        | исс- æнцæ      |            |
|      | уой <sub>3</sub> | æндегæй        | ба              | Тауит -т -æ <sub>1</sub> | ма <sub>2</sub> | æдзæрæг        | ис- æнцæ       |            |
|      | he,she.GEN       | outside        | CONTR           | Tautov PL NOM            | and             | deserted       | PREF           | be.PRS.3PL |
|      | <b>некебал</b>   | <b>си</b>      | <b>ес</b>       | <b>цæрæг</b>             |                 |                |                |            |
|      | неке             | =бал           | си              | ес                       | цæр -æг         |                |                |            |
|      | неке             | =бал           | си <sub>2</sub> | ес <sub>1</sub>          | цæр -æг         |                |                |            |
|      | nobody.NOM       | =any more      | 3SG.ENCL.INESS  | EXT                      | live            | PART.PRS       |                |            |

Further there were the Tautovs, but the place is deserted, nobody lives there any more.

|      |                       |               |                  |                       |                  |           |               |  |
|------|-----------------------|---------------|------------------|-----------------------|------------------|-----------|---------------|--|
| 60.3 | <b>Ка</b>             | <b>мæнæ</b>   | <b>ардæмæ</b>    | <b>æрлигъдæй</b>      | <b>– ка</b>      | <b>ба</b> | <b>дæлæмæ</b> |  |
|      | ка                    | мæнæ          | ардæ -мæ         | æр- лигъд -æй         | ка               | ба        | дæлæмæ        |  |
|      | ка                    | мæнæ          | ардæг -мæ        | æр- лигъд -æй         | ка               | ба        | дæлæмæ        |  |
|      | who                   | there,that.is | here ALL         | PREF run PST.INTR.3SG | who              | CONTR     | downwards     |  |
|      | <b>фæллигъдæй</b>     | <b>ка</b>     | <b>– горæтмæ</b> | <b>ка</b>             | <b>– будурмæ</b> |           |               |  |
|      | фæл- лигъд -æй        | ка            | горæт -мæ        | ка                    | будур -мæ        |           |               |  |
|      | фæ- лигъд -æй         | ка            | горæт -мæ        | ка                    | будур -мæ        |           |               |  |
|      | PREF run PST.INTR.3SG | who           | city ALL         | who                   | plain ALL        |           |               |  |

Some moved here, some - to town, some to plain.

|      |                  |               |              |                           |            |                |  |
|------|------------------|---------------|--------------|---------------------------|------------|----------------|--|
| 60.4 | <b>Уой</b>       | <b>туххæй</b> | <b>, æма</b> | <b>условитæ</b>           | <b>зин</b> | <b>адтæнцæ</b> |  |
|      | уой              | туххæй        | æма          | услови -т -æ              | зин        | адтæнцæ        |  |
|      | уой <sub>3</sub> | туххæй        | æма          | услови -т -æ <sub>1</sub> | зин        | адтæнцæ        |  |
|      | he,she.GEN       | because.of    | that         | condition PL NOM          | difficult  | be.PST.3PL     |  |

Because of bad conditions.

|      |                  |                    |                        |                 |
|------|------------------|--------------------|------------------------|-----------------|
| 60.5 | <b>Къолхозти</b> | <b>рæстæги</b>     | <b>ма</b>              | <b>...</b>      |
|      | къолхоз          | -т -и              | рæстæг -и              | ма              |
|      | колхоз           | -т -и <sub>1</sub> | рæстæг -и <sub>2</sub> | ма <sub>2</sub> |
|      | collective.farm  | PL GEN             | time                   | INESS and       |

During the collective farms time...

|    |          |              |                  |                   |
|----|----------|--------------|------------------|-------------------|
| 61 | <b>X</b> | <b>: Атæ</b> | <b>рацæуай</b>   | <b>, биццеу !</b> |
|    | X        | атæ          | ра- цæу -ай      | биццеу            |
|    |          | атæ          | ра- цæ -ай       | биццеу            |
|    |          | these        | PREF go SUBJ.2SG | boy               |

Kh: Come here, boy!

|      |    |   |     |                                   |   |                                   |            |       |                  |   |
|------|----|---|-----|-----------------------------------|---|-----------------------------------|------------|-------|------------------|---|
| 62.1 | КЦ | : | ... | хуасæ                             | , | хуасæ                             | дæсæймаг   | ласт  | кодтонцæ         | . |
|      | КЦ |   |     | хуас -æ                           |   | хуас -æ                           | дæс -æймаг | ласт  | код -т -онцæ     |   |
|      |    |   |     | хуас <sub>1</sub> -æ <sub>1</sub> |   | хуас <sub>1</sub> -æ <sub>1</sub> | дæс -æймаг | ласт  | код -т -онцæ     |   |
|      |    |   |     | hay NOM                           |   | hay NOM                           | ten ORD    | carry | do TR PST.TR.3PL |   |

KTs: ... hay, hay was carried once in ten times.

|                     |                 |                      |                |                 |        |                      |                 |                 |
|---------------------|-----------------|----------------------|----------------|-----------------|--------|----------------------|-----------------|-----------------|
| 62.2                | Къохæй          | кæрдæ                | ,              | ма              | фараст | ласæги               | —               |                 |
|                     | къох -æй        | кæрд -æ              |                | ма              | фараст | лас -æг              | -и              |                 |
|                     | къох -æй        | кæрд -æ <sub>2</sub> |                | ма <sub>2</sub> | фараст | лас -æг              | -и <sub>1</sub> |                 |
|                     | hand ABL        | harvest, mow IMP.2SG |                | and             | nine   | drag PART.PRS        | GEN             |                 |
| дæхе                | ,               | еу                   | ласæг          | ба              | ...    | фараст               | — ласæги        |                 |
| дæхе                |                 | еу                   | лас -æг        | ба              |        | фараст               | лас -æг         | -и              |
| дæхе <sub>2</sub>   |                 | еу <sub>2</sub>      | лас -æг        | ба              |        | фараст               | лас -æг         | -и <sub>1</sub> |
| 2SG.REFL.GEN        |                 | one                  | drag PART.PRS  | CONTR           |        | nine                 | drag PART.PRS   | GEN             |
| къолхози            | ,               | еу                   | ласæг          | ба              | —      | лæгæн                | æхе             |                 |
| къолхоз             | -и              | еу                   | лас -æг        | ба              |        | лæг -æн              | æхе             |                 |
| колхоз              | -и <sub>1</sub> | еу <sub>2</sub>      | лас -æг        | ба              |        | лæг -æн <sub>1</sub> | æхе             |                 |
| collective.farm GEN |                 | one                  | carry PART.PRS | CONTR           |        | man DAT              | 3SG.REFL.GEN    |                 |

You had to mow by hands, and nine (haycocks) are yours, but you take one... Nine give to collective farm and one take for yourself.

|      |                 |                 |        |           |           |                 |            |
|------|-----------------|-----------------|--------|-----------|-----------|-----------------|------------|
| 62.3 | Ма              | си              | хъабæр | зин       | уавæри    | адтæнцæ         | .          |
|      | ма              | си              | хъабæр | зин       | уавæр     | -и              | адтæнцæ    |
|      | ма <sub>2</sub> | си <sub>2</sub> | хъабæр | зин       | уавæр     | -и <sub>1</sub> | адтæнцæ    |
|      | and             | 3SG.ENCL.INESS  | very   | difficult | condition | GEN             | be.PST.3PL |

It was very difficult.

|      |                 |                           |                 |                     |                       |                 |
|------|-----------------|---------------------------|-----------------|---------------------|-----------------------|-----------------|
| 62.4 | Къохæй          | фæккæрдæ                  | ,               | фæй                 | 'æнтауæ               |                 |
|      | къох -æй        | фæк- кæрд -æ              |                 | фæ- й               | æнтау -æ              |                 |
|      | къох -æй        | фæ- кæрд -æ <sub>2</sub>  |                 | фæ- æй <sub>2</sub> | æнтау -æ <sub>2</sub> |                 |
|      | hand ABL        | PREF harvest, mow IMP.2SG |                 | PREF                | 3SG.ENCL.GEN          | fan hay IMP.2SG |
| фæ   | 'й              | хæссæ                     |                 |                     |                       |                 |
| фæ-  | 'й              | хæсс                      | -æ              |                     |                       |                 |
| фæ-  | æй <sub>2</sub> | хæсс                      | -æ <sub>2</sub> |                     |                       |                 |
| PREF | 3SG.ENCL.GEN    | carry/take.away           | IMP.2SG         |                     |                       |                 |

You had to mow by hands, take it and then carry it.

|      |                 |        |                              |                 |                       |     |
|------|-----------------|--------|------------------------------|-----------------|-----------------------|-----|
| 63.1 | Ма              | адæн   | исгъиæгæнцæ                  | 'ма             | ледзун                |     |
|      | ма              | адæн   | ис- гъиг -æнцæ               | ма              | ледз -ун              |     |
|      | ма <sub>2</sub> | адæм   | ис- гъиг <sub>2</sub> -æнцæ  | ма <sub>2</sub> | ледз -ун <sub>2</sub> |     |
|      | and             | people | PREF grow weary PST.INTR.3PL | and             | run                   | INF |

|                   |                        |           |           |
|-------------------|------------------------|-----------|-----------|
| райдæдтонцæ       | гъеуæдта               | будурмæ   | .         |
| ра- йдæд -т -онцæ | гъе уæдта              | будур -мæ |           |
| ра- идæд -т -онцæ | гъе уæдта <sub>1</sub> | будур -мæ |           |
| PREF begin TR     | PST.TR.3PL             | so after  | plain ALL |

And people got tired and they began to move to plain.

|      |                       |       |           |            |   |
|------|-----------------------|-------|-----------|------------|---|
| 63.2 | Æндæра                | ами   | берæ      | адтæй      | . |
|      | æндæр -а              | ами   | берæ      | адтæй      |   |
|      | æндæр -а <sub>3</sub> | ами   | берæ      | адтæй      |   |
|      | other                 | CONTR | here many | be.PST.3SG |   |

There were a lot of people (before).

|      |               |                     |             |                 |                          |       |                 |                 |                 |                |
|------|---------------|---------------------|-------------|-----------------|--------------------------|-------|-----------------|-----------------|-----------------|----------------|
| 63.3 | <b>Мәнаә</b>  | <b>ардәмә</b>       | <b>әз</b>   | <b>скъоламә</b> | <b>цудтән</b>            |       | <b>'ма</b>      | <b>си</b>       |                 |                |
|      | мәнаә         | ардә -мә            | әз          | скъола -мә      | цуд -тән                 |       | ма              | си              |                 |                |
|      | мәнаә         | ардәг -мә           | әз          | скъола -мә      | цуд <sub>1</sub> -тән    |       | ма <sub>2</sub> | си <sub>2</sub> |                 |                |
|      | there,that.is | here                | ALL         | I               | school                   | ALL   | go              | PST.INTR.1SG    | but             | 3SG.ENCL.INESS |
|      | <b>адтәй</b>  | <b>әртә</b>         | <b>сәди</b> |                 | <b>ахурдзауи</b>         |       | <b>девятый</b>  | <b>къласи</b>   |                 | <b>уәнгә</b>   |
|      | адтәй         | әрт -ә              | сәд         | -и              | ахурдзау -и              |       | кълас           |                 | -и              | уәнгә          |
|      | адтәй         | әрт -ә <sub>1</sub> | сәд         | -и <sub>1</sub> | ахурдзау -и <sub>1</sub> |       | кълас           |                 | -и <sub>1</sub> | уәнгә          |
|      | be.PST.3SG    | three               | NOM         | hundred         | GEN                      | pupil | GEN             | year,grade,form | GEN             | up.to          |

I went to school here, and before the ninth grade there were about three hundred students.

|      |            |           |                 |                         |                    |  |
|------|------------|-----------|-----------------|-------------------------|--------------------|--|
| 63.4 | <b>Нур</b> | <b>ба</b> | <b>си</b>       | <b>тридцать человек</b> | <b>, не больше</b> |  |
|      | нур        | ба        | си              |                         | не                 |  |
|      | нур        | ба        | си <sub>2</sub> |                         |                    |  |
|      | now        | CONTR     | 3SG.ENCL.INESS  |                         |                    |  |

Now there are thirty people, no more.

|    |          |                        |                  |           |            |
|----|----------|------------------------|------------------|-----------|------------|
| 64 | <b>X</b> | <b>: Тридцать семь</b> | <b>, әрмәгур</b> | <b>ан</b> |            |
|    | X        |                        | әр- мәгур        | ан        |            |
|    |          |                        | әр- мәгур        | ан        |            |
|    |          |                        | PREF             | poor      | be.PRS.1PL |

Kh: Thirty seven, we became poor.

|      |    |   |     |   |          |      |           |            |           |           |                 |
|------|----|---|-----|---|----------|------|-----------|------------|-----------|-----------|-----------------|
| 65.1 | КЦ | : | Гъо | , | тридцать | семь | әрмәгур   | ан         | зин       | уавәри    |                 |
|      | КЦ |   | гъо |   |          |      | әр- мәгур | ан         | зин       | уавәр     | -и              |
|      |    |   | гъо |   |          |      | әр- мәгур | ан         | зин       | уавәр     | -и <sub>2</sub> |
|      |    |   | yes |   |          |      | PREF poor | be.PRS.1PL | difficult | condition | INESS           |

KTs: Yes, thirty seven, we became poor because of the difficult conditions.

|      |                        |                                 |                |                 |                 |                       |
|------|------------------------|---------------------------------|----------------|-----------------|-----------------|-----------------------|
| 65.2 | <b>Нәдтә</b>           | <b>нәййе</b>                    | <b>, әндәр</b> | <b>– нә</b>     | <b>, 'ма</b>    | <b>ледзун</b>         |
|      | нәд -т -ә              | нә ййе                          | әндәр          | нә              | ма              | ледз -ун              |
|      | над -т -ә <sub>1</sub> | нә <sub>2</sub> ес <sub>1</sub> | әндәр          | нә <sub>2</sub> | ма <sub>2</sub> | ледз -ун <sub>2</sub> |
|      | way PL NOM             | NEG EXT                         | other          | NEG             | that's why      | run INF               |

**райдәдтонцә** **будурмә** .

|      |               |           |            |
|------|---------------|-----------|------------|
| ра-  | йдәд -т -онцә | будур -мә |            |
| ра-  | идәд -т -онцә | будур -мә |            |
| PREF | begin         | TR        | PST.TR.3PL |
|      | plain         | ALL       |            |

There are no roads, nothing, that's why people start to move to plain.

|      |                |                     |               |           |                 |                |      |
|------|----------------|---------------------|---------------|-----------|-----------------|----------------|------|
| 65.3 | <b>Әдзәрәг</b> | <b>иссәй</b>        | <b>, хонх</b> | <b>ка</b> | <b>'й</b>       | <b>, е</b>     |      |
|      | әдзәрәг        | ис- сәй             | хонх          | ка        | 'й              | е              |      |
|      | әдзәрәг        | ис- әй <sub>1</sub> | хонх          | ка        | әй <sub>1</sub> | е <sub>1</sub> |      |
|      | deserted       | PREF                | be.PRS.3SG    | mountain  | who             | be.PRS.3SG     | this |

Mountains were left by people.

|    |          |                    |                  |         |
|----|----------|--------------------|------------------|---------|
| 66 | <b>Н</b> | <b>: Әгас цотә</b> | <b>!</b>         |         |
|    | н        | әгас цо            | -тә              |         |
|    |          | әгас цо            | -тә <sub>2</sub> |         |
|    |          | alive              | go.IMP.2SG       | IMP.2PL |

N: Good day!

|      |          |          |               |                           |              |                 |          |                |
|------|----------|----------|---------------|---------------------------|--------------|-----------------|----------|----------------|
| 67.1 | <b>X</b> | <b>:</b> | <b>Мәнаә</b>  | <b>иуазгутә</b>           | <b>нәмә</b>  | <b>Мәскуйәй</b> | <b>,</b> | <b>сауәнгә</b> |
|      | X        |          | мәнаә         | иуазгу -т -ә              | нәмә         | Мәску -йәй      |          | сауәнгә        |
|      |          |          | мәнаә         | иуазәг -т -ә <sub>1</sub> | нәмә         | Мәску -әй       |          | сауәнгә        |
|      |          |          | there,that.is | guest PL NOM              | 1PL.ENCL.ALL | Moscow ABL      |          | even           |

|                    |             |   |                 |                            |  |     |                 |                  |            |                 |
|--------------------|-------------|---|-----------------|----------------------------|--|-----|-----------------|------------------|------------|-----------------|
| <b>Петербургæй</b> | <b>æнцæ</b> | , | <b>'ма</b>      | <b>æрцудæнцæ</b>           |  | ... | <b>еу</b>       | <b>бон</b>       | <b>дæр</b> | <b>ма</b>       |
| Петербург -æй      | æнцæ        |   | ма              | æр- цуд -æнцæ              |  |     | еу              | бон              | дæр        | ма              |
| Петербург -æй      | æнцæ        |   | ма <sub>2</sub> | æр- цуд <sub>1</sub> -æнцæ |  |     | еу <sub>2</sub> | бон <sub>2</sub> | дæр        | ма <sub>3</sub> |
| Petersburg ABL     | be.PRS.3PL  |   | and             | PREF go PST.INTR.3PL       |  |     | one             | day              | FOC        | more            |

**сæ** **фæуидтон** **дæлæ** , **'ма** **захтонцæ** ,

|                 |                             |  |                 |                 |                |
|-----------------|-----------------------------|--|-----------------|-----------------|----------------|
| сæ              | фæу- уид -т -он             |  | дæлæ            | ма              | захт -онцæ     |
| сæ <sub>3</sub> | фæ- уид -т -он <sub>1</sub> |  | далæ            | ма <sub>2</sub> | захт -онцæ     |
| 3PL.ENCL.GEN    | PREF see TR PST.TR.1SG      |  | down.over.there | and             | say PST.TR.3PL |

**дигорон æвзаг ахур кæнæн** .

|                         |      |                      |
|-------------------------|------|----------------------|
| дигорон æвзаг           | ахур | кæн -æн              |
| дигорон æвзаг           | ахур | кæн -æн <sub>2</sub> |
| digor language learning | do   | PRS.1PL              |

Kh: We have guests from Moscow, even from Petersburg and they came... I saw them one day down there and they said they study Digor language.

67.2 **'Ма** , **дан** , **адтан** **Дæргæфси** **дæр** **ирон**

|                 |                          |  |            |                         |       |                  |
|-----------------|--------------------------|--|------------|-------------------------|-------|------------------|
| ма              | дан                      |  | адтан      | Дæргæфс -и              | дæр   | ирон             |
| ма <sub>2</sub> | дан                      |  | адтан      | Дæргæфс -и <sub>2</sub> | дæр   | ирон             |
| and             | according.to.smb's.words |  | be.PST.1PL | Dargavs                 | INESS | FOC Ossetic,Iron |

**æвзагбæл** ... **фал** , **дан** , **дигорон æвзаги** **хузæн**

|                |         |                          |  |                               |       |
|----------------|---------|--------------------------|--|-------------------------------|-------|
| æвзаг -бæл     | фал     | дан                      |  | дигорон æвзаг -и              | хузæн |
| æвзаг -бæл     | фал     | дан                      |  | дигорон æвзаг -и <sub>1</sub> | хузæн |
| language SUPER | however | according.to.smb's.words |  | digor language GEN            | alike |

, **дан** , **си** **нæййес** , **æндæр хузæн** ,

|                          |  |                 |                     |       |       |
|--------------------------|--|-----------------|---------------------|-------|-------|
| дан                      |  | си              | нæ- ййес            | æндæр | хузæн |
| дан                      |  | си <sub>2</sub> | нæ- ес <sub>1</sub> | æндæр | хузæн |
| according.to.smb's.words |  | 3SG.ENCL.INESS  | NEG EXT             | other | alike |

**дан** , **æй** .

|                          |  |                 |
|--------------------------|--|-----------------|
| дан                      |  | æй              |
| дан                      |  | æй <sub>2</sub> |
| according.to.smb's.words |  | 3SG.ENCL.GEN    |

They said, we were in Dargarv in connection with Iron language but there is no Digor language there. Dargavs is pronounced with 'f' instead of v

67.3 **Уæдта** , **дан** , **уæртæ** **идими** **ку** **адтæй** ...

|                    |                          |  |               |              |      |            |
|--------------------|--------------------------|--|---------------|--------------|------|------------|
| уæдта              | дан                      |  | уæртæ         | идими        | ку   | адтæй      |
| уæдта <sub>1</sub> | дан                      |  | уæртæ         | иди+FR. VAR. | ку   | адтæй      |
| after              | according.to.smb's.words |  | there (close) | HES          | when | be.PST.3SG |

**уæртæ** , **дан** , **Дæргæфси** **дæр** , **дан**

|               |                          |  |                         |       |                              |
|---------------|--------------------------|--|-------------------------|-------|------------------------------|
| уæртæ         | дан                      |  | Дæргæфс -и              | дæр   | дан                          |
| уæртæ         | дан                      |  | Дæргæфс -и <sub>2</sub> | дæр   | дан                          |
| there (close) | according.to.smb's.words |  | Dargavs                 | INESS | FOC according.to.smb's.words |

, **иронау** **дзорун** **неке** **зонуи** .

|              |     |       |                  |            |          |         |
|--------------|-----|-------|------------------|------------|----------|---------|
| ирон         | -ау | дзор  | -ун              | неке       | зон      | -уй     |
| ирон         | -ау | дзор  | -ун <sub>2</sub> | неке       | зон      | -уй     |
| Ossetic,Iron | EQU | speak | INF              | nobody.GEN | know,can | PRS.3SG |

He also said, when he was in Dargavs, there was nobody speaking Iron.

68.1 **Сæ** **сувæллæнттæ** **дæр** , **дан** , **нæ**

|                 |                             |        |     |                          |                 |
|-----------------|-----------------------------|--------|-----|--------------------------|-----------------|
| сæ              | сувæллæн -тт -æ             | дæр    | дан |                          | нæ              |
| сæ <sub>2</sub> | сувæллон -т -æ <sub>1</sub> | дæр    | дан |                          | нæ <sub>2</sub> |
| POSS.3PL        | child                       | PL NOM | FOC | according.to.smb's.words | NEG             |

дзорунцæ иронау  
 дзор -унцæ ирон -ау  
 дзор -унцæ ирон -ау  
 speak PRS.3PL Ossetic,Iron EQU  
 Their kids also don't speak Iron.

68.2 Гъо , уруссагау , дан , дзорунцæ  
 гъо урусс -аг -ау дан дзор -унцæ  
 гъо урус -аг -ау дан дзор -унцæ  
 yes russian SUF EQU according.to.smb's.words speak PRS.3PL

Yes, he said, they speak Russian.

68.3 'Ма , дан , мах е нæ гъæуй  
 ма дан мах е нæ гъæ -уй  
 ма<sub>2</sub> дан мах е<sub>1</sub> нæ<sub>2</sub> гъæ -уй  
 but according.to.smb's.words we.GEN this NEG be necessary PRS.3SG

And we don't need it

68.4 Мах , дан , гъæуй , мæнæ дигорон  
 мах дан гъæ -уй мæнæ дигорон  
 мах дан гъæ -уй мæнæ дигорон  
 we.GEN according.to.smb's.words be necessary PRS.3SG there,that.is digor

ма кæми байзадæй гъеуæхæн , адæм ... 'ма ,  
 ма кæми ба- йзад -æй гъе уæхæн адæм ма  
 ма<sub>2</sub> кæми ба- йзад -æй гъе уæхæн адæм ма<sub>2</sub>  
 and where PREF stay PST.INTR.3SG so such people and

дан , сæ финститæ син финсæн 'ма  
 дан сæ финст -ит -æ син финс -æн ма  
 дан сæ<sub>2</sub> финст<sub>2</sub> -т -æ<sub>1</sub> син финс -æн<sub>2</sub> ма<sub>2</sub>  
 according.to.smb's.words POSS.3PL record PL NOM 3PL.ENCL.DAT write PRS.1PL and

сæ ахур кæнæн  
 сæ ахур кæн -æн  
 сæ<sub>3</sub> ахур кæн -æн<sub>2</sub>  
 3PL.ENCL.GEN learning do PRS.1PL

We need, where Digors remained, such people... and we are recording their speech and study it.

69.1 X : Кæсай , куд нæ æрахæстонцæ ,  
 X кæс -ай куд нæ æра- хæс -т -онцæ  
 кæс<sub>2</sub> -ай куд нæ<sub>3</sub> ра- хæсс -т -онцæ  
 look SUBJ.2SG how 1PL.ENCL.GEN PREF carry/take.away TR SUBJ.3PL

уой  
 уой  
 уой<sub>3</sub>  
 he,she.GEN

Kh: Look, how they have caught us.

69.2 Один раз ... еу хатт мæ иди æрахæста ,  
 раз еу хатт мæ иди æр- ахæст -а  
 еу<sub>2</sub> хатт<sub>1</sub> мæ<sub>1</sub> иди æр- ахæст<sub>1</sub> -а<sub>1</sub>  
 one time 1SG.ENCL.GEN HES PREF catch.PART.PST PST.TR.3SG

Харум ... меня , гъеуотæ æрахæста , уотæ мин  
 Харум гъе уотæ æр- ахæст -а уотæ мин  
 Харум гъе уотæ æр- ахæст<sub>1</sub> -а<sub>1</sub> уотæ мин<sub>1</sub>  
 Kharum so so PREF catch.PART.PST PST.TR.3SG so 1SG.ENCL.DAT

**зæгъуй** : **мæн** , **дан** , **уæллагкоймаг** **дзубандитæ**  
 зæгъ -уй мæн дан уæллагкойм -аг дзубанди -т -æ  
 зæгъ -уй мæн дан уæллагкойм -аг дзубанди -т -æ<sub>1</sub>  
 say PRS.3SG I.GEN according.to.smb's.words Wallagkom SUF speech PL NOM  
**гъæунцæ** , **'ма** , **дан** , **æз** **фарстатæ** **дæтдзæнæн**  
 гъæ -унцæ ма дан æз фарста -т -æ дæт -дзæнæн  
 гъæ -унцæ ма<sub>2</sub> дан æз фарста -т -æ<sub>1</sub> дæтт -дзæнæн  
 need PRS.3PL and according.to.smb's.words I question PL NOM give FUT.1SG  
 , **ду** **ба** **сæбæл** **дзуапп** **дæттæ** .  
 ду ба сæбæл дзуапп дæтт -æ  
 ду ба сæбæл дзуапп дæтт -æ<sub>2</sub>  
 you.SG CONTR 3PL.ENCL.SUPER reply give IMP.2SG

Once... I was caught by Kharum... he said to me, I need Wallagkom's speech and I will ask questions and you will answer.

70.1 **'Ма** , **зæгъун** , **уæллагкоймаг** – **мæнæ** **мæхуæдæг** .  
 ма зæгъ -ун уæллагкойм -аг мæнæ мæхуæдæг  
 ма<sub>2</sub> зæгъ -ун<sub>3</sub> уæллагкойм -аг мæнæ мæхуæдæг  
 and say PRS.1SG Wallagkom SUF there,that.is 1SG.REFL

And I said, I'm from Wallagkom myself.

70.2 **Сайгæ** , **дан** , **мæ** **кæндзæнæ** .  
 сай -гæ дан мæ кæн -дзæнæ  
 сай -гæ дан мæ<sub>1</sub> кæн -дзæнæ  
 deceive CONV according.to.smb's.words 1SG.ENCL.GEN do FUT.2SG

You will cheat me, he said.

70.3 **Куд** **дæ** **сайдзæнæн** ?  
 куд дæ сай -дзæнæн  
 куд дæ<sub>4</sub> сай -дзæнæн  
 how 2SG.ENCL.GEN deceive FUT.1SG

How will I cheat you?

70.4 **'Ма** **фарстатæ** **дæттун** **райдæдта** , **ма** **гъеуæдта**  
 ма фарста -т -æ дæтт -ун ра- йдæд -т -а ма гъе уæдта  
 ма<sub>2</sub> фарста -т -æ<sub>1</sub> дæтт -ун<sub>2</sub> ра- идæд -т -а<sub>1</sub> ма<sub>2</sub> гъе уæдта<sub>1</sub>  
 and question PL NOM give INF PREF begin TR PST.TR.3SG and so after

**ниххæлхъой** **дæн** , **'ма** **загътон** **нецибал**  
 них- хæлхъой дæн ма загът -т -он неци =бал  
 ни- хæлхъой дæн ма<sub>2</sub> загът -т -он<sub>1</sub> неци =бал  
 PREF trouble,disorder be.PRS.1SG and say TR PST.TR.1SG nothing =any more

**мæ** **гъæуй** .  
 мæ гъæ -уй  
 мæ<sub>1</sub> гъæ -уй  
 1SG.ENCL.GEN be necessary PRS.3SG

And he began to ask questions and I was so confused that I didn't want anything.

71 **КЦ** : **Дзорæ** , **гъæйдæ** , **еститæ** !  
 КЦ дзор -æ гъæйдæ ести -т -æ  
 дзор -æ<sub>2</sub> гъæйдæ ести -т -æ<sub>1</sub>  
 speak IMP.2SG come on something PL NOM

KTs: Come on, tell something!

72.1 Б : Ци дзорон ?  
 Б ци дзор -он  
 ци дзор -он<sub>2</sub>  
 what speak SUBJ.1SG

B: What shall I tell?

72.2 Фæрсгæ ку нæ кæнай , уæд ... анæн ци ... Мæнæ  
 фæрс -гæ ку нæ кæн -ай уæд анæн ци мæнæ  
 фæрс -гæ ку нæ<sub>2</sub> кæн -ай уæд<sub>1</sub> анæн ци мæнæ  
 ask CONV when NEG do SUBJ.2SG then these.DAT what there,that.is

син фæдздзурдтонцæ , ма ке фæдздзурдтонцæ ,  
 син фæдз- дзурд -т -онцæ ма ке фæдз- дзурд -т -онцæ  
 син фæ- дзурд<sub>1</sub> -т -онцæ ма<sub>2</sub> ке<sub>3</sub> фæ- дзурд<sub>1</sub> -т -онцæ  
 3PL.ENCL.DAT PREF speak TR PST.TR.3PL and that PREF speak TR PST.TR.3PL

уони син нæуæгæй повторыть кæнон ?  
 уони син нæуæг -æй кæн -он  
 уони<sub>2</sub> син нæуæг -æй кæн -он<sub>2</sub>  
 they.GEN 3PL.ENCL.DAT new ABL do SUBJ.1SG

If you don't ask questions, then... for them... Shall I repeat everything that was already said?

73.1 X : Гъенур , мæнæ ами хæдзæртгæ кæнун нæ  
 X гъе нур мæнæ ами хæдзæр -тт -æ кæн -ун нæ  
 гъе нур мæнæ ами хæдзар -т -æ<sub>1</sub> кæн -ун<sub>2</sub> нæ<sub>2</sub>  
 so now there,that.is here house PL NOM do INF NEG

уагътонцæ , мæнæ айæ устур будур адтæй .  
 уагът -онцæ мæнæ айæ устур будур адтæй  
 уагът -онцæ мæнæ а устур будур адтæй  
 permit PST.TR.3PL there,that.is this big plain be.PST.3SG

Kh: Here they didn't allow to build houses, here there was a big plain.

73.2 Скьола си бауагътонцæ , æндæра уæлæ уоми  
 скьола си ба- уагът -онцæ æндæр -а уæлæ уоми  
 скьола си<sub>2</sub> ба- уагът -онцæ æндæр -а<sub>3</sub> уæлæ уоми  
 school 3SG.ENCL.INESS PREF permit PST.TR.3PL other CONTR there there

хæдзæртгæ , уотæ си нæ уагътонцæ хæдзæртгæ .  
 хæдзæр -тт -æ уотæ си нæ уагът -онцæ хæдзæр -тт -æ  
 хæдзар -т -æ<sub>1</sub> уотæ си<sub>2</sub> нæ<sub>2</sub> уагът -онцæ хæдзар -т -æ<sub>1</sub>  
 house PL NOM so 3SG.ENCL.INESS NEG permit PST.TR.3PL house PL NOM

They allowed to build a school there, but they didn't allow to build there houses like now

73.3 Стъонайæй худтонцæ , Мæхчески стъонаæ .  
 стъон -æй -æй худ -т -онцæ Мæхчески стъон -æ  
 стъон -æй -æй худ -т -онцæ Мæхчески стъон -æ<sub>1</sub>  
 stona ABL ABL name TR PST.TR.3PL Makhchesk stona NOM

They called it "stona", the stona of Makhchesk.

73.4 'Ма æмбурд ку уидæ медхонхи , уæд ардæмæ  
 ма æмбурд ку уидæ мед= хонх -и уæд ардæ -мæ  
 ма<sub>2</sub> æмбурд ку уидæ мед= хонх -и<sub>2</sub> уæд<sub>1</sub> ардæг -мæ  
 and meeting when be.OPT.3SG inside= mountain INESS then here ALL

æрæмбурдуионцæ .  
 æр- æмбурд уи уонцæ  
 æр- æмбурд уи уонцæ  
 PREF meeting 2PL.ENCL.ABL SUBJ.3PL

When there was a meeting, they gathered here.

|      |                 |                 |                  |              |               |      |       |    |                 |            |
|------|-----------------|-----------------|------------------|--------------|---------------|------|-------|----|-----------------|------------|
| 74.1 | <b>'Ma</b>      | <b>далае</b>    | <b>дæллæй</b>    | <b>мæнае</b> | <b>абæлти</b> |      |       |    | <b>адтæй</b>    |            |
|      | ма              | далае           | дæлл             | -æй          | мæнае         | а    | -бæл  | -т | -и              | адтæй      |
|      | ма <sub>2</sub> | далае           | дæл <sub>2</sub> | -æй          | мæнае         | а    | -бæл  | -т | -и <sub>2</sub> | адтæй      |
|      | and             | down.over.there | down.bottom      | ABL          | there,that.is | this | SUPER | PL | INESS           | be.PST.3SG |

|                        |   |           |         |                         |                 |
|------------------------|---|-----------|---------|-------------------------|-----------------|
| гъæунгæ                | , | уæлæмæ    | исцæуæн | ,                       | дæлæ            |
| гъæунг -æ              |   | уæлæ      | -мæ     | ис- цæу -æн             | дæлæ            |
| гъæунг -æ <sub>1</sub> |   | уæлæ      | -мæ     | ис- цæ -æн <sub>3</sub> | далæ            |
| street NOM             |   | up, above | ALL     | PREF go NMLZ            | down.over.there |

гъеуубæлти

|                      |       |    |                 |
|----------------------|-------|----|-----------------|
| гъе ууо              | -бæл  | -т | -и              |
| гъе уой <sub>3</sub> | -бæл  | -т | -и <sub>1</sub> |
| so he,she.GEN        | SUPER | PL | GEN             |

Down there there was a street which let upwards.

|      |                 |               |                      |                                          |            |
|------|-----------------|---------------|----------------------|------------------------------------------|------------|
| 74.2 | <b>'Ma</b>      | <b>бæхбæл</b> | <b>бадун</b>         | <b>не'нгъизтæй</b>                       | <b>ами</b> |
|      | ма              | бæх -бæл      | бад -ун              | не нгъизт -æй                            | ами        |
|      | ма <sub>2</sub> | бæх -бæл      | бад -ун <sub>2</sub> | не <sub>2</sub> æнгъизт <sub>2</sub> -æй | ами        |
|      | but             | horse SUPER   | sit INF              | NEG ought to, should PST.INTR.3SG        | here       |

It was not allowed to ride a horse here.

|      |          |         |          |        |                 |          |         |
|------|----------|---------|----------|--------|-----------------|----------|---------|
| 74.3 | Бæхбæл   | бадгæй  | иссо     | ,      | зæгъгæ          | ,        | фал     |
|      | бæх -бæл | бад -г  | -æй      | ис- со | зæгъ -гæ        |          | фал     |
|      | бæх -бæл | бад -гæ | -æй      | ис- цо | зæгъ -гæ        |          | фал     |
|      | horse    | SUPER   | sit CONV | ABL    | PREF go.IMP.2SG | say CONV | however |

|                    |                 |                |                      |
|--------------------|-----------------|----------------|----------------------|
| æрхезидæ           | 'ма             | гъеуотемæй     | цудæй                |
| æр- хез -идæ       | ма              | гъе уотемæй    | цуд -æй              |
| æр- хез -идæ       | ма <sub>2</sub> | гъе уотемæй    | цуд <sub>1</sub> -æй |
| PREF climb OPT.3SG | and             | so in.this.way | go PST.INTR.3SG      |

A rider had to dismount from a horse and go on foot.

|      |                 |             |       |         |      |            |
|------|-----------------|-------------|-------|---------|------|------------|
| 74.4 | 'Ма             | син         | устур | æмбурд  | ами  | уидæ       |
|      | ма              | син         | устур | æмбурд  | ами  | уидæ       |
|      | ма <sub>2</sub> | син         | устур | æмбурд  | ами  | уидæ       |
|      | and             | 3PLENCL.DAT | big   | meeting | here | be.OPT.3SG |

B: And here they had a meeting.

|      |   |   |     |   |        |   |                       |           |              |   |                 |   |             |
|------|---|---|-----|---|--------|---|-----------------------|-----------|--------------|---|-----------------|---|-------------|
| 75.1 | Б | : | Гъо | , | значит | , | гъæуæн                | æгъдау    | дæттидæ      | , | ма              | , | гъæумæ      |
|      | Б |   | гъо |   |        |   | гъæу -æн              | æгъдау    | дæтт -идæ    |   | ма              |   | гъæу -мæ    |
|      |   |   | гъо |   |        |   | гъæу -æн <sub>1</sub> | æгъдау    | дæтт -идæ    |   | ма <sub>2</sub> |   | гъæу -мæ    |
|      |   |   | yes |   |        |   | village DAT           | etiquette | give OPT.3SG |   | and             |   | village ALL |

|                         |   |                  |                   |                    |                 |
|-------------------------|---|------------------|-------------------|--------------------|-----------------|
| æрбахъæртгæй            | , | уæд              | гъæугæрон         | æрхезидæ           | 'ма             |
| æрба- хъæртг -æй        |   | уæд              | гъæу гæрон        | æр- хез -идæ       | ма              |
| æрба- хъæрт -æй         |   | уæд <sub>1</sub> | гъæу кæрон        | æр- хез -идæ       | ма <sub>2</sub> |
| PREF reach PST.INTR.3SG |   | then             | village outskirts | PREF climb OPT.3SG | and             |

|                 |   |       |                |        |                 |        |
|-----------------|---|-------|----------------|--------|-----------------|--------|
| иссæуидæ        | , | бæх   | æ              | фæсте  | исласидæ        | - знак |
| ис- сæу -идæ    |   | бæх   | æ              | фæсте  | ис- лас -идæ    |        |
| ис- цæ -идæ     |   | бæх   | æ <sub>3</sub> | фæсте  | ис- лас -идæ    |        |
| PREF go OPT.3SG |   | horse | 3SG.ENCL.GEN   | behind | PREF go OPT.3SG |        |

уважения сельчанам .

B: Yes, it is called etiquette, and when we reached the village, he dismounted from his hourse and went on foot - it is a sign of courtesy.

75.2 **Æгас Дигоргом** , **уруссагау** **ба** – **Совет старейшин** , **значит** ...  
 æгас Дигоргом урусс -аг -ау ба Совет  
 æгас Дигоргом урус -аг -ау ба Совет  
 all Digoria russian SUF EQU CONTR

All Digoria, in Russian - Council of Elders.

76 **X** : **Æмбурд син** **ами** **уидæ** .  
 X æмбурд син ами уидæ  
 æмбурд син ами уидæ  
 meeting 3PL.ENCL.DAT here be.OPT.3SG

Kh: The meeting used to be here.

77.1 **Б** : **Ами** **решать** **кодтонцæ** ... **значит** **Дигорское общество** .  
 Б ами решать код -т -онцæ  
 ами решать код -т -онцæ  
 here decide do TR PST.TR.3PL

B: Here they were making decisions, the Digor society.

77.2 **'Ма** **махмæ** **тринадцатый** **веккæй** **шестнадцатый** , **семнадцатый** **векки**  
 ма махмæ векк -æй векк -и  
 ма<sub>2</sub> махмæ векк -æй векк -и<sub>1</sub>  
 and we.ALL century ABL century GEN

**уæнгæ** **государство** **набал** **адтæй** , **тæтæйрæгтæ** **на**  
 уæнгæ на- =бал адтæй тæтæйрæг -т -æ на  
 уæнгæ на- =бал адтæй тæтæйрæг -т -æ<sub>1</sub> на<sub>3</sub>  
 up.to NEG =any more be.PST.3SG Tatar PL NOM 1PL.ENCL.GEN  
**ку** **ниппурх** **кодтонцæ** **уæд** ... **æртæ** **хатти** **ниппурх**  
 ку нип- пурх код -т -онцæ уæд æрт -æ хатт -и нип- пурх  
 ку ни- пурх код -т -онцæ уæд<sub>1</sub> æрт -æ<sub>1</sub> хатт<sub>1</sub> -и<sub>1</sub> ни- пурх  
 when PREF destroy do TR PST.TR.3PL then three NOM time GEN PREF destroy  
**кодтонцæ** **Иристони** **тæтæйрæгтæ** .  
 код -т -онцæ Иристон -и тæтæйрæг -т -æ  
 код -т -онцæ Иристон -и<sub>1</sub> тæтæйрæг -т -æ<sub>1</sub>  
 do TR PST.TR.3PL Ossetia GEN Tatar PL NOM

And from 13 to 16, 17 century, there was no more government, when Tatars destroyed us...Tatars destroyed Ossetic three times.

78.1 **'Ма** **Тæмерлан** **юггæй** **дæр** **цудæй** **уæдта** ... **дууердигæй**  
 ма Тæмерлан югг -æй дæр цуд -æй уæдта дуу ердигæй  
 ма<sub>2</sub> Тæмерлан югг -æй дæр цуд<sub>1</sub> -æй уæдта<sub>1</sub> дуу æрдигæй  
 and Tamerlan South ABL FOC go PST.INTR.3SG after two from.the.side  
**дæр** **æрбацудæй** , **'ма** **ардигæй** **рандæй** , **что** **еугур**  
 дæр æрба- цуд -æй ма ардигæй рандæ й еугур  
 дæр æрба- цуд<sub>1</sub> -æй ма<sub>2</sub> ардигæй рандæ æй<sub>1</sub> еугур  
 FOC PREF go PST.INTR.3SG and from.here removal be.PRS.3SG all

**Аланти** **дæр** **ниццагътон** **зæгъгæ** ,  
 Алан -т -и дæр ниц- цагът -он зæгъ -гæ  
 алан -т -и<sub>1</sub> дæр ни- цагът -он<sub>1</sub> зæгъ -гæ  
 Alan(ancient.Ossetian) PL GEN FOC PREF destroy PST.TR.1SG say CONV

**гъеуотемæй** **рандæй** .  
 гъе ууотемæй рандæ й  
 гъе уотемæй рандæ æй<sub>1</sub>  
 so in.this.way removal be.PRS.3SG

Tamerlan came from the south... he came from two sides, and he left this place and was sure that he destroyed Alans completely.

78.2 **Фал**      **ма**      **си**      **байзадаёй**      ... **цайбæрцæ**  
 фал      ма      си      ба-      йзад -æй      цайбæрцæ  
 фал      ма<sub>2</sub>      си<sub>2</sub>      ба-      йзад -æй      цайбæрцæ  
 however      and      3SG.ENCL.INESS      PREF stay      PST.INTR.3SG      how.much

**байзадаёй**      – **три тысячи человек ... атаё ниллæги адтæнцæ**  
 ба-      йзад -æй      атаё      ниллæг -и      адтæнцæ  
 ба-      йзад -æй      атаё      ниллæг -и<sub>2</sub>      адтæнцæ  
 PREF stay      PST.INTR.3SG      these      low.place      INESS      be.PST.3PL

**уойбæрцæ**  
 уойбæрцæ  
 уойбæрцæ  
 this.much,this.many

But there remained... three thousand people... they were in lowland.

78.3 **Гъеуæдта**      **четырнадцатый веккæй**      **фæстæмæ ба фæстæмæ**  
 гъе уæдта      векк -æй      фæстæмæ ба      фæстæмæ  
 гъе уæдта<sub>1</sub>      векк -æй      фæстæмæ ба      фæстæмæ  
 so after      century ABL      back      CONTR      back

**райдадта**      **возрождени**  
 ра-      йдад -т -а      возрождени  
 ра-      идад -т -а<sub>1</sub>      возрождени  
 PREF begin      TR      PST.TR.3SG      revival

Then, from the 14th century the revival began.

78.4 **Фæстæмæ ирæзун**      , **фулдæр кæнун байдæдтонцæ**      **адæм ка**  
 фæстæмæ ирæз -ун      фулдæр кæн -ун      ба-      йдад -т -онцæ      адæм      ка  
 фæстæмæ ирæз -ун<sub>2</sub>      фулдæр кæн -ун<sub>2</sub>      ба-      идад -т -онцæ      адæм      ка  
 back      increase      INF      more      do      INF      PREF begin      TR      PST.TR.3PL      people      who

**'й**      **етæ**  
 'й      етæ  
 æй<sub>1</sub>      етæ  
 be.PRS.3SG      they,those  
 The population increased.

79.1 **'Ма гъе ами цардаёй**      ... **еуетæ**      **зæгъунцæ**      – **дууинсæй**  
 ма гъе ами цард -æй      еу -ет -æ      зæгъ -унцæ      дууинсæй  
 ма<sub>2</sub> гъе ами цард<sub>2</sub> -æй      еу<sub>2</sub> -ет -æ<sub>1</sub>      зæгъ -унцæ      дууинсæй  
 and so here live      PST.INTR.3SG      one      PL.PRN      NOM      say      PRS.3PL      forty

**ниллæги**      **исцæнцæ**      **ами**      , **дууинсæй**      **ниллæги**      , **'ма æгас**  
 ниллæг -и      ис-      ц-      -æнцæ      ами      дууинсæй      ниллæг -и      ма      æгас  
 ниллæг -и<sub>2</sub>      ис-      -æнцæ      ами      дууинсæй      ниллæг -и<sub>2</sub>      ма<sub>2</sub>      æгас  
 low.place      INESS      PREF      PST.INTR.3PL      here      forty      low.place      INESS      and      all

... **авд æма дууинсæй гъæуеми**      **цардæнцæ**  
 авд      æма      дууинсæй      гъæу -еми      цард -æнцæ  
 авд      æма      дууинсæй      гъæу -еми      цард<sub>2</sub> -æнцæ  
 seven      and      forty      village      INESS.PRN      live      PST.INTR.3PL

They lived here... some are saying there (in lowland) became 40 villages... and they lived in villages, 47 villages.

79.2 'Ма уæлæ кæмити цардæнцæ  
 ма уæлæ кæмити цард -æнцæ  
 ма<sub>2</sub> уæлæ кæмити цард<sub>2</sub> -æнцæ  
 and there what.INESS live PST.INTR.3PL

They lived there.

79.3 Уæлæ уоми дæр адæм цардæнцæ , уæлæ еци тегъæбæл  
 уæлæ уоми дæр адæм цард -æнцæ уæлæ еци тегъæ -бæл  
 уæлæ уоми дæр адæм цард<sub>2</sub> -æнцæ уæлæ еци тегъæ -бæл  
 there there FOC people live PST.INTR.3PL there that.DEM brow SUPER

дæр , мæнæ ами дæр адæм цардæнцæ , сæ  
 дæр мæнæ ами дæр адæм цард -æнцæ сæ  
 дæр мæнæ ами дæр адæм цард<sub>2</sub> -æнцæ сæ<sub>2</sub>  
 FOC there,that.is here FOC people live PST.INTR.3PL POSS.3PL

хæдзаруæттæ , уартæ уоми дæр  
 хæдзар уæт -т -æ уартæ уоми дæр  
 хæдзар уат -т -æ<sub>1</sub> уартæ уоми дæр  
 house room PL NOM there there FOC

People lived there and there it that brow they lived and there were their houses.

80.1 'Ма ардæмæ ба общество ... дигорское общество , 'ма сæхецæн  
 ма ардæ -мæ ба ма сæхецæн  
 ма<sub>2</sub> ардæг -мæ ба ма<sub>2</sub> сæхецæн  
 but here ALL CONTR and 3PL.REFL.DAT

исæвзариуонцæ , совет старейшин уруссагау , дигоронау ба –  
 ис- æвзар -иуонцæ совет урусс -аг -ау дигорон -ау ба  
 ис- æвзар -ионцæ урус -аг -ау дигорон -ау ба  
 PREF choose OPT.3PL russian SUF EQU digor EQU CONTR

Нихæси лæгтæ  
 нихæс -и лæг -т -æ  
 нихæс -и<sub>1</sub> лæг -т -æ<sub>1</sub>  
 council GEN man PL NOM

But here a society... Digor society and they were choosing Council of Elders for themselves.

80.2 Ма æгас Дигоргом и ахсгиагдæр фарста ... алли гъæуæн дæр  
 ма æгас Дигоргом -и ахсгиаг -дæр фарста алли гъæу -æн дæр  
 ма<sub>2</sub> æгас Дигоргом -и<sub>2</sub> ахсгиаг -дæр<sub>2</sub> фарста алли гъæу -æн<sub>1</sub> дæр  
 and all Digoria INESS important COMPAR question every village DAT FOC

адтæй хецæн совет  
 адтæй хецæн совет  
 адтæй хецæн совет  
 be.PST.3SG separate council

And in all Digoria they the most important questions were resolved.... Every village had its own Council.

81.1 Алли гъæу дæр равзаридаæ æхецæн унаффæ  
 алли гъæу дæр ра- взар -идаæ æ- хецæн унафф -æ  
 алли гъæу дæр ра- æвзар -идаæ æ- хецæн унафф -æ<sub>1</sub>  
 every village FOC PREF choose OPT.3SG without separate advice NOM

кæнунмæ еу фондз лæги , тæккæ зундгиндæр адæм ка  
 кæн -ун -мæ еу фондз лæг -и тæккæ зунд -гин -дæр адæм ка  
 кæн -ун<sub>2</sub> -мæ еу<sub>3</sub> фондз лæг -и<sub>1</sub> тæккæ зунд -гин -дæр<sub>3</sub> адæм ка  
 do INF ALL ITER five man GEN exactly mind,knowledge ADJ FOC people who

адтæй , кæмæ игъустонцæ приме ..

адтæй кæмæ игъус -т -онцæ

адтæй кæмæ<sub>1</sub> игъус -т -онцæ

be.PST.3SG who.ALL be heard PL SUBJ.3PL

About five people were chosen in each village, the most intelligent and honored ones

81.2 бафæнзуйнаг ка адтæй , æхуæдæг примерный ,

ба- фæнз -уйнаг ка адтæй æхуæдæг

ба- фæнз -уйнаг ка адтæй æхуæдæг

PREF imitate PART.FUT who be.PST.3SG 3SG.REFL.NOM

гъеуæхæн лæгтæ равзариуонцæ , 'ма еугур фарстатæ дæр

гъе уæхæн лæг -т -æ ра- взар -иуонцæ ма еугур фарста -т -æ дæр

гъе уæхæн лæг -т -æ<sub>1</sub> ра- æвзар -ионцæ ма<sub>2</sub> еугур фарста -т -æ<sub>1</sub> дæр

so such man PL NOM PREF choose OPT.3PL and all question PL NOM FOC

решать кодтонцæ мæнæ гъе алли гъæу дæр .

решать код -т -онцæ мæнæ гъе алли гъæу дæр

решать код -т -онцæ мæнæ гъе алли гъæу дæр

decide do TR PST.TR.3PL there,that.is so every village FOC

Those whose opinion was respected and they decided all important questions and so in each village.

81.3 Уæдта агъаз ... Ами адтæй цуппар приходти : Махчесский

уæдта агъаз ами адтæй цуппар приход -т -и

уæдта<sub>1</sub> агъаз ами адтæй цуппар приход -т -и<sub>1</sub>

after assistance here be.PST.3SG four ward PL GEN

приход , Донифарский приход , Стур Дигорский , уæдта Гæлиатæ дæр

приход приход Стур уæдта Гæлиатæ дæр

приход приход Стур уæдта<sub>1</sub> Гæлиатæ дæр

ward ward big after Galiata FOC

сæхуæдтæ – хецæн ...

сæхуæдтæ хецæн

сæхуæдтæ хецæн

3PL.REFL separate

Also help... there were also 4 parishes: Mahchesk parish, Donifars parish, Stur Digor parish and Galiata also separately...

82 КЦ : О , Гæлиатæ .

КЦ о Гæлиатæ

о Гæлиатæ

yes Galiata

KTsYes , Galiata.

83 Б : 'Ма алли приход дæр бабæй æхуæдæг ами æнæгъæнæ фараст

Б ма алли приход дæр бабæй æхуæдæг ами æнæгъæнæ фараст

ма<sub>2</sub> алли приход дæр бабæй æхуæдæг ами æнæгъæнæ фараст

and every ward FOC again 3SG.REFL.NOM here all.of nine

нæ , фал æфтдæс гъæуи ... мæнæ ами , решать

нæ фал æфтдæс гъæу -и мæнæ ами решать

нæ<sub>2</sub> фал æфтдæс гъæу -и<sub>1</sub> мæнæ ами решать

NEG however seventeen village GEN there,that.is here decide

кодтонцæ еци фарстатæ .

код -т -онцæ еци фарста -т -æ

код -т -онцæ еци фарста -т -æ<sub>1</sub>

do TR PST.TR.3PL that.DEM question PL NOM

B: In turn, each parish had not 9, but 17 villages... so important issues were discussed there.

|    |    |   |           |       |                 |                  |     |
|----|----|---|-----------|-------|-----------------|------------------|-----|
| 84 | КЦ | : | Хонгæ     | ба    | 'й              | кодтонцæ         | ... |
|    | КЦ |   | хон -гæ   | ба    | 'й              | код -т -онцæ     |     |
|    |    |   | хон -гæ   | ба    | æй <sub>2</sub> | код -т -онцæ     |     |
|    |    |   | name CONV | CONTR | 3SG.ENCL.GEN    | do TR PST.TR.3PL |     |

KTs: And it called...

|    |   |   |                           |     |        |                  |   |
|----|---|---|---------------------------|-----|--------|------------------|---|
| 85 | Б | : | Спорный вопросæ           | дæр | решать | кодтонцæ         | . |
|    | Б |   | вопрос -т -æ              | дæр | решать | код -т -онцæ     |   |
|    |   |   | вопрос -т -æ <sub>1</sub> | дæр | решать | код -т -онцæ     |   |
|    |   |   | question PL NOM           | FOC | decide | do TR PST.TR.3PL |   |

B: Also disputed issues were resolved.

|      |                            |   |                           |   |                          |   |                              |   |                         |                      |
|------|----------------------------|---|---------------------------|---|--------------------------|---|------------------------------|---|-------------------------|----------------------|
| 86.1 | КЦ                         | : | Гъенур                    | , | Задæлескæ                | , | Нарæ                         | , | Хæнæзæ                  | ,                    |
|      | КЦ                         |   | гъе нур                   |   | Задæлеск -æ              |   | Нар -æ                       |   | Хæнæз -æ                |                      |
|      |                            |   | гъе нур                   |   | Задæлеск -æ <sub>1</sub> |   | Нар -æ <sub>1</sub>          |   | Хæнæз -æ <sub>1</sub>   |                      |
|      |                            |   | so now                    |   | Zadalesk NOM             |   | Nar NOM                      |   | Khanaz NOM              |                      |
|      | Фæрæскъæттæ                |   |                           | , | Хъазахтæ                 |   | Тауиттæ                      |   | Мæхческæ                | ,                    |
|      | Фæрæскъæтт -æ              |   |                           |   | Хъазахт -æ               |   | Тауит -т -æ                  |   | Мæхческ -æ              |                      |
|      | Фæрæскъæтт -æ <sub>1</sub> |   |                           |   | Хъазахт -æ <sub>1</sub>  |   | Тауит -т -æ <sub>1</sub>     |   | Махческ -æ <sub>1</sub> |                      |
|      | Faraskat                   |   | NOM                       |   | Kazakhtha                |   | Tauitov                      |   | Makhchesk               | NOM                  |
|      | Уæхъæцæ                    |   |                           | , | Къаматæ                  | - | уæллаг                       |   | Фæснаели                | уæнгæ - етæ          |
|      | Уæхъæц -æ                  |   |                           |   | Къамат -æ                |   | уæлл -аг                     |   | Фæснаел -и              | уæнгæ етæ            |
|      | Уæхъæц -æ <sub>1</sub>     |   |                           |   | Къамат -æ <sub>1</sub>   |   | уæл -аг                      |   | Фæснаел -и <sub>1</sub> | уæнгæ етæ            |
|      | Wakats                     |   | NOM                       |   | Kamata                   |   | above                        |   | Fasnal                  | GEN up.to they,those |
|      | адтæнцæ                    |   | Дигорский приходти        |   |                          |   | Тъæпæн Дигорæ                |   | сæ                      |                      |
|      | адтæнцæ                    |   | приход -т -и              |   |                          |   | тъæпæн Дигор -æ              |   | сæ                      |                      |
|      | адтæнцæ                    |   | приход -т -и <sub>1</sub> |   |                          |   | тъæпæн Дигор -æ <sub>1</sub> |   | сæ <sub>3</sub>         |                      |
|      | be.PST.3PL                 |   | ward                      |   | PL GEN                   |   | lowland Digora               |   | NOM                     | 3PL.ENCL.GEN         |
|      | худтонцæ                   |   |                           |   |                          |   |                              |   |                         |                      |
|      | худ -т -онцæ               |   |                           |   |                          |   |                              |   |                         |                      |
|      | худ -т -онцæ               |   |                           |   |                          |   |                              |   |                         |                      |
|      | name                       |   | TR                        |   | PST.TR.3PL               |   |                              |   |                         |                      |

KTs: That's Zadalesk , Nar, Hanaz , Faraskat, Khazakhta, Tavitovy, Mahchesk , Wakats , Kamata - to Upper Fasnal - they belonged to Digorsky parish. It was called "Tapan Digora" (plain Digoria).

|      |                 |                 |         |                              |                       |              |   |                              |     |     |
|------|-----------------|-----------------|---------|------------------------------|-----------------------|--------------|---|------------------------------|-----|-----|
| 86.2 | 'Ма             | си              | берæ    | адæм                         | цардæй                | уоми         | , | 'ма                          | ... | нур |
|      | ма              | си              | берæ    | адæм                         | цард -æй              | уоми         |   | ма                           |     | нур |
|      | ма <sub>2</sub> | си <sub>2</sub> | берæ    | адæм                         | цард <sub>2</sub> -æй | уоми         |   | ма <sub>2</sub>              |     | нур |
|      | and             | 3SG.ENCL.INESS  | many    | people                       | live                  | PST.INTR.3SG |   | there                        | and | now |
|      | дæр             | сæ              |         | Тъæпæн Дигорæ                | хонунцæ               |              | , | Тъæпæн Дигорæ                |     |     |
|      | дæр             | сæ              |         | тъæпæн Дигор -æ              | хон -унцæ             |              |   | тъæпæн Дигор -æ              |     |     |
|      | дæр             | сæ <sub>3</sub> |         | тъæпæн Дигор -æ <sub>1</sub> | хон -унцæ             |              |   | тъæпæн Дигор -æ <sub>1</sub> |     |     |
|      | FOC             | 3PL.ENCL.GEN    | lowland | Digora                       | NOM                   | name PRS.3PL |   | lowland Digora               |     | NOM |

Many people lived there. Even now it is called "Tapan Digora".

|      |          |                         |                   |                          |                   |
|------|----------|-------------------------|-------------------|--------------------------|-------------------|
| 87.1 | Еци      | гъæутæ                  | Тъæпæн Дигорæмæ   | хаудтæнцæ                | æгасæй            |
|      | еци      | гъæу -т -æ              | тъæпæн Дигор -æмæ | хаудт -æнцæ              | æгас -æй          |
|      | еци      | гъæу -т -æ <sub>1</sub> | тъæпæн Дигор -мæ  | хаудт <sub>1</sub> -æнцæ | æгас -æй          |
|      | that.DEM | village PL NOM          | lowland Digora    | ALL                      | fall PST.INTR.3PL |
|      |          |                         |                   |                          | all ABL           |

дæр  
дæр  
дæр  
FOC

All these villages belonged to Tapan Digora.

|                  |                 |         |            |                 |                         |                 |                 |          |                  |                 |
|------------------|-----------------|---------|------------|-----------------|-------------------------|-----------------|-----------------|----------|------------------|-----------------|
| 87.2             | Задæлескæй      | ба      | уæллаг     | Фæснаели        | уæнгæ                   | ...             | Фæснаел         | нур      | ...              |                 |
|                  | Задæлеск        | -æй     | ба         | уæлл -аг        | Фæснаел -и              | уæнгæ           | Фæснаел         | нур      |                  |                 |
|                  | Задæлеск        | -æй     | ба         | уæл -аг         | Фæснаел -и <sub>1</sub> | уæнгæ           | Фæснаел         | нур      |                  |                 |
|                  | Zadalesk        | ABL     | CONTR      | above           | SUF                     | Fasnal          | GEN             | up.to    | Fasnal now       |                 |
| дæллæй           |                 | поляна  | адтæй      |                 | поляна                  | Фæснаел         |                 | фалæ     | уой              |                 |
| дæлл             | -æй             | поляна  | адтæй      |                 | поляна                  | Фæснаел         |                 | фалæ     | уой              |                 |
| дæл <sub>2</sub> | -æй             | поляна  | адтæй      |                 | поляна                  | Фæснаел         |                 | фæлæ     | уой <sub>3</sub> |                 |
| down,bottom      | ABL             | meadow  | be.PST.3SG |                 | meadow                  | Fasnal          |                 | but      | he,she.GEN       |                 |
| уæллæй           | ма              | гъæу    | адтæй      | Хонсар          | ардигæй                 |                 | ма              | уоми     | уой              |                 |
| уæлл -æй         | ма              | гъæу    | адтæй      | Хонсар          | ардигæй                 |                 | ма              | уоми     | уой              |                 |
| уæл -æй          | ма <sub>2</sub> | гъæу    | адтæй      | Хонсар          | ардигæй                 |                 | ма <sub>2</sub> | уоми     | уой <sub>3</sub> |                 |
| above            | ABL             | and     | village    | be.PST.3SG      | Khonsar                 | from.here       | and             | there    | he,she.GEN       |                 |
| ба               | худтонцæ        |         | Уæллаг     | Фæснаел         |                         | 'ма             | гъе             | уонаен   | адтæй            | еу              |
| ба               | худ             | -т      | -онцæ      | Уæллаг          | Фæснаел                 | ма              | гъе             | уонаен   | адтæй            | еу              |
| ба               | худ             | -т      | -онцæ      | Уæллаг          | Фæснаел                 | ма <sub>2</sub> | гъе             | уонаен   | адтæй            | еу <sub>2</sub> |
| CONTR            | name            | TR      | PST.TR.3PL | Upper           | Fasnal                  | and             | so              | they.DAT | be.PST.3SG       | one             |
| ном              | –               | Тъæпæн  | Дигорæ     |                 |                         |                 |                 |          |                  |                 |
| ном              |                 | тъæпæн  | Дигор      | -æ              |                         |                 |                 |          |                  |                 |
| ном              |                 | тъæпæн  | Дигор      | -æ <sub>1</sub> |                         |                 |                 |          |                  |                 |
| name             |                 | lowland | Digora     | NOM             |                         |                 |                 |          |                  |                 |

Starting from Zadalesk to Upper Fasnal... now Fasnal... at the bottom there was a glade, meadow named Fasnal , but there was a village slightly above, near Honsar village, and it was called Upper Fasnal - for all of them there was one name - Tapan Digora.

|      |          |     |                          |                 |         |        |                 |     |                 |            |
|------|----------|-----|--------------------------|-----------------|---------|--------|-----------------|-----|-----------------|------------|
| 87.3 | Кувд     | дæр | кæниуонцæ                |                 | Тъæпæн  | Дигорæ | ка              | 'й  | етæ             |            |
|      | кувд     | дæр | кæн                      | -иуонцæ         | тъæпæн  | Дигор  | -æ              | ка  | 'й              | етæ        |
|      | кувд     | дæр | кæн                      | -ионцæ          | тъæпæн  | Дигор  | -æ <sub>1</sub> | ка  | æй <sub>1</sub> | етæ        |
|      | feast    | FOC | do                       | OPT.3PL         | lowland | Digora | NOM             | who | be.PRS.3SG      | they,those |
|      | еумæ     |     | Циргъесæни               |                 | кувд    |        |                 |     |                 |            |
|      | еумæ     |     | Циргъесæн                | -и              | кувд    |        |                 |     |                 |            |
|      | еумæ     |     | Циргъесæн                | -и <sub>1</sub> | кувд    |        |                 |     |                 |            |
|      | together |     | feast before haying time | GEN             | feast   |        |                 |     |                 |            |

They also made Kuvd together, Tsirgesani kuvd.

|      |                   |                 |            |                  |                 |     |         |                          |                 |       |
|------|-------------------|-----------------|------------|------------------|-----------------|-----|---------|--------------------------|-----------------|-------|
| 87.4 | Хуаси             | райдайæни       |            | кæниуонцæ        | Циргъесæни      |     | кувд    |                          |                 |       |
|      | хуас              | -и              | ра- йдай   | -æн              | -и              | кæн | -иуонцæ | Циргъесæн                | -и              | кувд  |
|      | хуас <sub>1</sub> | -и <sub>1</sub> | ра- идай   | -æн <sub>2</sub> | -и <sub>1</sub> | кæн | -ионцæ  | Циргъесæн                | -и <sub>1</sub> | кувд  |
|      | hay               | GEN             | PREF begin | NMLZ             | GEN             | do  | OPT.3PL | feast before haying time | GEN             | feast |
|      | уæртæ             |                 | Хъалнагъти |                  |                 |     |         |                          |                 |       |
|      | уæртæ             |                 | Хъалнагът  | -и               |                 |     |         |                          |                 |       |
|      | уæртæ             |                 |            | -и <sub>1</sub>  |                 |     |         |                          |                 |       |
|      | there (close)     |                 |            | GEN              |                 |     |         |                          |                 |       |

This is a holiday before haying.

88.1 'Ма æрæмбурдуионцæ , æнæгъæнæ Тъæпæн Дигорæ ка 'й  
 ма æр- æмбурд у -иуонцæ æнæгъæнæ тъæпæн Дигор -æ ка 'й  
 ма<sub>2</sub> æр- æмбурд -ионцæ æнæгъæнæ тъæпæн Дигор -æ<sub>1</sub> ка æй<sub>1</sub>  
 but PREF meeting OPT.3PL all.of lowland Digora NOM who be.PRS.3SG

, етæ гъеууоци кувдмæ .  
 етæ гъе ууоци кувд -мæ  
 етæ гъе уоци кувд -мæ  
 they,those so that feast ALL  
 All Tapan Digora gathered for this kuvd.

88.2 Æвгæрдиуонцæ си уорс гал 'ма гъуой  
 æвгæрд -иуонцæ си уорс гал ма гъ уой  
 æвгæрд -ионцæ си<sub>2</sub> уорс гал ма<sub>2</sub> гъе уой<sub>3</sub>  
 slaughter,kill OPT.3PL 3SG.ENCL.INESS white ox in order to so he,she.GEN

исковионцæ , гомæ æнæ фидбилизæй цæмæй хуаси куст  
 ис- ков -ионцæ гомæ æнæ фидбилиз -æй цæмæй хуас -и куст  
 ис- ков -ионцæ æнæ фидбилиз -æй цæмæй<sub>1</sub> хуас<sub>1</sub> -и<sub>1</sub> куст<sub>2</sub>  
 PREF pray OPT.3PL without misfortune ABL so that hay GEN work, job

бакæнæн , уомæ гæсгæ , зæгъгæ .  
 ба- кæн -æн уомæ гæсгæ зæгъ -гæ  
 ба- кæн -æн<sub>3</sub> уомæ<sub>1</sub> гæсгæ зæгъ -гæ  
 PREF do NMLZ he,she.ALL according.to say CONV  
 They sacrificed a white bull , for lucky haying without troubles.

88.3 'Ма Хуцаумæ исковионцæ .  
 ма Хуцау -мæ ис- ков -иуонцæ  
 ма<sub>2</sub> Хуцау -мæ ис- ков -ионцæ  
 and God ALL PREF pray OPT.3PL

So they prayed to God.

88.4 Нур дæр ма'й кæнунцæ еци кувд , кæнæн  
 нур дæр ма 'й кæн -унцæ еци кувд кæн -æн  
 нур дæр ма<sub>3</sub> æй<sub>2</sub> кæн -унцæ еци кувд кæн -æн<sub>2</sub>  
 now FOC more 3SG.ENCL.GEN do PRS.3PL that.DEM feast do PRS.1PL

алли анз дæр .  
 алли анз дæр  
 алли анз дæр  
 every year FOC

Even now, every year this kuvd is celebrated.

88.5 Гъеуæхæн гъуддæгтæ ...  
 гъе уæхæн гъуддæг -т -æ  
 гъе уæхæн гъуддæг -т -æ<sub>1</sub>  
 so such affair,event PL NOM

So it is.

89.1 КЦ : Осетий æртинсæй процентти хуæнхбæстæ  
 КЦ Осети -й æртинсæй процент -т -и хуæнх бæст -æ  
 Осети -и<sub>1</sub> æртинсæй процент -т -и<sub>1</sub> хонх бæст -æ<sub>1</sub>  
 Ossetia GEN sisty percent PL GEN mountain country, region NOM  
 æнцæ , восемь тысяч квадратных километров æнцæ площадь Северной  
 æнцæ æнцæ  
 æнцæ æнцæ  
 be.PRS.3PL be.PRS.3PL

## Осети

Осети

KTs: 60 % of Ossetia territory are mountains, the area of North Ossetia is 8000 square kilometers.

89.2 **'Ма си** **60 % хуæнхтæ æнцæ , гъе**  
 ма си хуæнх -т -æ æнцæ гъе  
 ма<sub>2</sub> си<sub>2</sub> хонх -т -æ<sub>1</sub> æнцæ гъе  
 and 3SG.ENCL.INESS mountain PL NOM be.PRS.3PL so  
**иннæтæ ба ... ма гъенур хуæнхтæ , хуæнхтæ ...**  
 инн -ет -æ ба ма гъе нур хуæнх -т -æ хуæнх -т -æ  
 инн -ет -æ<sub>1</sub> ба ма<sub>2</sub> гъе нур хонх -т -æ<sub>1</sub> хонх -т -æ<sub>1</sub>  
 other PL.PRN NOM CONTR and so now mountain PL NOM mountain PL NOM  
**уруссагау ...**  
 урусс -аг -ау  
 урус -аг -ау  
 russian SUF EQU

Of these, 60% are the mountains , and the rest... and that's mountains, mountains... In Russian...

90 **КЦ : Гъо , уордиги рацудæнцæ**  
 КЦ гъо уордиг -и ра- цуд -æнцæ  
 гъо уордæг -и<sub>2</sub> ра- цуд<sub>1</sub> -æнцæ  
 yes there INESS PREF go PST.INTR.3PL

KTs: Yeah, they came from there.

91.1 **Б : Багъæуай кодтонцæ хуæнхтæ ,**  
 Б ба- гъæуай код -т -онцæ хуæнх -т -æ  
 ба- гъæуай код -т -онцæ хонх -т -æ<sub>1</sub>  
 PREF protection do TR PST.TR.3PL mountain PL NOM  
**банæ нимахстонцæ**  
 ба нæ нимахст -онцæ  
 ба нæ<sub>3</sub> нимахст -онцæ  
 CONTR 1PL.ENCL.GEN hide PST.TR.3PL

B: Mountains saved us , they hid us.

91.2 **Багъæуай кодтонцæ , 'ма фæстæмæ двести тысяч , двести**  
 ба- гъæуай код -т -онцæ ма фæстæмæ  
 ба- гъæуай код -т -онцæ ма<sub>2</sub> фæстæмæ  
 PREF protection do TR PST.TR.3PL and back

**пятьдесят тысяч исцан .**  
 исцан

They hid us , and we again became two thousand, two hundred and fifty thousand people.

91.3 **Ма урусмæ гъеуæдта ... дæлæ Крымски тæтæр , гъетæ**  
 ма урус -мæ гъе уæдта дæлæ Крымски тæтæр гъе -т -æ  
 ма<sub>2</sub> урус -мæ гъе уæдта<sub>1</sub> дæлæ Крымски тæтæр гъе -т -æ<sub>1</sub>  
 and russian ALL so after down.over.there Crimea Tatar so PL NOM  
**дæр æрбацæуионцæ ардæмæ**  
 дæр æрба- цæу -ионцæ ардæ -мæ  
 дæр æрба- цæ -ионцæ ардæг -мæ  
 FOC PREF go OPT.3PL here ALL

And then for Russians... Tatars living in Krymsk came here...

|      |                 |         |     |   |                                             |   |                        |     |
|------|-----------------|---------|-----|---|---------------------------------------------|---|------------------------|-----|
| 91.4 | Дæлæ            | Кæсæг   | дæр | , | мæхъæйлæнттæ                                | – | гъетæ                  | дæр |
|      | дæлæ            | Кæсæг   | дæр |   | мæхъæйл -æн -тт -æ                          |   | гъе -т -æ              | дæр |
|      | далæ            | Кæсæг   | дæр |   | мæхъæйл -он <sub>3</sub> -т -æ <sub>1</sub> |   | гъе -т -æ <sub>1</sub> | дæр |
|      | down.over.there | Kabarda | FOC |   | Ingush ADJ PL NOM                           |   | so PL NOM              | FOC |

**хъор кæнун байдæдтонцæ**  
хъор кæн -ун ба- йдæд -т -онцæ  
хъор кæн -ун<sub>2</sub> ба- идæд -т -онцæ  
hindrance do INF PREF begin TR PST.TR.3PL  
Below Kabarda, Ingush people - they began to trouble us.

|    |                  |             |                     |   |                        |        |                 |                |                        |
|----|------------------|-------------|---------------------|---|------------------------|--------|-----------------|----------------|------------------------|
| 92 | 'Ма              | урусмæ      | нæхуæдтæ            | , | ирон                   | адæм   | ,               | Петербургмæ    | æрветун                |
|    | ма               | урус -мæ    | нæхуæдтæ            |   | ирон                   | адæм   |                 | Петербург -мæ  | æрвет -ун              |
|    | ма <sub>2</sub>  | урус -мæ    | нæхуæдтæ            |   | ирон                   | адæм   |                 | Петербург -мæ  | æрвет -ун <sub>2</sub> |
|    | and              | russian ALL | 1PL.REFL            |   | Ossetic,Iron           | people |                 | Petersburg ALL | send INF               |
|    | <b>байдæдтан</b> |             | <b>æрвист</b>       |   | <b>лæгтæ</b>           | :      | <b>уæ</b>       |                | <b>хæццæ</b>           |
|    | ба- йдæд -т -ан  |             | æрвист              |   | лæг -т -æ              |        | уæ              |                | хæццæ                  |
|    | ба- идæд -т -ан  |             | æрвист <sub>2</sub> |   | лæг -т -æ <sub>1</sub> |        | уæ <sub>1</sub> |                | хæццæ                  |
|    | PREF begin TR    | PST.1PL     | send.PART.PST       |   | man PL NOM             |        | 2PL.ENCL.GEN    |                | together               |

|                 |                                            |                                 |            |              |              |
|-----------------|--------------------------------------------|---------------------------------|------------|--------------|--------------|
| <b>нæ</b>       | <b>баеу</b>                                | <b>кæнтæ</b>                    | <b>'ма</b> | <b>нæ</b>    | <b>æндаг</b> |
| нæ              | ба- еу кæн -т -æ                           | ма нæ                           |            | æнд -аг      |              |
| нæ <sub>3</sub> | ба- еу <sub>2</sub> кæн -т -æ <sub>2</sub> | ма <sub>2</sub> нæ <sub>3</sub> |            | æнд -аг      |              |
| 1PL.ENCL.GEN    | PREF one do                                | PL IMP.2SG                      | and        | 1PL.ENCL.GEN | outside SUF  |

|                |                                   |              |   |                                    |           |
|----------------|-----------------------------------|--------------|---|------------------------------------|-----------|
| <b>знæгтæй</b> | <b>багъæуай</b>                   | <b>кæнтæ</b> | , | <b>уæдта</b>                       | <b>нæ</b> |
| знæг -т -æй    | ба- гъæуай кæн -т -æ              |              |   | уæдта нæ                           |           |
| знаг -т -æй    | ба- гъæуай кæн -т -æ <sub>2</sub> |              |   | уæдта <sub>1</sub> нæ <sub>4</sub> |           |
| enemy PL ABL   | PREF protection do                | PL IMP.2SG   |   | after                              | POSS.1PL  |

|                        |   |                               |   |            |             |
|------------------------|---|-------------------------------|---|------------|-------------|
| <b>фиддæлтæ</b>        | , | <b>Алантæ</b>                 | , | <b>етæ</b> | <b>кæми</b> |
| фиддæл -æ              |   | Алан -т -æ                    |   | етæ кæми   |             |
| фиддæл -æ <sub>1</sub> |   | алан -т -æ <sub>1</sub>       |   | етæ кæми   |             |
| fathers, ancestors NOM |   | Alan(ancient.Ossetian) PL NOM |   | they,those | where       |

|                         |   |                 |              |                       |   |                   |
|-------------------------|---|-----------------|--------------|-----------------------|---|-------------------|
| <b>цардæнцæ</b>         | , | <b>дæлæ</b>     | <b>лигъз</b> | <b>будури</b>         | , | <b>гъеуордæмæ</b> |
| цард -æнцæ              |   | дæлæ            | лигъз        | будур -и              |   | гъе ууордæмæ      |
| цард <sub>2</sub> -æнцæ |   | далæ            | лигъз        | будур -и <sub>2</sub> |   | гъе ууордæмæ      |
| live PST.INTR.3PL       |   | down.over.there | smooth       | plain INESS           |   | so from there     |

|              |                                  |              |                         |                     |              |
|--------------|----------------------------------|--------------|-------------------------|---------------------|--------------|
| <b>нин</b>   | <b>фенхус</b>                    | <b>кæнтæ</b> | <b>рацæун</b>           | <b>æма</b>          | <b>нæ</b>    |
| нин          | фе- нхус кæн -т -æ               |              | ра- цæ -ун              | æма нæ              |              |
| нин          | фæ- æнхус кæн -т -æ <sub>2</sub> |              | ра- цæ -ун <sub>2</sub> | æма нæ <sub>3</sub> |              |
| 1PL.ENCL.DAT | PREF help do                     | PL IMP.2SG   | PREF go INF             | and                 | 1PL.ENCL.GEN |

|                                   |              |
|-----------------------------------|--------------|
| <b>багъæуай</b>                   | <b>кæнтæ</b> |
| ба- гъæуай кæн -т -æ              |              |
| ба- гъæуай кæн -т -æ <sub>2</sub> |              |
| PREF protection do                | PL IMP.2SG   |

And then we ourselves, the Ossetians, started to send ambassadors to St. Petersburg requesting to join us to Russia and to protect us from external enemies. We also requested to help us to come down to the valley where our ancestors, Alans, lived, and to protect us.

|      |                 |                  |       |                     |         |               |                     |          |
|------|-----------------|------------------|-------|---------------------|---------|---------------|---------------------|----------|
| 93.1 | 'Ма             | мин              | авд   | сæди                | æвдай   | цуппæрæймаг   | анзи                | еци      |
|      | ма              | мин              | авд   | сæд -и              | æвдай   | цуппæр -æймаг | анз -и              | еци      |
|      | ма <sub>2</sub> | мин <sub>2</sub> | авд   | сæд -и <sub>1</sub> | æвдай   | цуппар -æймаг | анз -и <sub>2</sub> | еци      |
|      | and             | thousand         | seven | hundred GEN         | seventy | four ORD      | year INESS          | that.DEM |

|               |                    |                 |     |               |                        |            |
|---------------|--------------------|-----------------|-----|---------------|------------------------|------------|
| <b>фарста</b> | <b>ЕкатеринаII</b> | <b>решить</b>   | ... | <b>ниллук</b> | <b>кодта</b>           | <b>еци</b> |
| фарста        | ЕкатеринаII        | решить          |     | нил- лух      | код -т -а              | еци        |
| фарста        | ЕкатеринаII        | решать+FR. VAR. |     | ни- лух       | код -т -а <sub>1</sub> | еци        |
| question      | Ekatherina II      | decide          |     | PREF section  | do TR PST.TR.3SG       | that.DEM   |

**фарста**

фарста

фарста

question

In 1774 Ekaterina II assumed this request... she solved the issue.

|                 |                      |                    |                    |                 |              |   |
|-----------------|----------------------|--------------------|--------------------|-----------------|--------------|---|
| <b>93.2 'Ма</b> | <b>гъеуæд</b>        | <b>гъеууордæмæ</b> | <b>рандæнцæ</b>    | <b>нæ</b>       | <b>æмбес</b> | , |
| ма              | гъе уæд              | гъе ууордæмæ       | рандæ нцæ          | нæ              | æмбес        |   |
| ма <sub>2</sub> | гъе уæд <sub>1</sub> | гъе ууордæмæ       | рандæ æнцæ         | нæ <sub>3</sub> | æмбес        |   |
| but             | so then              | so from there      | removal be.PRS.3PL | 1PL.ENCL.GEN    | half         |   |

|                    |                            |                 |                       |           |
|--------------------|----------------------------|-----------------|-----------------------|-----------|
| <b>гъеууордæмæ</b> | <b>ниццудæнцæ</b>          | <b>'ма</b>      | <b>будури</b>         | <b>..</b> |
| гъе ууордæмæ       | ниц- цуд -æнцæ             | ма              | будур -и              |           |
| гъе ууордæмæ       | ни- цуд <sub>1</sub> -æнцæ | ма <sub>2</sub> | будур -и <sub>2</sub> |           |
| so from there      | PREF go                    | PST.INTR.3PL    | and plain             | INESS     |

And then half the people moved there and there...

|                          |                             |                      |          |              |             |           |
|--------------------------|-----------------------------|----------------------|----------|--------------|-------------|-----------|
| <b>93.3 будурти</b>      | <b>æрцардæнцæ</b>           | <b>гъеуæд</b>        | <b>,</b> | <b>ирон</b>  | <b>адæм</b> | <b>ка</b> |
| будур -т -и              | æр- цард -æнцæ              | гъе уæд              |          | ирон         | адæм        | ка        |
| будур -т -и <sub>2</sub> | æр- цард <sub>2</sub> -æнцæ | гъе уæд <sub>1</sub> |          | ирон         | адæм        | ка        |
| plain PL INESS           | PREF live                   | PST.INTR.3PL         | so then  | Ossetic,Iron | people      | who       |

**'й** **етæ**

**'й** **етæ**

æй<sub>1</sub> **етæ**

be.PRS.3SG they,those

and then the Ossetians started to live on the plains.

|                |               |          |           |                                      |                        |             |                  |
|----------------|---------------|----------|-----------|--------------------------------------|------------------------|-------------|------------------|
| <b>94 КЦ :</b> | <b>Гъенур</b> | <b>,</b> | <b>ку</b> | <b>райсæн</b>                        | <b>Чиколай</b>         | <b>,</b>    | <b>Чиколайæй</b> |
| КЦ             | гъе нур       |          | ку        | ра- йс -æн                           | Чикола -й              |             | Чикола -йæй      |
|                | гъе нур       |          | ку        | ра- ес <sub>2</sub> -æн <sub>2</sub> | Чикола -и <sub>1</sub> |             | Чикола -æй       |
|                | so now        |          | when      | PREF take                            | PRS.1PL                | Chikola GEN | Chikola ABL      |

|                         |                     |                 |                       |          |                      |                         |
|-------------------------|---------------------|-----------------|-----------------------|----------|----------------------|-------------------------|
| <b>устурдæр</b>         | <b>наейес</b>       | <b>Ирафский</b> | <b>райони</b>         | <b>,</b> | <b>гъеуæд</b>        | <b>устурдæр</b>         |
| устур -дæр              | нæ- йес             | Ирафский        | район -и              |          | гъе уæд              | устур -дæр              |
| устур -дæр <sub>2</sub> | нæ- ес <sub>1</sub> | Ирафский        | район -и <sub>2</sub> |          | гъе уæд <sub>1</sub> | устур -дæр <sub>2</sub> |
| big COMPAR              | NEG EXT             | Iraf            | area INESS            | so then  | big                  | COMPAR                  |

|                      |    |                 |           |                 |          |            |                  |                  |              |
|----------------------|----|-----------------|-----------|-----------------|----------|------------|------------------|------------------|--------------|
| <b>муггæгтæ</b>      |    |                 | <b>ка</b> | <b>'й</b>       | <b>,</b> | <b>етæ</b> | <b>рацудæнцæ</b> |                  |              |
| муггæг               | -т | -æ              | ка        | 'й              |          | етæ        | ра-              | цуд              | -æнцæ        |
| муггаг               | -т | -æ <sub>1</sub> | ка        | æй <sub>1</sub> |          | етæ        | ра-              | цуд <sub>1</sub> | -æнцæ        |
| clan, tribe, surname | PL | NOM             | who       | be.PRS.3SG      |          | they,those | PREF             | go               | PST.INTR.3PL |

|                  |                          |                      |            |                            |                      |            |
|------------------|--------------------------|----------------------|------------|----------------------------|----------------------|------------|
| <b>ардигæй :</b> | <b>Махъотæ</b>           | <b>зæгъæ</b>         | <b>,</b>   | <b>Баликъотæ</b>           | <b>зæгъæ</b>         | <b>.</b>   |
| ардигæй          | Махъо -т -æ              | зæгъ -æ              |            | Баликъо -т -æ              | зæгъ -æ              |            |
| ардигæй          | Махъо -т -æ <sub>1</sub> | зæгъ -æ <sub>3</sub> |            | Баликъо -т -æ <sub>1</sub> | зæгъ -æ <sub>3</sub> |            |
| from.here        | Makhoev                  | PL NOM               | say IMPERS | Balikoev                   | PL NOM               | say IMPERS |

KTs : If we take Chikola as the biggest village in the Iraf area, these families came from there: Makoevs, Balikoevs.

|    |   |   |       |     |          |     |                      |              |
|----|---|---|-------|-----|----------|-----|----------------------|--------------|
| 95 | Б | : | Еугур | дæр | хонхæй   |     | рацудæнцæ            |              |
|    | Б |   | еугур | дæр | хонх     | -æй | ра- цуд              | -æнцæ        |
|    |   |   | еугур | дæр | хонх     | -æй | ра- цуд <sub>1</sub> | -æнцæ        |
|    |   |   | all   | FOC | mountain | ABL | PREF go              | PST.INTR.3PL |

B: All they came from the mountains.

96.1 **КЦ** : **Мæнæ** **ардигæй** , **уæлæ** { **невнятно** } , **Хъалнаехътæ** ,  
 КЦ **мæнæ** **ардигæй** **уæлæ**  
**мæнæ** **ардигæй** **уæлæ**  
 there,that.is from.here there

**æндæртæ**

æндæртæ -т -æ

æндæртæ -т -æ<sub>1</sub>

other PL NOM

KTs : That's from here to Halnakh and so on.

96.2 **Гъеуордиги** **ралигъдæнцæ** **уордæмæ** , **'ма** **нур** **ба**  
 гъе уордиг -и ра- лигъд -æнцæ уордæ -мæ ма нур ба  
 гъе уордæг -и<sub>2</sub> ра- лигъд -æнцæ уордæг -мæ ма<sub>2</sub> нур ба  
 so there INESS PREF run PST.INTR.3PL there ALL and now CONTR

**хъæбæр** **берæ** **исцæнцæ** , **устурдæр** **гъæу** **нæййес** , **гъе** **уæхæн** .  
 хъæбæр берæ ис- цæнцæ устур -дæр гъæу нæ- ййес гъе уæхæн  
 хъæбæр берæ ис- æнцæ устур -дæр<sub>2</sub> гъæу нæ- ес<sub>1</sub> гъе уæхæн  
 very many PREF be.PRS.3PL big COMPAR village NEG EXT so such

They moved from here to there , and now they are very large. The largest village.

96.3 **Мæнæ** **си** ... **зæронд дæр** **си** **адтæй** ..  
 мæнæ си зæронд -дæр си адтæй  
 мæнæ си<sub>2</sub> зæронд -дæр<sub>2</sub> си<sub>2</sub> адтæй  
 there,that.is 3SG.ENCL.INESS old.age COMPAR 3SG.ENCL.INESS be.PST.3SG

The eldest man there was...

96.4 **мæнæ** **ами** **цардæй** **Дзæгойти** **Гагæ** , **зæгъгæ** .  
 мæнæ ами цард -æй Дзæгой -т -и Гагæ зæгъ -гæ  
 мæнæ ами цард<sub>2</sub> -æй Дзæгой -т -и<sub>1</sub> Гагæ зæгъ -гæ  
 there,that.is here live PST.INTR.3SG Dzagkoev PL GEN Gage say CONV

Dzagkoev Gaga - here he lived.

96.5 **'Ма** **мин** **е** **уотæ** **дзоруй** : « **Æз** , **дан** ,  
 ма мин е уотæ дзор -уй æз дан  
 ма<sub>2</sub> мин<sub>1</sub> е<sub>1</sub> уотæ дзор -уй æз дан  
 but 1SG.ENCL.DAT this so speak PRS.3SG I according.to.smb's.words

**биццеу** **ку** **адтæн** , **уæд** , **дан** , **дæс** **æма** **æртинсæй**  
 биццеу ку адтæн уæд дан дæс æма æртинсæй  
 биццеу ку адтæн уæд<sub>1</sub> дан дæс æма æртинсæй  
 boy when be.PST.1SG then according.to.smb's.words ten and sisty

**хæдзари** **адтæй** **айдагъдæр** , **иннетæ** **ба** **уосонгæ**  
 хæдзар -и адтæй айдагъ -дæр инн -ет -æ ба уосонг -æ  
 хæдзар -и<sub>1</sub> адтæй айдагъ -дæр<sub>3</sub> инн -ет -æ<sub>1</sub> ба уосонг -æ<sub>1</sub>  
 house GEN be.PST.3SG only FOC other PL.PRN NOM CONTR straw NOM

**сæртæ** , **уосонг** **сæртæ** , **гъæмпæ** ... **æ** **сæр** **гъæмпæй**  
 сæртæ -т -æ уосонг сæртæ -т -æ гъæмпæ -æ æ сæртæ гъæмпæй -æй  
 сæртæ -т -æ<sub>1</sub> уосонг сæртæ -т -æ<sub>1</sub> гъæмпæ -æ<sub>1</sub> æ<sub>2</sub> сæртæ гъæмпæй -æй  
 roof PL NOM straw roof PL NOM straw NOM POSS.3SG roof straw ABL

**æмбæртз** , **гъе** **уæхæн** **хæдзæртти** , **дан** ,  
 æмбæртз гъе уæхæн хæдзæрт -тт -и дан  
 æмбæртз гъе уæхæн хæдзæрт -т -и<sub>1</sub> дан  
 close.PART.PST so such house PL GEN according.to.smb's.words

|                         |                |
|-------------------------|----------------|
| <b>цардæнцæ</b>         | <b>Чиколæй</b> |
| цард -æнцæ              | Чикол -æй      |
| цард <sub>2</sub> -æнцæ | Чиколæ -æй     |
| live PST.INTR.3PL       | Chikola ABL    |

And he told me, " when , he said, I was a boy , there were only forty houses and the rest were covered with straw , covered with straw... in Chikola, he said , people lived in houses covered with straw."

|                                                    |
|----------------------------------------------------|
| <b>96.6 Нур ба самин хæдзари цæруй</b>             |
| нур ба самин хæдзар -и цæр -уй                     |
| нур ба самин хæдзар -и <sub>2</sub> цæр -уй        |
| now CONTR sun-dried brick house INESS live PRS.3SG |

Now he lives in a house made of sun-dried bricks.

|                            |
|----------------------------|
| <b>96.7 Гъе уæхæн ....</b> |
| гъе уæхæн                  |
| гъе уæхæн                  |
| so such                    |

It is so.

|                                         |
|-----------------------------------------|
| <b>97.1 X : Гъæмпин хæдзари , гъо .</b> |
| X гъæмп -ин хæдзар -и гъо               |
| гъæмп -ин хæдзар -и <sub>2</sub> гъо    |
| straw ADJ house INESS yes               |

Kh : In the thatched houses , yes.

|                                                                 |
|-----------------------------------------------------------------|
| <b>97.2 Мах ... нæ фиди фидæ , дан ,</b>                        |
| мах нæ фид -и фид -æ дан                                        |
| мах нæ <sub>4</sub> фид -и <sub>1</sub> фид -æ <sub>1</sub> дан |
| we.NOM POSS.1PL father GEN father NOM according.to.smb's.words  |

|                                                            |
|------------------------------------------------------------|
| <b>сæ гъе уотæ æрæййафта</b>                               |
| сæ гъе уотæ æр- æййаф -т -а                                |
| сæ <sub>3</sub> гъе уотæ æр- æййаф -т -а <sub>1</sub>      |
| 3PL.ENCL.GEN so so PREF catch up, be in time TR PST.TR.3SG |

We... our grandfather lived then.

|                                                               |
|---------------------------------------------------------------|
| <b>97.3 'Ма , дан , гъæмпин сæртæ адтæй .</b>                 |
| ма дан гъæмп -ин сæр -т -æ адтæй                              |
| ма <sub>2</sub> дан гъæмп -ин сæр -т -æ <sub>1</sub> адтæй    |
| and according.to.smb's.words straw ADJ roof PL NOM be.PST.3SG |

He said that the houses had thatched roofs.

|                                                                                   |
|-----------------------------------------------------------------------------------|
| <b>97.4 'Ма , дан , си еу цалдæр хæдзари</b>                                      |
| ма дан си еу цалдæр хæдзар -и                                                     |
| ма <sub>2</sub> дан си <sub>2</sub> еу <sub>3</sub> цалдæр хæдзар -и <sub>1</sub> |
| and according.to.smb's.words 3SG.ENCL.INESS ITER several house GEN                |

|                         |
|-------------------------|
| <b>адтæй , зæгъгæ .</b> |
| адтæй зæгъ -гæ          |
| адтæй зæгъ -гæ          |
| be.PST.3SG say CONV     |

And there were only few houses.

|                                             |
|---------------------------------------------|
| <b>97.5 Гъе нур нæ фиди ...</b>             |
| гъе нур нæ фид -и                           |
| гъе нур нæ <sub>4</sub> фид -и <sub>1</sub> |
| so now POSS.1PL father GEN                  |

Our father...

|    |    |   |      |                  |               |                                      |   |
|----|----|---|------|------------------|---------------|--------------------------------------|---|
| 98 | КЦ | : | Гаре | мин              | дзоридаæ      | уонити                               | . |
|    | КЦ |   | Гаре | мин              | дзор -идæ     | уони -т -и                           |   |
|    |    |   | Гаре | мин <sub>1</sub> | дзор -идæ     | уони <sub>2</sub> -т -и <sub>1</sub> |   |
|    |    |   | Gage | 1SG.ENCL.DAT     | speak OPT.3SG | they.GEN PL GEN                      |   |

KTs : Gaga told me all this.

|    |   |   |                 |            |                               |                    |            |
|----|---|---|-----------------|------------|-------------------------------|--------------------|------------|
| 99 | X | : | 'Ма             | етаæ       | æмгæрттаæ                     | адтаенцаæ          | .          |
|    | X |   | ма              | етаæ       | æмгæр                         | -тт -æ             | адтаенцаæ  |
|    |   |   | ма <sub>3</sub> | етаæ       | æнгар                         | -т -æ <sub>1</sub> | адтаенцаæ  |
|    |   |   | more            | they,those | person.of.the.same.age,friend | PL NOM             | be.PST.3PL |

Kh: Yes. They were of the same age.

|       |   |   |         |                 |              |                 |                    |               |   |
|-------|---|---|---------|-----------------|--------------|-----------------|--------------------|---------------|---|
| 100.1 | Б | : | Фал     | еу              | гъуддаг      | ... государство | ка 'й              | , государство | , |
|       | Б |   | фал     | еу              | гъуддаг      |                 | ка 'й              |               |   |
|       |   |   | фал     | еу <sub>2</sub> | гъуддаг      |                 | ка æй <sub>1</sub> |               |   |
|       |   |   | however | one             | affair,event |                 | who                | be.PRS.3SG    |   |

|                        |     |               |   |                        |             |                    |                        |
|------------------------|-----|---------------|---|------------------------|-------------|--------------------|------------------------|
| Маэскуй                | ... | правительство | , | Уæрæсей                | хецауадаæ   | ка'й               | гъетаæ                 |
| Маэску -й              |     |               |   | Уæрæсе -й              | хецауад     | ка 'й              | гъе -т -æ              |
| Маэску -и <sub>1</sub> |     |               |   | Уæрæсе -и <sub>1</sub> | хецауад     | ка æй <sub>1</sub> | гъе -т -æ <sub>1</sub> |
| Moscow GEN             |     |               |   | Russia GEN             | authorities | who be.PRS.3SG     | so PL NOM              |

|     |                         |     |              |   |          |       |          |                           |
|-----|-------------------------|-----|--------------|---|----------|-------|----------|---------------------------|
| ... | гъæути                  | ка  | цæруй        | , | особенно | ба    | горный   | полосати                  |
|     | гъæу -т -и              | ка  | цæр -уй      |   |          | ба    | горный   | полоса -т -и              |
|     | гъæу -т -и <sub>2</sub> | ка  | цæр -уй      |   |          | ба    | горный   | полоса -т -и <sub>2</sub> |
|     | village PL INESS        | who | live PRS.3SG |   |          | CONTR | mountain | zone PL INESS             |

|     |              |     |                         |   |                   |            |     |   |        |     |
|-----|--------------|-----|-------------------------|---|-------------------|------------|-----|---|--------|-----|
| ка  | цæруй        | ... | гъæути                  | , | уони              | вообще     | дæр | , | вообще | дæр |
| ка  | цæр -уй      |     | гъæу -т -и              |   | уони              | вообще     | дæр |   | вообще | дæр |
| ка  | цæр -уй      |     | гъæу -т -и <sub>2</sub> |   | уони <sub>2</sub> | вообще     | дæр |   | вообще | дæр |
| who | live PRS.3SG |     | village PL INESS        |   | they.GEN          | at all FOC |     |   | at all | FOC |

|                 |          |                             |                  |                  |                 |     |
|-----------------|----------|-----------------------------|------------------|------------------|-----------------|-----|
| си              | некад    | измененитаæ                 | хуæрзæрдамаæ     | наæ              | ес              | ... |
| си              | не- кад  | изменени -т -æ              | хуæрз æрдæ -маæ  | наæ              | ес              |     |
| си <sub>3</sub> | не- кад  | изменени -т -æ <sub>1</sub> | хуарз æрдæг -маæ | наæ <sub>2</sub> | ес <sub>1</sub> |     |
| 3PL.ENCL.INESS  | NEG when | change PL NOM               | good half ALL    | NEG              | EXT             |     |

|               |               |                        |   |
|---------------|---------------|------------------------|---|
| маæнаæ        | наæдтаæбал    | фæуидтай               | . |
| маæнаæ        | наæд -т -æбæл | фæу- уид -т -ай        |   |
| маæнаæ        | над -т -бæл   | фæ- уид -т -ай         |   |
| there,that.is | way PL SUPER  | PREF see TR PST.TR.2SG |   |

B: That's... the state government , our government in Moscow, they.... those who live in rural areas , especially those who live in the mountain area.... in villages in general, any change for the better never happens.... Well, you've seen the roads.

|       |     |     |                  |                       |     |                         |        |     |
|-------|-----|-----|------------------|-----------------------|-----|-------------------------|--------|-----|
| 100.2 | Гъе | нур | медхонх          | адæмаен               | ... | гъæути                  | вообще | дæр |
|       | гъе | нур | мед= хонх        | адæм -æн              |     | гъæу -т -и              | вообще | дæр |
|       | гъе | нур | мед= хонх        | адæм -æн <sub>1</sub> |     | гъæу -т -и <sub>2</sub> | вообще | дæр |
|       | so  | now | inside= mountain | people DAT            |     | village PL INESS        | at all | FOC |

|                   |               |                 |                       |   |
|-------------------|---------------|-----------------|-----------------------|---|
| куст              | наæбал        | ес              | адæмаен               | . |
| куст              | наæ- =бал     | ес              | адæм -æн              |   |
| куст <sub>2</sub> | наæ- =бал     | ес <sub>1</sub> | адæм -æн <sub>1</sub> |   |
| work, job         | NEG =any more | EXT             | people DAT            |   |

In the mountains, the people... there is no work at all in the villages.

|       |                       |                      |                   |                      |            |                     |   |
|-------|-----------------------|----------------------|-------------------|----------------------|------------|---------------------|---|
| 101.1 | <b>Еуемай</b>         | <b>зæнхи</b>         | <b>куст</b>       | <b>кæнаен</b>        | <b>дæр</b> | <b>наьйес</b>       | . |
|       | еу -емай              | зæнх -и              | куст              | кæн -æн              | дæр        | на- йес             |   |
|       | еу <sub>2</sub> -емай | зæнх -и <sub>1</sub> | куст <sub>2</sub> | кæн -æн <sub>3</sub> | дæр        | на- ес <sub>1</sub> |   |
|       | one ABL.PRN           | earth GEN            | work, job         | do NMLZ              | FOC        | NEG EXT             |   |

On the one hand, even farming is impossible.

|       |                      |                      |                            |                      |   |                  |               |  |
|-------|----------------------|----------------------|----------------------------|----------------------|---|------------------|---------------|--|
| 101.2 | <b>Цæмай</b>         | <b>зæнхи</b>         | <b>куст</b>                | <b>кæнай</b>         | , | <b>уой</b>       | <b>туххæй</b> |  |
|       | цæмай                | зæнх -и              | куст                       | кæн -ай              |   | уой              | туххæй        |  |
|       | цæмай <sub>2</sub>   | зæнх -и <sub>1</sub> | куст <sub>2</sub>          | кæн -ай              |   | уой <sub>3</sub> | туххæй        |  |
|       | for                  | earth GEN            | work, job                  | do SUBJ.2SG          |   | he,she.GEN       | for           |  |
|       | <b>гъæуй</b>         | ...                  | <b>трактор</b>             | <b>гъæуй</b>         | , | <b>уой</b>       | <b>туххæй</b> |  |
|       | гъæ -уй              |                      | трактор                    | гъæ -уй              |   | уой              | туххæй        |  |
|       | гъæ -уй              |                      | трактор                    | гъæ -уй              |   | уой <sub>3</sub> | туххæй        |  |
|       | be necessary PRS.3SG |                      | tractor                    | be necessary PRS.3SG |   | he,she.GEN       | for           |  |
|       | <b>гъæуй</b>         | ...                  | <b>комбаинтæ</b>           | <b>гъæуй</b>         | , | <b>техника</b>   |               |  |
|       | гъæ -уй              |                      | комбаин -т -æ              | гъæ -уй              |   | техника          |               |  |
|       | гъæ -уй              |                      | комбаин -т -æ <sub>1</sub> | гъæ -уй              |   |                  |               |  |
|       | be necessary PRS.3SG |                      | harvester PL NOM           | be necessary PRS.3SG |   |                  |               |  |
|       | <b>гъæуй</b>         | ,                    | <b>семена</b>              | <b>гъæуй</b>         | . |                  |               |  |
|       | гъæ -уй              |                      | гъæ -уй                    |                      |   |                  |               |  |
|       | гъæ -уй              |                      | гъæ -уй                    |                      |   |                  |               |  |
|       | be necessary PRS.3SG |                      | be necessary PRS.3SG       |                      |   |                  |               |  |

In order to do this it is necessary... tractor is needed , it needs... harvester is needed, equipment is needed, the seeds are needed.

|       |                  |               |           |                           |                      |   |
|-------|------------------|---------------|-----------|---------------------------|----------------------|---|
| 101.3 | <b>Уой</b>       | <b>туххæй</b> | <b>ба</b> | <b>кредиттæ</b>           | <b>гъæуй</b>         | . |
|       | уой              | туххæй        | ба        | кредит -т -æ              | гъæ -уй              |   |
|       | уой <sub>3</sub> | туххæй        | ба        | кредит -т -æ <sub>1</sub> | гъæ -уй              |   |
|       | he,she.GEN       | for           | CONTR     | credit PL NOM             | be necessary PRS.3SG |   |

And for this you need to take a loan.

|       |                 |              |               |                   |                            |                 |                           |                                      |   |                |  |
|-------|-----------------|--------------|---------------|-------------------|----------------------------|-----------------|---------------------------|--------------------------------------|---|----------------|--|
| 101.4 | <b>'Ма</b>      | <b>мæгур</b> | <b>адæ</b>    | ...               | <b>косæг</b>               | <b>адæм</b>     | <b>ка</b>                 | <b>'й</b>                            | , | <b>простой</b> |  |
|       | ма              | мæгур        | адæ           |                   | кос -æг                    | адæм            | ка                        | 'й                                   |   |                |  |
|       | ма <sub>2</sub> | мæгур        |               |                   | кос -æг                    | адæм            | ка                        | æй <sub>1</sub>                      |   |                |  |
|       | but             | poor         |               |                   | work PART.PRS              | people          | who                       | be.PRS.3SG                           |   |                |  |
|       | <b>косæг</b>    | <b>адæм</b>  | ,             | <b>уони</b>       | <b>бон</b>                 | <b>ба</b>       | <b>кредиттæ</b>           | <b>райсун</b>                        |   |                |  |
|       | кос -æг         | адæм         |               | уони              | бон                        | ба              | кредит -т -æ              | ра- йс -ун                           |   |                |  |
|       | кос -æг         | адæм         |               | уони <sub>2</sub> | бон <sub>3</sub>           | ба              | кредит -т -æ <sub>1</sub> | ра- ес <sub>2</sub> -ун <sub>2</sub> |   |                |  |
|       | work PART.PRS   | people       |               | they.GEN          | possibility                | CONTR           | credit PL NOM             | PREF get INF                         |   |                |  |
|       | <b>наьй</b>     | ,            | <b>хъæбæр</b> | <b>берæ</b>       | <b>гъуддæгтæ</b>           | <b>си</b>       | <b>ес</b>                 | .                                    |   |                |  |
|       | наьй            |              | хъæбæр        | берæ              | гъуддæг -т -æ              | си              | ес                        |                                      |   |                |  |
|       | наьй            |              | хъæбæр        | берæ              | гъуддаг -т -æ <sub>1</sub> | си <sub>2</sub> | ес <sub>1</sub>           |                                      |   |                |  |
|       | be.PRS.3SG.NEG  |              | very          | many              | affair,event PL NOM        | 3SG.ENCL.INESS  | EXT                       |                                      |   |                |  |

A poor peo... simple working people can not do this, because too many things are needed for this.

|       |                    |                                     |          |                  |               |       |                 |           |
|-------|--------------------|-------------------------------------|----------|------------------|---------------|-------|-----------------|-----------|
| 102.1 | Цæмай              | райса                               |          | уой              | туххæй        | ба    | 'й              | къулумпи  |
|       | цæмай              | ра- йс -а                           |          | уой              | туххæй        | ба    | 'й              | къулумпи  |
|       | цæмай <sub>2</sub> | ра- ес <sub>2</sub> -а <sub>2</sub> |          | уой <sub>3</sub> | туххæй        | ба    | æй <sub>1</sub> | къулумпи  |
|       | for                | PREF get                            | SUBJ.3SG | he,she.GEN       | for           | CONTR | be.PRS.3SG      | hindrance |
|       | къулумпигæнгæ      | цæунцæ                              |          | 'ма              | мæнæ          | уини  | цæхæн           | уæззау    |
|       | къулумпи гæн -гæ   | цæ -унцæ                            |          | ма               | мæнæ          | уини  | цæхæн           | уæззау    |
|       | къулумпи кæн -гæ   | цæ -унцæ                            |          | ма <sub>2</sub>  | мæнæ          |       | цæхæн           | уæззау    |
|       | hindrance do CONV  | go PRS.3PL                          |          | and              | there,that.is |       | what            | heavy     |

уавæри , цæмæ æрхаудтæй хонх !  
уавæр -и цæмæ æр- хаудтт -æй хонх  
уавæр -и<sub>2</sub> цæмæ æр- хаудт<sub>1</sub> -æй хонх  
position INESS what.ALL PREF fall PST.INTR.3SG mountain

There are a lot of obstacles in order to take a loan, and you can see the lie of the land, what a depression!

102.2 Адæм си нæбал ес , цæрун си  
адæм си нæ- =бал ес цæр -ун си  
адæм си<sub>2</sub> нæ- =бал ес<sub>1</sub> цæр -ун<sub>2</sub> си<sub>2</sub>  
people 3SG.ENCL.INESS NEG =any more EXT live INF 3SG.ENCL.INESS

нæбал æнгъезуй  
нæ- =бал æнгъез -уй  
нæ- =бал æнгъез -уй  
NEG =any more may PRS.3SG

It is no longer possible to live , almost no people left.

102.3 Возможность син нæбал ес цæрунмæ , ма это  
син нæ- =бал ес цæр -ун -мæ ма  
син нæ- =бал ес<sub>1</sub> цæр -ун<sub>2</sub> -мæ ма<sub>2</sub>  
3PL.ENCL.DAT NEG =any more EXT live INF ALL but

никого не тревожит .  
не

There is no possibility to live here, but it does not bother anyone.

102.4 Неке ..  
неке  
неке  
nobody.NOM

No...

102.5 неке ... значит , чидæр ес , уой  
неке чи дæр ес уой  
неке ци+DIAL. VAR. дæр ес<sub>1</sub> уой<sub>3</sub>  
nobody.NOM what FOC EXT he,she.GEN

фиццагидæр , Мæскуйæн , уæдта устур горæтти .  
фиццаг -и -дæр Мæску -йæн уæдта устур горæт -т -и  
фиццаг -и<sub>1</sub> -дæр<sub>2</sub> Мæску -æн<sub>1</sub> уæдта<sub>1</sub> устур горæт -т -и<sub>1</sub>  
first GEN COMPAR Moscow DAT after big city PL GEN

no one.. Everything that they have is for Moscow in the first place, and then for the big cities.

103 X : Уæдта , Санкт-Петербурги , уæдта иннети .  
X уæдта Санкт Петербург -и уæдта инн -ет -и  
уæдта<sub>1</sub> Санкт Петербург -и<sub>1</sub> уæдта<sub>1</sub> инн -ет -и<sub>1</sub>  
after Saint Petersburg GEN after other PL.PRN GEN

Kh : Also for St. Petersburg, and others.

104 Б : Уæдта , субъектæ ка 'й , уони ...  
Б уæдта субъект -т -æ ка 'й уони  
уæдта<sub>1</sub> субъект -т -æ<sub>1</sub> ка æй<sub>1</sub> уони<sub>2</sub>  
after subject PL NOM who be.PRS.3SG they.GEN

B: And also for the subjects.

105 КЦ : Столицити .  
КЦ столици -т -и  
столици -т -и<sub>1</sub>  
capital PL GEN

KTs : For capitals.

106.1 **Б** : **Столицитæ** **ка** **'й** , **уæдта** **ма** **районти**  
 Б столици -т -æ ка 'й уæдта ма район -т -и  
 столицы -т -æ<sub>1</sub> ка æй<sub>1</sub> уæдта<sub>1</sub> ма<sub>2</sub> район -т -и<sub>1</sub>  
 capital PL NOM who be.PRS.3SG after and area PL GEN

**центæрти**

центæр -т -и

центæр -т -и<sub>1</sub>

center PL GEN

B: For capitals and regional centers ,

106.2 **Периферии** **ба** **вообще** **дæр** **государство** ... **периферии** **сагъæс**  
 периферии ба вообще дæр периферии сагъæс  
 периферии ба вообще дæр периферии сагъæс  
 periphery CONTR at all FOC periphery thought

**имæ** **вообще** **дæр** **нæ** **ес** , **вообще** **дæр** .

имæ вообще дæр нæ ес вообще дæр

имæ вообще дæр нæ<sub>2</sub> ес<sub>1</sub> вообще дæр

3SG.ENCL.ALL at all FOC NEG EXT at all FOC

as for the periphery, as for the periphery, the government... nobody cares at all.

106.3 **Адæми** ... **ниссæ** **уагътонцæ** – **помогите сами себе** .  
 адæм -и нис- сæ уагът -онцæ сами  
 адæм -и<sub>1</sub> ни- сæ<sub>3</sub> уагът -онцæ  
 people GEN PREF 3PL.ENCL.GEN permit PST.TR.3PL

. People... they were left - they let them help themselves.

106.4 **Как** ?

How ?

106.5 **Чем** ?....

What?....

107 **Х** : **Спасайся** , **как хочешь** .  
 Х

Kh : Save yourself as you like.

108.1 **Б** : **Гъо** .

Б гъо  
 гъо  
 yes

B: Yes.

108.2 **Уæдта** **ма** **дес** **ба** **цæбæл** **фæккæнун** , **уой**  
 уæдта ма дес ба цæбæл фæк- кæн -ун уой  
 уæдта<sub>1</sub> ма<sub>2</sub> дес ба цæбæл фæ- кæн -ун<sub>3</sub> уой<sub>3</sub>  
 after and surprise,awe CONTR what.SUPER PREF do PRS.1SG he,she.GEN

**зонис**

зон -ис

зон -ис

know,can PRS.2SG

Still , you know what surprises me ?

108.3 **Гъенур** , **правительство** **'ма** **бюджетникти** **сагъæс** **ма** **хоть**  
 гъе нур ма бюджетник -т -и сагъæс ма  
 гъе нур ма<sub>3</sub> бюджетник -т -и<sub>1</sub> сагъæс ма<sub>3</sub>  
 so now more government employee PL GEN thought more

куддæртæй кæнунцæ  
 куддæртæй кæн -унцæ  
 куддæртæй кæн -унцæ  
 barely do PRS.3PL

For state-paid workers the government does at least something.

108.4 Пенситæ — ма маенæ двадцатый годмæ фæффулдæр  
 пенси -т -æ ма маенæ год -мæ фæф- фулдæр  
 пенси -т -æ₁ ма₃ маенæ год₁ -мæ фæ- фулдæр  
 pension PL NOM more there,that.is year ALL PREF more

уодзæнæй  
 уодзæнæй  
 уодзæнæй  
 be.FUT.3SG

As for pensions they say they will increase until the twentieth year.

108.5 'Ма до этого доживём мы , до двадцатого года ?  
 ма года  
 ма₂  
 but

But will we live up to the twentieth year?

108.6 Фалæ ка нæ косуй ... пятьдесят процентов ба куст  
 фалæ ка нæ кос -уй ба куст  
 фæлæ ка нæ₂ кос -уй ба куст₂  
 but who NEG work PRS.3SG CONTR work, job

нæййес , уони сагъæс ба вообще дæр неке кæнуй !  
 нæ- ййес уони сагъæс ба вообще дæр неке кæн -уй  
 нæ- ес₁ уони₂ сагъæс ба вообще дæр неке кæн -уй  
 NEG EXT they.GEN thought CONTR at all FOC nobody.NOM do PRS.3SG

And those who do not work... 50 % of the population out of work, there is no place for them at all... nobody thinks.

109.1 Дортæ æнцæ , адæм æнцæ , фондс æнцæ — уони  
 дор -т -æ æнцæ адæм æнцæ фондс æнцæ уони  
 дор -т -æ₁ æнцæ адæм æнцæ фондс æнцæ уони₂  
 stone PL NOM be.PRS.3PL people be.PRS.3PL cattle be.PRS.3PL they.GEN

сагъæс неке кæнуй !  
 сагъæс неке кæн -уй  
 сагъæс неке кæн -уй  
 thought nobody.NOM do PRS.3SG

Are they stones or cattle or people after all - no one thinks about them!

109.2 Гъе нур ами фæсæвæд ци косонцæ ?  
 гъе нур ами фæсæвæд ци кос -онцæ  
 гъе нур ами фæсæвæд ци кос -онцæ  
 so now here young.people what work SUBJ.3PL

What young people are meant to do here?

109.3 Чем заниматься ?

What to do ?

109.4 Фонси куст кæнæн , зæгъгæ , ма фонси куст  
 фондс -и куст кæн -æн зæгъ -гæ ма фондс -и куст  
 фондс -и₁ куст₂ кæн -æн₃ зæгъ -гæ ма₂ фондс -и₁ куст₂  
 cattle GEN work, job do NMLZ say CONV but cattle GEN work, job

цæмæй ?

цæмæй

цæмæй<sub>1</sub>

what.ABL

Ranch , but how?

109.5 Механизировать кæнун гъæуй фонси ... сæумæй

кæн -ун гъæ -уй фонс -и сæумæй

кæн -ун<sub>2</sub> гъæ -уй фонс -и<sub>1</sub>

do INF be necessary PRS.3SG cattle GEN

машинтгæй кæрдонцæ , гъуддæгтæ гъæуй ,

машин -тт -æй кæрд -онцæ гъуддæг -т -æ гъæ -уй

машин -т -æй кæрд -онцæ гъуддæг -т -æ<sub>1</sub> гъæ -уй

car/truck PL ABL harvest, mow SUBJ.3PL affair, event PL NOM be necessary PRS.3SG

техника гъæуй 'ма ... Цæвæгæй ба нæ

техник -æ гъæ -уй ма цæвæг -æй ба нæ

техник -æ<sub>1</sub> гъæ -уй ма<sub>2</sub> цæвæг -æй ба нæ<sub>4</sub>

technique NOM be necessary PRS.3SG but scythe ABL CONTR POSS.1PL

фиддæлтæ ... гъенур ма ами хуасæ ... хуаси куст ... в

фиддæл -æ гъе нур ма ами хуас -æ хуас -и куст

фиддæл -æ<sub>1</sub> гъе нур ма<sub>2</sub> ами хуас<sub>1</sub> -æ<sub>1</sub> хуас<sub>1</sub> -и<sub>1</sub> куст<sub>2</sub>

fathers, ancestors NOM so now and here hay NOM hay GEN work, job

основном , ами адæм хуаси куст кæнунцæ , фонс

ами адæм хуас -и куст кæн -унцæ фонс

ами адæм хуас<sub>1</sub> -и<sub>1</sub> куст<sub>2</sub> кæн -унцæ фонс

here people hay GEN work, job do PRS.3PL cattle

дарун гъæуй

дар -ун гъæ -уй

дар -ун<sub>2</sub> гъæ -уй

have (family), keep (cattle) INF be necessary PRS.3SG

It is necessary to mechanize it. To do this, a lot of things are needed: machines are needed , equipment is needed.

Our fathers worked by the scythes... here... cut hay... main occupation here is... hay mow , because of cattle.

109.6 'Ма нæ фиддæлтæ , цуппар , фондзсæдæ анзей

ма нæ фиддæл -æ цуппар фондзсæдæ анз -ей

ма<sub>2</sub> нæ<sub>4</sub> фиддæл -æ<sub>1</sub> цуппар фондзсæдæ анз -ей

but POSS.1PL fathers, ancestors NOM four five hundred year GEN.PRN

размæ куд карстонцæ цæвæгæй ... ма как это так ?

раз -мæ куд карст -онцæ цæвæг -æй ма

раз -мæ куд карст<sub>1</sub> -онцæ цæвæг -æй ма<sub>2</sub>

in front of ALL how harvest, mow PST.TR.3PL scythe ABL and

Our fathers mowed by the scythes, 400 years, 500 years back.... how is it?

110.1 КЦ : Гъо , гъо .

КЦ гъо гъо

гъо гъо

yes yes

KTs : Yeah, yeah.

110.2 Æвæдзи мин анзей размæ дæр уотæ .

æвæдзи мин анз -ей раз -мæ дæр уотæ

æвæдзи мин<sub>2</sub> анз -ей раз -мæ дæр уотæ

obvious thousand year GEN.PRN in front of ALL FOC so

Probably 1000 years ago too.

111.1 Б : Е куд æй ?  
Б е куд æй  
е<sub>1</sub> куд æй<sub>1</sub>  
this how be.PRS.3SG

В : How is it?

111.2 Уотемæй ... Так не пойдет , уотемæй нæ цæуй гъуддаг .  
уотемæй не уотемæй нæ цæу -й гъуддаг  
уотемæй уотемæй нæ<sub>2</sub> цæ -уй гъуддаг  
in.this.way in.this.way NEG go PRS.3SG affair,event

So... That won't do, it won't work so.

112.1 КЦ : Гъенур уæлæ еци гъæууат ка 'й , неке  
КЦ гъе нур уæлæ еци гъæууат ка 'й неке  
гъе нур уæлæ еци гъæууат ка æй<sub>1</sub> неке  
so now there that.DEM village who be.PRS.3SG nobody.NOM

бал си ес цæрæг .  
=бал си ес цæр -æг  
=бал си<sub>2</sub> ес<sub>1</sub> цæр -æг  
=any more 3SG.ENCL.INESS EXT live PART.PRS

KTs : There is a settlement there, no one lives there anymore.

112.2 Гъеуордиги уæлæмæ раст хонхтæбунмæ  
гъе уордиг -и уæлæ -мæ раст хонх -т -æ бун -мæ  
гъе уордæг -и<sub>2</sub> уæлæ -мæ раст хонх -т -æ<sub>1</sub> бун -мæ  
so there INESS there ALL straight mountain PL NOM bottom, base ALL  
игуæрдæнтæ , 'ма си хъæбæр дзæбæх , лигъз , фæлмæн  
игуæрдæн -т -æ ма си хъæбæр дзæбæх лигъз фæлмæн  
игуæрдæн -т -æ<sub>1</sub> ма<sub>2</sub> си<sub>2</sub> хъæбæр дзæбæх лигъз фæлмæн  
pasture PL NOM but 3SG.ENCL.INESS very good smooth crumb,soft  
зæнхитæ ес , 'ма е'ртиккаг хай дæр карст  
зæнх -ит -æ ес ма е 'ртиккаг хай дæр карст  
зæнх -т -æ<sub>1</sub> ес<sub>1</sub> ма<sub>2</sub> е<sub>1</sub> æртиккаг хай дæр карст<sub>2</sub>  
earth PL NOM EXT but POSS.3SG third part FOC harvest, mow.PART.PST  
набал æрцудæй .  
нæ- =бал æр- цуд -æй  
нæ- =бал æр- цуд<sub>1</sub> -æй  
NEG =any more PREF go PST.INTR.3SG

From there up to the foot of the mountains there are pastures and there is very good, soft soil , and even the third part isn't mowed.

113.1 Б : Циуавæр æртиккаг хай ?!  
Б циуавæр æртиккаг хай  
циуавæр æртиккаг хай  
what third part

В: What third part?

113.2 Дæсæймаг хай дæр набал æрцудæй , æз  
дæс -æймаг хай дæр нæ- =бал æр- цуд -æй æз  
дæс -æймаг хай дæр нæ- =бал æр- цуд<sub>1</sub> -æй æз  
ten ORD part FOC NEG =any more PREF go PST.INTR.3SG I

|       |                 |                       |                    |     |                |                         |            |
|-------|-----------------|-----------------------|--------------------|-----|----------------|-------------------------|------------|
| 115.4 | <b>'Ma</b>      | <b>ардиги</b>         | <b>рандаәуй</b>    | ... | <b>æ</b>       | <b>мулк</b>             | <b>дәр</b> |
|       | ма              | ардиг -и              | рандаә уй          |     | æ              | мулк                    | дәр        |
|       | ма <sub>2</sub> | ардаг -и <sub>2</sub> | рандаә уй          |     | æ <sub>2</sub> | мулк                    | дәр        |
|       | and             | here INESS            | removal be.PRS.3SG |     | POSS.3SG       | property,fortune,riches | FOC        |

кумæ фæллæса , е дæр ин нæййес .  
 кумæ фæл- лас -а е дæр ин нæ- ййес  
 кумæ фæ- лас -а<sub>2</sub> е<sub>1</sub> дæр ин нæ- ес<sub>1</sub>  
 where PREF drag SUBJ.3SG this FOC 3SG.ENCL.DAT NEG EXT

And they leave from here and they even don't have a place to carry their belongings.

115.5 Уоми æ хæдзæрттæ уæйæ кæнуй , æ шифæнер  
 уоми æ хæдзæр -тт -æ уæйæ кæн -уй æ шифæнер  
 уоми æ<sub>2</sub> хæдзар -т -æ<sub>1</sub> уæйæ кæн -уй æ<sub>2</sub> шифæнер  
 there POSS.3SG house PL NOM sell do PRS.3SG POSS.3SG chiffonier

дæр ... æд мулк æй дæттуй квартири  
 дæр æд мулк æй дæтт -уй квартир -и  
 дæр æд мулк æй<sub>2</sub> дæтт -уй квартир -и<sub>1</sub>  
 FOC with.its.own property,fortune,riches 3SG.ENCL.GEN give PRS.3SG flat GEN  
 And there everything is rented for money - and wardrobe, and... they rent out apartments with conveniences.

116.1 Ами æхе мулк ба ... рандæй ,  
 ами æхе мулк ба рандæ й  
 ами æхе мулк ба рандæ æй<sub>2</sub>  
 here POSS.REFL.3SG property,fortune,riches CONTR removal 3SG.ENCL.GEN  
 æ хæдзарæ ниууагъта , просто ниууагъта 'ма  
 æ хæдзар -æ ниу- уагът -а ниу- уагът -а ма  
 æ<sub>2</sub> хæдзар -æ<sub>1</sub> ни- уагът -а<sub>1</sub> ни- уагът -а<sub>1</sub> ма<sub>2</sub>  
 POSS.3SG house NOM PREF keep PST.TR.3SG PREF keep PST.TR.3SG and  
 рандæй , 'ма случайный зарæбæткитæй ... 'ма гъеууоми  
 рандæ й ма зарæбæтки -т -æй ма гъе ууоми  
 рандæ æй<sub>1</sub> ма<sub>2</sub> зарæбæтки -т -æй ма<sub>2</sub> гъе уоми  
 removal be.PRS.3SG but earnings PL ABL but so there

нищенствовать кæнунцæ .  
 кæн -унцæ  
 кæн -унцæ  
 do PRS.3PL

And here he left... his property , left his home , just left on casual jobs... and there they live in poverty.

116.2 'Ма дæлæ Средний Азийæй ку æрбацæунцæ мах  
 ма дæлæ Средний Азий -æй ку æрба- цæ -унцæ мах  
 ма<sub>2</sub> далæ Средний Азий -æй ку æрба- цæ -унцæ мах  
 but down.over.there Cental Asia ABL when PREF go PRS.3PL we.GEN

республикæмæ беженцитæ , уæд уонæн выделяют деньги , ардигæй  
 республик -æмæ беженци -т -æ уæд уонæн ардигæй  
 республика -мæ беженци -т -æ<sub>1</sub> уæд<sub>1</sub> уонæн ардигæй  
 republic ALL refugees PL NOM then they.DAT from.here

ка рандæуй , ниууагъта æ мулк ...  
 ка рандæ уй ниу- уагът -а æ мулк  
 ка рандæ уй ни- уагът -а<sub>1</sub> æ<sub>2</sub> мулк  
 who removal be.PRS.3SG PREF keep PST.TR.3SG POSS.3SG property,fortune,riches

е ба – на произвол судьбы .

е ба на

е<sub>1</sub> ба

this CONTR

But when refugees arrive from Central Asia to our republic, they give them money. And those who go away, they leave their belongings... to the mercy of fate.

116.3 Ами дæр гъеуотæ , хонх ... периферия на – произвол судьбы .  
 ами дæр гъе уотæ хонх на  
 ами дæр гъе уотæ хонх  
 here FOC so so mountain

And here there are just as well mountains... outland is left to the mercy of fate.

116.4 Так что говорить ... дзоргæ еу æрдæмæ , кæнгæ ба  
 дзор -гæ еу æрд -æмæ кæн -гæ ба  
 дзор -гæ еу<sub>2</sub> æрд -мæ кæн -гæ ба  
 speak CONV one half,side ALL do CONV CONTR

маци кæнæ – уотæ ...

маци кæн -æ уотæ

маци кæн -æ<sub>3</sub> уотæ

nothing.GEN do IMPERS so

What to say... They say one thing and do nothing...

117.1 X : Цæмæй сом мæнæ атæ æрæвæрай , уой  
 X цæмæй сом мæнæ атæ æр- æвæр -ай уой  
 цæмæй<sub>1</sub> сом мæнæ атæ æр- æвæр -ай уой<sub>3</sub>  
 so that ruble there,that.is these PREF put,place SUBJ.2SG he,she.GEN

туххæй цæйбæрцæ хъиамæт кæнун гъæуй , уой нæ  
 туххæй цæйбæрцæ хъиамæт кæн -ун гъæ -уй уой нæ  
 туххæй цæйбæрцæ хъиамæт кæн -ун<sub>2</sub> гъæ -уй уой<sub>3</sub> нæ<sub>2</sub>  
 for how.much suffering, hard work do INF be necessary PRS.3SG he,she.GEN NEG

зонис , уæлдай сом ?

зон -ис уæлдай сом

зон -ис уæлдай сом

know,can PRS.2SG additional ruble

Kh : Don't you know how much you need to postpone a ruble, an extra ruble ?

117.2 Æгъдау дæр , цæрун ба дæ нæ гъæуй ?  
 æгъдау дæр цæр -ун ба дæ нæ гъæ -уй  
 æгъдау дæр цæр -ун<sub>2</sub> ба дæ<sub>4</sub> нæ<sub>2</sub> гъæ -уй  
 custom FOC live INF CONTR 2SG.ENCL.GEN NEG be necessary PRS.3SG

And aqdaw... and don't you have to live ?

117.3 Цæргæ ба ма кæд кæндзæнæ ?  
 цæр -гæ ба ма кæд кæн -дзæнæ  
 цæр -гæ ба ма<sub>3</sub> кæд кæн -дзæнæ  
 live CONV CONTR more when do FUT.2SG

And when to live?

118 КЦ : 'Ма гъе , бæллах гъеуой медæги æй .  
 КЦ ма гъе гъе уой медæг -и æй  
 ма<sub>2</sub> гъе гъе уой<sub>3</sub> медæг -и<sub>2</sub> æй<sub>1</sub>  
 and so so he,she.GEN in, inside INESS be.PRS.3SG

KTs : This is the problem.

119 Б : Берæ гъуддæгтæ ес .  
 Б берæ гъуддæг -т -æ ес  
 берæ гъуддæг -т -æ<sub>1</sub> ес<sub>1</sub>  
 many affair,event PL NOM EXT

B: Too many things.

120.1 **КЦ** : 'Ма маенæ ами средний скъола адтæй , нур дæр ма  
 КЦ ма маенæ ами средний скъола адтæй нур дæр ма  
 ма<sub>2</sub> маенæ ами средний скъола адтæй нур дæр ма<sub>2</sub>  
 and there,that.is here middle school be.PST.3SG now FOC and

**средни скъолабæл нимад цæуй**  
 средни скъола -бæл нимад цæу -й  
 средний скъола -бæл нимад<sub>1</sub> цæ -уй  
 middle school SUPER count.PART.PST go PRS.3SG

KTs : Here was a high school, and now it is.

120.2 'Ма ци ?

ма ци  
 ма<sub>2</sub> ци  
 but what

And what happened?

121.1 **Х** : Бæргæ , нимад бæргæ цæуй , фал  
 Х бæргæ нимад бæргæ цæу -й фал  
 бæргæ нимад<sub>1</sub> бæргæ цæ -уй фал  
 may be count.PART.PST may be go PRS.3SG however

**си ... скъоладзау ку нæбал уа , 'ма**  
 си скъоладзау ку нæ- =бал уа ма  
 си<sub>2</sub> скъолдзау ку нæ- =бал уа ма<sub>2</sub>  
 3SG.ENCL.INESS school.student when NEG =any more be.SUBJ.3SG that's why

'й рахгæндзæнцæ  
 'й ра- хгæн -дзæнцæ  
 æй<sub>2</sub> ра- хгæн -дзæнæнцæ  
 3SG.ENCL.GEN PREF close FUT.3PL

Kh: It is, but... if there are no pupils, then it will be closed.

121.2 'Ма ма айæ æхгæд ку æрцауа , гъеуæдта ами  
 ма ма айæ æхгæд ку æр- цæу -а гъе уæдта ами  
 ма<sub>2</sub> ма<sub>2</sub> а æхгæд ку æр- цæ -а<sub>2</sub> гъе уæдта<sub>1</sub> ами  
 and and this closed when PREF go SUBJ.3SG so after here

**некебал цæрдзæнæй**  
 неке =бал цæр -дзæнæй  
 неке =бал цæр -дзæнæй  
 nobody.NOM =any more live FUT.3SG

And if it closed , no one will live here.

122 **КЦ** : Ка ма си цæрдзæнæй ?!  
 КЦ ка ма си цæр -дзæнæй  
 ка ма<sub>2</sub> си<sub>2</sub> цæр -дзæнæй  
 who and 3SG.ENCL.INESS live FUT.3SG

KTs : Who else is going to live here?

123 **Б** : Больница ... участковый больница адтæй , ма æхгæд  
 Б больница участковый больница адтæй ма æхгæд  
 больница участковый больница адтæй ма<sub>2</sub> æхгæд  
 hospital hospital of medical district hospital be.PST.3SG and closed

**æрцудæй**  
 æр- цуд -æй  
 æр- цуд<sub>1</sub> -æй  
 PREF go PST.INTR.3SG

B: Hospital... there was a local hospital and it was then closed.

124 X : Гъенур ма айæ , æндæр си нецибал ес .  
X гъе нур ма айæ æндæр си неци =бал ес  
гъе нур ма<sub>3</sub> а æндæр си<sub>2</sub> неци =бал ес<sub>1</sub>  
so now more this other 3SG.ENCL.INESS nothing =any more EXT

Kh : There's just one thing left, nothing more.

125.1 Б : Дæ дæндаг реса ами , ма надо терпеть до утра ,  
Б дæ дæндаг р- ес -а ами ма  
дæ<sub>3</sub> дæндаг æр- ес<sub>2</sub> -а<sub>2</sub> ами ма<sub>2</sub>  
POSS.2SG tooth PREF get SUBJ.3SG here and

сæумæмæ .

сæумæ -мæ

сæумæ -мæ

morning ALL

B: If you have a toothache you need to suffer until morning ,

125.2 Ма сæумæй ба 50 километров Чиколамæ фæццо 'ма  
ма сæумæ -й ба Чикола -мæ фæц- цо ма  
ма<sub>2</sub> сæумæ -и<sub>2</sub> ба Чикола -мæ фæ- цо ма<sub>2</sub>  
and morning INESS CONTR Chikola ALL PREF go.IMP.2SG and

таблеткаæ балхæнæ , 'ма ... чтобы снять зубную боль .

таблеткаæ ба- лхæн -æ ма

таблеткаæ ба- æлхæн -æ<sub>2</sub> ма<sub>2</sub>

pill PREF buy.PRS IMP.2SG in order to

and in the morning you have to go to Chikola 50 kilometers away and buy a pill to relieve toothache.

126 КЦ : Да ...

КЦ

KTs : Yeah...

127.1 X : Вот такое отношение .

X

Kh: That's the attitude.

127.2 Вы нас заставляете , просите говорить по-дигорски , но мы же почти как русские , подданные русские .

You want us, ask us to speak Digor , but we're almost like Russians, Russian nationals.

127.3 И вот такое отношение сверху к нам .

и вот

к

And this is the attitude of the government to us.

127.4 Вот такие вот ...

вот

вот

Such...

128 КЦ : Вот зæгъунцæ гъеуотæ ...

КЦ зæгъ -унцæ гъе уотæ

зæгъ -унцæ гъе уотæ

say PRS.3PL so so

KTs: They say so...

129 X : Вот Осетию поддержат .

X

Kh: They will support Ossetia.

130 КЦ : Как поддержат ?

КЦ

KTs: How will they?

131.1 **X** : **Вот тебе поддержка** .

X

Kh: That's a support.

131.2 **Вот** , **дан** , **что Советская власть сделала** .

Вот дан

власть

дан

according.to.smb's.words

Now, what the Soviet government did.

131.3 **Это в 1896 году построили школу** , **свет пустили** .

A school was built in 1896 , the electricity was made.

131.4 **В 1896 году здесь была бельгийская электростанция** , **здесь свет был** , **здесь фабрика обогатительная была по переработке свинцово-цинкового сырья** .

фабрика

In 1896 there was a Belgian power station, there was electricity, here was concentrating factory for processing lead- zinc raw materials.

132.1 **Б** : **Гьенур ами айдагь фонси куст нә кодтонцә** ,

Б гье нур ами айдагь фонс -и куст нә код -т -онцә

гье нур ами айдагь фонс -и<sub>1</sub> куст<sub>2</sub> нә<sub>2</sub> код -т -онцә

so now here only cattle GEN work, job NEG do TR PST.TR.3PL

**фал зәнхи куст дәр кодтонцә** .

фал зәнх -и куст дәр код -т -онцә

фал зәнх -и<sub>1</sub> куст<sub>2</sub> дәр код -т -онцә

however earth GEN work, job FOC do TR PST.TR.3PL

B: People were engaged not only in cattle breeding, but also in agriculture.

132.2 **Уәртә еци идитә æгасәй дәр**

уәртә еци иди -т -æ æгас -әй дәр

уәртә еци иди -т -æ<sub>1</sub> æгас -әй дәр

there (close) that.DEM HES PL NOM all ABL FOC

**хумә кодтонцә** , **уәлә гьеуонити** , **хумә** .

хум -æ код -т -онцә уәлә хум -æ

хум -æ<sub>1</sub> код -т -онцә уәлә хум -æ<sub>1</sub>

field NOM do PL PST.TR.3PL there field NOM

These fields out there were ploughed entirely, those ones.

132.3 **'Ма си мәнәуә кодтонцә** , **хъәбәрхуар**

ма си мәнәу -æ код -т -онцә хъәбәр хуар

ма<sub>2</sub> си<sub>2</sub> мәнәу -æ<sub>1</sub> код -т -онцә хъәбәр хуар<sub>2</sub>

but 3SG.ENCL.INESS wheat NOM do TR PST.TR.3PL very crop

**си кодтонцә** , **'ма си хъәбәр берә тилләг**

си код -т -онцә ма си хъәбәр берә тилләг

си<sub>2</sub> код -т -онцә ма<sub>2</sub> си<sub>2</sub> хъәбәр берә тилләг

3SG.ENCL.INESS do TR PST.TR.3PL and 3SG.ENCL.INESS very many harvest

**æрхәссиуонцә** .

æр- хәсс -иуонцә

æр- хәсс -ионцә

PREF carry/take.away OPT.3PL

They planted wheat, barley and gathered very good harvest sometimes.

132.4 Нур ба забросили всё .  
 нур ба всё  
 нур ба  
 now CONTR

And now all this is abandoned.

133 X : Уæрæсей дæр уотæ æй , Уæрæсей ...  
 X Уæрæсе -й дæр уотæ æй Уæрæсе -й  
 Уæрæсе -и<sub>2</sub> дæр уотæ æй<sub>1</sub> Уæрæсе -и<sub>2</sub>  
 Russia INESS FOC so be.PRS.3SG Russia INESS

Kh: In Russia, it's the same, in Russia...

134.1 КЦ : 'Ма Уæрæсей сотни тысяч сел тоже опустили .  
 КЦ ма Уæрæсе -й тоже  
 ма<sub>2</sub> Уæрæсе -и<sub>2</sub>  
 and Russia INESS

KTs: Hundreds of villages in Russia have been deserted.

134.2 Разве это политика ?  
 политика

What kind of politics is that?

134.3 Что это такое ?

What is that?

134.4 Это же ...

It's...

135.1 X : Да , есть .  
 X

Kh: Yes, there is.

135.2 Е дæр хъæбær ... это ... Гъенур , гъæу ку нæбал  
 е дæр хъæбær гъе нур гъæу ку нæ- =бал  
 е<sub>1</sub> дæр хъæбær гъе нур гъæу ку нæ- =бал  
 this FOC very so now village when NEG =any more

ya , уæд горæттæ неци æнцæ .  
 ya уæд горæт -т -æ неци æнцæ  
 ya уæд<sub>1</sub> горæт -т -æ<sub>1</sub> неци æнцæ  
 be.SUBJ.3SG then city PL NOM nothing be.PRS.3PL

This too... This... If there are no villages left, towns alone are nothing.

136 X : Амæй ... пайдæ си неци ес , фал может  
 X амæй пайд -æ си неци ес фал  
 амæй пайда -æ<sub>1</sub> си<sub>2</sub> неци ес<sub>1</sub> фал  
 this.ABL use NOM 3SG.ENCL.INESS nothing EXT however

ескæми байзайдзинан .

ес кæми ба- йзай -дзинан

ес<sub>1</sub> кæми ба- изай -дзинан

EXT where PREF stay FUT.1PL

Kh : It's no use but maybe someday we will also be remembered.

137 КЦ : Конечно !

КЦ

KTs: Sure!

138.1 X : Еу финст ескæми .  
 X еу финст ес кæми  
 еу<sub>2</sub> финст<sub>2</sub> ес<sub>1</sub> кæми  
 one record EXT where

Kh : They'll write about us somewhere.

138.2 'Ма мах ку нæбал уæн , уæддæр æй  
 ма мах ку нæ- =бал уæн уæддæр æй  
 ма<sub>2</sub> мах ку нæ- =бал уæн уæддæр æй<sub>2</sub>  
 and we.GEN when NEG =any more be.SUBJ.1PL nevertheless 3SG.ENCL.GEN

еске бакаесдзæнæй .  
 еске ба- кæс -дзæнæй  
 еске ба- кæс<sub>2</sub> -дзæнæй  
 someone's/someone PREF read FUT.3SG

When we are gone, maybe someone will read.

138.3 'Ма , дан , Гецаев , Колумб Гецаев , Бидолæ  
 ма дан Гецаев Колумб Гецаев Бидолæ  
 ма<sub>3</sub> дан Гецаев Колумби Гецаев Бидолæ  
 more according.to.smb's.words Getsaev Columb Getsaev Bidola

Дзагкоев .

Дзагкоев

Дзагкоев

Dzagkoev

Here, Getsaev, Kolumb Getsaev, Bidola Dzagkoev.

138.4 Они как Христофора не знают , 'ма уæдта вот такое полу ... старик ,  
 не ма уæдта вот

ма<sub>2</sub> уæдта<sub>1</sub>  
 but after  
 зæгъгæ 'ма дæ хузæ исесдзæнцæ 'ма ... 'ма уотæ нæ  
 зæгъ -гæ ма дæ хуз -æ ис- ес -дзæнцæ ма ма уотæ нæ  
 зæгъ -гæ ма<sub>2</sub> дæ<sub>3</sub> хуз -æ<sub>1</sub> ис- ес<sub>2</sub> -дзæнæнцæ ма<sub>2</sub> ма<sub>2</sub> уотæ нæ<sub>2</sub>  
 say CONV and POSS.2SG look NOM PREF take FUT.3PL but but so NEG  
 æй ?

æй

æй<sub>1</sub>

be.PRS.3SG

They don't know Christopher, and then what hap... They'll take a photo like of an old man... What, am I wrong?

138.5 Истори уотæ кодтонцæ .  
 истори уотæ код -т -онцæ  
 истори уотæ код -т -онцæ  
 history so do TR PST.TR.3PL

That's how history was made.

138.6 Фал финсгæ , финсгæ ку ... æндæра дзурд ку нæ ,  
 фал финс -гæ финс -гæ ку æндæр -а дзурд ку нæ  
 фал финс -гæ финс -гæ ку æндæр -а<sub>3</sub> дзурд<sub>2</sub> ку нæ<sub>2</sub>  
 however write CONV write CONV when other CONTR word if NEG

уæдта кутемæй базондзæнцæ

уæдта кутемæй ба- зон -дзæнцæ

уæдта<sub>1</sub> кутемæй ба- зон -дзæнæнцæ

after how PREF know,can FUT.3PL

But they kept writing down... if there are no records, how will they find out.

139 X : Дæлæ нæ фингæбæл исбадун  
 X дæлæ нæ финг -æбæл ис- бад -ун  
 далæ нæ<sub>3</sub> финг -бæл ис- бад -ун<sub>2</sub>  
 down.over.there 1PL.ENCL.GEN table on three legs SUPER PREF sit INF

каенун гъæуй , 'ма уæд дзордзинан

каен -ун гъæ -уй ма уæд дзор -дзинан

каен -ун<sub>2</sub> гъæ -уй ма<sub>2</sub> уæд<sub>1</sub> дзор -дзинан

do INF be necessary PRS.3SG and then speak FUT.1PL

Kh : You'd better invite us to the table, then we'll start talking.

140 КЦ : Уæдта кæд æгæр фæдздзордзинан  
 КЦ уæдта кæд æгæр фæдз- дзор -дзинан  
 уæдта<sub>1</sub> кæд æгæр фæ- дзор -дзинан  
 after when too.much PREF speak FUT.1PL

KTs: Then we'll talk too much.

141.1 X : Нæ-æ , 'ма уæддæр ... уоми дæр ци фæдздзорæн ...  
 X нæ - æ ма уæддæр уоми дæр ци фæдз- дзор -æн  
 нæ<sub>2</sub> ма<sub>2</sub> уæддæр уоми дæр ци фæ- дзор -æн<sub>2</sub>  
 NEG but nevertheless there FOC what PREF speak PRS.1PL

'Ма мæнæ Бидолæ дæр ку фæдзурдта , ду дæр  
 ма мæнæ Бидолæ дæр ку фæ- дзурдт -а ду дæр  
 ма<sub>3</sub> мæнæ Бидолæ дæр ку фæ- дзурд<sub>2</sub> -а<sub>1</sub> ду дæр  
 more there,that.is Bidola FOC when PREF speak.PART.PST PST.TR.3SG you.SG FOC

ку радзурдтай

ку ра- дзурд -т -ай

ку ра- дзурд<sub>1</sub> -т -ай

when PREF speak TR PST.TR.2SG

Kh : No but there... there we tell something... Well, Bidola has told and you have told.

141.2 Ами зонунцæ 'й скъолай хабæрттæ -  
 ами зон -унцæ 'й скъола -й хабæр -тт -æ  
 ами зон -унцæ æй<sub>2</sub> скъола -и<sub>1</sub> хабар -т -æ<sub>1</sub>  
 here know,can PRS.3PL 3SG.ENCL.GEN school GEN event,affair PL NOM

æндæртæ

æндæр -т -æ

æндæр -т -æ<sub>1</sub>

other PL NOM

They know about the school and so on.

141.3 Дигорон дзурд , дигорон дзурд  
 дигорон дзурд дигорон дзурд  
 дигорон дзурд<sub>2</sub> дигорон дзурд<sub>2</sub>  
 digor word digor word

Digor word, Digor word.

#### 141.4 Гъеуотитæ

гъе ууот -ит -æ  
гъе уотæ -т -æ<sub>1</sub>  
so so PL NOM

That's it.

142 Н : Мæнæ син иди радзорæ , гъæу кутемæй  
н мæнæ син иди ра- дзор -æ гъæу кутемæй  
мæнæ син иди ра- дзор -æ<sub>2</sub> гъæу кутемæй  
there,that.is 3PL.ENCL.DAT HES PREF speak IMP.2SG village how  
равзурстæй , Мæхческ ибæл цæмæн  
ра- взурст -æй Мæхческ ибæл цæмæн  
ра- æвзурст<sub>2</sub> -æй Махческ ибæл цæмæн  
PREF arise,come.into.existence PST.INTR.3SG Makhchesk 3SG.ENCL.SUPER why

#### исæвардтонцæ

ис- æвард -т -онцæ  
ис- æвард -т -онцæ  
PREF put,place TR PST.TR.3PL

N: Tell them how the village was founded and why it was named so.

143 X : Мæхческ ...  
X Мæхческ  
Махческ  
Makhchesk

Kh : Makhchesk...

144 Б : 'Ма 'й нæ зонун  
Б ма 'й нæ зон -ун  
ма<sub>2</sub> æй<sub>2</sub> нæ<sub>2</sub> зон -ун<sub>3</sub>  
but 3SG.ENCL.GEN NEG know PRS.1SG

B: I don't know.

145.1 X : Кæмæй дæ ду ?  
X кæмæй дæ ду  
кæмæй дæ<sub>2</sub> ду  
who.ABL be.PRS.2SG you.SG

Kh : What is your surname?

145.2 Нæ , нæ , кæмæй дæ ду ?  
нæ нæ кæмæй дæ ду  
нæ<sub>2</sub> нæ<sub>2</sub> кæмæй дæ<sub>2</sub> ду  
NEG NEG who.ABL be.PRS.2SG you.SG

No, no what is your surname?

146 Н : Фæрæскъæттæ гъæу цæмæ  
н Фæрæскъæтт -т -æ гъæу цæмæ  
Фæрæскъæтт -т -æ<sub>1</sub> гъæу цæмæ  
Faraskat PL NOM village what.ALL

#### равзурстæй ?

ра- взурст -æй  
ра- æвзурст<sub>2</sub> -æй  
PREF arise,come.into.existence PST.INTR.3SG

N: How the village of Faraskatta was founded?

147 **КЦ** : **Магъа** , **уотæ загътонцæ** , **хори бунат** ,  
**КЦ** ма гъа уотæ загът -онцæ хор -и бунат  
ма<sub>1</sub> гъа уотæ загът -онцæ хор -и<sub>1</sub> бунат  
NEG PRTCL so say PST.TR.3PL sun GEN place  
**дан** , **адтæй** , **фæрæ гъæдæ** , **дан** ,  
дан адтæй гъæд -æ дан  
дан адтæй гъæд -æ<sub>1</sub> дан  
according.to.smb's.words be.PST.3SG forest NOM according.to.smb's.words  
**адтæй уоми** , **'ма** , **дан** , **уомæ гæсгæ**  
адтæй уоми ма дан уомæ гæсгæ  
адтæй уоми ма<sub>2</sub> дан уомæ<sub>2</sub> гæсгæ  
be.PST.3SG there that's why according.to.smb's.words because.of.this according.to

**исхудтонцæ**

ис- худ -т -онцæ

ис- худ -т -онцæ

PREF name TR PST.TR.3PL

KTs: I don't know, they say, it was a sunny place, there was a forest, that's why it was named so.

148 **X** : **Нæ-æ** , **ændær куддær** ...  
**X** нæ - æ æндær куддær  
нæ<sub>2</sub> æндær куддær  
NEG other once

Kh : No, there was something different...

149.1 **КЦ** : **Гъенур Мæхческæбæл фæдздзорунцæ** , **фæдздзорунцæ** .  
**КЦ** гъе нур Мæхческ -æбæл фæдз- дзор -унцæ фæдз- дзор -унцæ  
гъе нур Махческ -бæл фæ- дзор -унцæ фæ- дзор -унцæ  
so now Makhchesk SUPER PREF speak PRS.3PL PREF speak PRS.3PL

KTs: Well, they say often about Makhchesk.

149.2 **Мæхческæ цæмæн хуннуй** ?  
Мæхческ -æ цæмæн хунн -уй  
Махческ -æ<sub>1</sub> цæмæн хунн -уй  
Makhchesk NOM why be.called PRS.3SG

Why it was named so?

150.1 **X** : **Ну** , **еуæй- еуетæ уотæ дæр фæззæгъунцæ** ,  
**X** еу -æй - еу -ет -æ уотæ дæр фæз- зæгъ -унцæ  
еу<sub>2</sub> -æй еу<sub>2</sub> -ет -æ<sub>1</sub> уотæ дæр фæ- зæгъ -унцæ  
one ABL one PL.PRN NOM so FOC PREF say PRS.3PL

**ома " мах чæск "** , **уотæ дæр фæззæгъунцæ** .  
ома мах уотæ дæр фæз- зæгъ -унцæ  
уома мах уотæ дæр фæ- зæгъ -унцæ  
that.is we.GEN so FOC PREF say PRS.3PL

Kh: Well, some say "makh chesk".

150.2 **'Ма ... 'ма это не то** .  
ма ма не  
ма<sub>2</sub> ма<sub>2</sub>  
but but

But... but that's not it.

151 **КЦ** : **Не** , **не то** .  
**КЦ** не

KTs: No, it's not.

153 X : **Вот Мæхческ – это ... е означает , по-иронски « мах**  
 X Мæхческ е мах  
 Махческ е<sub>1</sub> мах  
 Makhchesk this we.GEN

**ЧЫЗГ » – наша девочка .**

ЧЫЗГ

КИЗГ+DIAL. VAR.

girl

Kh: Well, Мæхческ that means, in Iron, “MAX ЧЫЗГ” – OUR GIRL.

154 A : **Наша девочка .**

a

A: Our girl.

155 X : **Вот видишь , он знает .**

X

Kh: See? He knows.

156 Б : **Æз ба ...**

Б æз ба

æз ба

I CONTR

B: And I...

157.1 X : **Мах Чезг ами цардæй , уæлæ уордигæй**  
 X мах ами цард -æй уæлæ уордиг -æй  
 мах ами цард<sub>2</sub> -æй уæлæ уордæг -æй  
 we.GEN here live PST.INTR.3SG there there ABL

**рацудæй , 'ма , дан , ка 'й ?**

ра- цуд -æй ма дан ка 'й

ра- цуд<sub>1</sub> -æй ма<sub>2</sub> дан ка æй<sub>1</sub>

PREF go PST.INTR.3SG and according.to.smb's.words who be.PRS.3SG

Kh: Mah Chezg lived here, she was born there. And, say, who?

157.2 - **'ма дан " мах кизгæ "**

- ма дан мах кизг -æ

ма<sub>2</sub> дан мах кизг -æ<sub>1</sub>

but according.to.smb's.words we.GEN girl NOM

– and, say, OUR GIRL.

158 A : **Мах кизгæ .**

a мах кизг -æ

мах кизг -æ<sub>1</sub>

we.GEN girl NOM

A: Our girl.

159 X : **Есть Задалеск – « за далью лес ».**

X Задалеск

Задалеск

Zadalesk

Kh: There's Zadalesk – “Za daliyu les” (Russian 'a forest behind the open space').

160 Н : **Мадта Мæцутæ ба цæмæ исхудтонцæ Мæцутæ ?**

н мадта Мæцутæ ба цæмæ ис- худ -т -онцæ Мæцутæ

мадта Мæцутæ ба цæмæ ис- худ -т -онцæ Мæцутæ

so Matsuta CONTR what.ALL PREF name TR PST.TR.3PL Matsuta

N: And why then Matsuta was named Matsuta?

161 X : " Ма цотæ ".  
 X ма цо -тæ  
 ма<sub>1</sub> цо -тæ<sub>2</sub>  
 NEG go.IMP.2SG IMP.2PL

Kh: DON'T GO.

162 Н : Холери рæстæги , дан , æхкæд адтæй ,  
 н холер -и рæстæг -и дан æхкæд адтæй  
 холера -и<sub>1</sub> рæстæг -и<sub>2</sub> дан æхгæд адтæй  
 cholera GEN time INESS according.to.smb's.words closed be.PST.3SG  
 'ма , дан , си финст адтæй " Ма  
 ма дан си финст адтæй ма  
 ма<sub>2</sub> дан си<sub>2</sub> финст<sub>2</sub> адтæй ма<sub>1</sub>  
 and according.to.smb's.words 3SG.ENCL.INESS write.PART.PST be.PST.3SG NEG  
 цотæ " .

цотæ

N: When there was cholera the place was closed and there was a sign DON'T GO.

163.1 X : Ну , алкæддæр дзурдтонцæ " Ма цотæ " -  
 X алкæддæр дзурд -т -онцæ ма цо -тæ -  
 алкæддæр дзурд<sub>1</sub> -т -онцæ ма<sub>1</sub> цо -тæ<sub>2</sub>  
 always speak TR PST.TR.3PL NEG go.IMP.2SG IMP.2PL

не ходите .

не

Kh: Well, they always said don't go.

163.2 Есть ... ну , Донифарс - есть водораздел , мæнæ айæ куд æй  
 ну Донифарс - мæнæ айæ куд æй  
 Донифарс мæнæ а куд æй<sub>1</sub>  
 Donifars there,that.is this how be.PRS.3SG  
 , 'ма си аци фарсæй мах – иннæ фарсæй  
 ма си аци фарс -æй мах инн -æ фарс -æй  
 ма<sub>2</sub> си<sub>2</sub> аци фарс<sub>2</sub> -æй мах инн -æ<sub>1</sub> фарс<sub>2</sub> -æй  
 and 3SG.ENCL.INESS this shore, coast ABL we.NOM other NOM shore, coast ABL  
 ба – " донифарс " , иннæ фарс , нæ ?  
 ба инн -æ фарс нæ  
 ба инн -æ<sub>1</sub> фарс<sub>2</sub> нæ<sub>2</sub>  
 CONTR other NOM shore, coast NEG

There is... well, Donifars – there is a water divide, like here. And we are on the one side, and DONIFARS is on the other, that is the other side, yes?

164 КЦ : Гьо , гьо .  
 КЦ гьо гьо  
 гьо гьо  
 yes yes

KTs: Yes, yes.

165 X : Гьенур Уæхъæцæ ...  
 X гье нур Уæхъæц -æ  
 гье нур Уæхъæц -æ<sub>1</sub>  
 so now Wakats NOM

Kh: There is Wakats...

166.1 **КЦ** : **Мадта æз ба куд гъуди кæнун** , **уой**  
 КЦ мадта æз ба куд гъуди кæн -ун уой  
 мадта æз ба куд гъуди кæн -ун<sub>3</sub> уой<sub>3</sub>  
 so I CONTR how thought do PRS.1SG he,she.GEN

**дин** **зæгъон** ?  
 дин зæгъ -он  
 дин<sub>1</sub> зæгъ -он<sub>2</sub>  
 2SG.ENCL.DAT say SUBJ.1SG  
 KTs: Do you want me to tell you what I think?

166.2 **Половцитæ** , **вполне возможно** , **ами цардæнцæ** .  
 половци -т -æ ами цард -æнцæ  
 половци -т -æ<sub>1</sub> ами цард<sub>2</sub> -æнцæ  
 cumans PL NOM here live PST.INTR.3PL

It's possible that the Cumans used to live here,

166.3 **Ма уæдта дæлæмæ рандæнцæ** , **'ма ма ка**  
 ма уæдта дæлæмæ рандæ нцæ ма ма ка  
 ма<sub>2</sub> уæдта<sub>1</sub> дæлæмæ рандæ æнцæ ма<sub>2</sub> ма<sub>2</sub> ка  
 and after downwards removal be.PRS.3PL and and who

**байзадæй** **ами** , **етæ** **ба** **гъеууони** **дзубандитæй** ...  
 ба- йзад -æй ами етæ ба гъе ууони дзубанди -т -æй  
 ба- йзад -æй ами етæ ба гъе уони<sub>3</sub> дзубанди -т -æй  
 PREF stay PST.INTR.3SG here they,those CONTR so POSS.3PL speech PL ABL

**гъæутæ** **байзадæй** , **гъеууони** **нæмттæ** .  
 гъæу -т -æ ба- йзад -æй гъе ууони нæм -тт -æ  
 гъæу -т -æ<sub>1</sub> ба- йзад -æй гъе уони<sub>3</sub> ном -т -æ<sub>1</sub>  
 village PL NOM PREF stay PST.INTR.3SG so POSS.3PL name PL NOM

Then they were gone and those who stayed behind... and their stories... their names have stayed.

167 **X** : **Может** , **уотæ дæр уодзæй** .  
 X уотæ дæр уодзæй  
 уотæ дæр  
 so FOC

Kh: Maybe so.

168 **КЦ** : **Вполне возможно** , **уодзæнæй** .  
 КЦ уодзæнæй  
 уодзæнæй  
 be.FUT.3SG

KTs: Quite possible, it will be.

169.1 **X** : **Айæ** , **куд историкон косæг** , **гъеууотæ** , **'ма**  
 X куд историк -он кос -æг гъе ууотæ ма  
 куд историк -он<sub>3</sub> кос -æг гъе уотæ ма<sub>2</sub>  
 how historian ADJ work PART.PRS so so but

**зæгъуй** , **половцы** , **половцы** .  
 зæгъ -уй  
 зæгъ -уй  
 say PRS.3SG

Kh : As a historian, he says it was the Cumans.

169.2 **Ами** , **æвæдзи** , **ескæд** **цардæй** .  
ами æвæдзи ескæд цард -æй  
ами æвæдзи ескæд цард<sub>2</sub> -æй  
here obvious sometime live PST.INTR.3SG

It's quite possible that they used to live here.

169.3 **Ами айдагъ Алантæ** **нæ цардæй** , **фал**  
ами айдагъ Алан -т -æ нæ цард -æй фал  
ами айдагъ алан -т -æ<sub>1</sub> нæ<sub>2</sub> цард<sub>2</sub> -æй фал  
here only Alan(ancient.Ossetian) PL NOM NEG live PST.INTR.3SG however  
**половцы** , **æвæдзи** , **цардæнцæ** .  
æвæдзи цард -æнцæ  
æвæдзи цард<sub>2</sub> -æнцæ  
obvious live PST.INTR.3PL

Not only the Alans lived here but the Cumans too, maybe.

169.4 **Уæд ногъайæгтæ** **ба нæ цардæй** ?  
уæд ногъайæг -т -æ ба нæ цард -æй  
уæд<sub>1</sub> ногъайæг -т -æ<sub>1</sub> ба нæ<sub>2</sub> цард<sub>2</sub> -æй  
then Nogais PL NOM CONTR NEG live PST.INTR.3SG

Then the Nogais did not?

169.5 **Ногъайæгтæ** **ба будури цардæнцæ** .  
ногъайæг -т -æ ба будур -и цард -æнцæ  
ногъайæг -т -æ<sub>1</sub> ба будур -и<sub>2</sub> цард<sub>2</sub> -æнцæ  
Nogais PL NOM CONTR plain INESS live PST.INTR.3PL

The Nogais used to live in the valley.

170 **КЦ : Дæлæ иди ми цардæнцæ** ...  
КЦ дæлæ иди ми цард -æнцæ  
далæ иди+FR. VAR. цард<sub>2</sub> -æнцæ  
down.over.there HES live PST.INTR.3PL

KTs: They lived there...

171 **X : Силтанов ...**  
X Силтанов  
Силтанов  
Siltanov

Kh : Siltanov...

172.1 **КЦ : Силтановти дæр цардæнцæ** , **фал** ....  
КЦ Силтанов -т -и дæр цард -æнцæ фал  
Силтанов -т -и<sub>2</sub> дæр цард<sub>2</sub> -æнцæ фал  
Siltanov PL INESS FOC live PST.INTR.3PL however

KTs: Yes, in Siltanovo they used to live too but...

172.2 **Тæгæри тъæпæни** , **Тæгæри тъæпæни** .  
Тæгæри тъæпæн -и Тæгæри тъæпæн -и  
Тæгæри тъæпæн -и<sub>1</sub> Тæгæри тъæпæн -и<sub>1</sub>  
Tagari lowland GEN Tagari lowland GEN

Tagari Tapani, Tagari Tapani.

173.1 **X : Гъенур мах кæми цардан** : **Дон** , **Днепр** , **Днестр** – **е**  
X мах кæми цард -ан Дон е  
мах кæми цард<sub>2</sub> -ан Дон е<sub>1</sub>  
we.NOM where live PST.1PL Don this

æй Алайнаг  
 æй алайн -аг  
 æй<sub>1</sub> алан -аг  
 be.PRS.3SG Alan(ancient.Ossetian) SUF

Kh : That's where we used to live: Don, Dniepr, Dniestr – this is all Alan.

173.2 Ардæмæ ба нæ æрбатардтонцæ ка ?  
 ардæ -мæ ба нæ æрба- тардт -онцæ ка  
 ардæг -мæ ба нæ<sub>3</sub> æрба- тардт -онцæ ка  
 here ALL CONTR 1PL.ENCL.GEN PREF drive PST.TR.3PL who

And who drove us here?

173.3 – Манголтæ  
 мангол -т -æ  
 мангол -т -æ<sub>1</sub>  
 Mongol PL NOM

The Mongols.

174 Б : Манголтæ уойбæрцæ нæ ниццагътонцæ  
 Б мангол -т -æ уойбæрцæ нæ ниц- цагът -онцæ  
 мангол -т -æ<sub>1</sub> уойбæрцæ нæ<sub>3</sub> ни- цагът -онцæ  
 Mongol PL NOM this.much,this.many 1PL.ENCL.GEN PREF destroy PST.TR.3PL  
 , фал среднеазиатский хан Мамай ка адтæй , гъетæ нæ  
 фал ка адтæй гъе -т -æ нæ  
 фал ка адтæй гъе -т -æ<sub>1</sub> нæ<sub>3</sub>  
 however who be.PST.3SG so PL NOM 1PL.ENCL.GEN

ниццагътонцæ

ниц- цагът -онцæ

ни- цагът -онцæ

PREF destroy PST.TR.3PL

B: It's not the Mongols who beat us but the Central Asian khan Mamai.

175.1 X : Хуцау си ку не'сарази уидæ !...  
 X Хуцау си ку уидæ  
 Хуцау си<sub>2</sub> ку уидæ  
 God 3SG.ENCL.INESS when be.OPT.3SG

Kh : Blast him.

175.2 А может мах нæ адтайанæ , нæбал ибæл  
 а мах нæ адтайанæ нæ- =бал ибæл  
 мах нæ<sub>2</sub> адтайанæ нæ- =бал ибæл  
 we.NOM NEG be.CNTRF.1PL NEG =any more 3SG.ENCL.SUPER

дзорæн

дзор -æн

дзор -æн<sub>2</sub>

speak PRS.1PL

Maybe we wouldn't be here... let's not speak about it anymore.

176 КЦ : Магъа , адтайанæ æма нæ адтайанæ  
 КЦ ма гъа адтайанæ æма нæ адтайанæ  
 ма<sub>1</sub> гъа адтайанæ æма нæ<sub>2</sub> адтайанæ  
 NEG PRTCL be.CNTRF.1PL and NEG be.CNTRF.1PL

KTs: I don't know if we would be here or not.

177.1 А : Скажите , Вас Колумбом назвали почему ?  
 а

A: Can you tell me why were you named Kolumb?

177.2 **Может** , **какой-то случай произошёл или просто ...?**

Has anything happened or it's just...?

178 **КЦ** : **Откуда ?**

КЦ

KTs: Where from?

179 **А** : **Ну** , **вот этот Колумб я знаю** .

а вот Колумб

A: Well, I know this Kolumb.

180.1 **КЦ** : **У нас бывает ... фæууы уæхæн иди ... биццеу ку**  
КЦ фæ- у -уй уæхæн иди биццеу ку  
фæ- у -уй уæхæн иди биццеу ку  
PREF be PRS.3SG such HES boy when

**райгуридаæ** , **уæд ин кодтонцæ кувд** .

ра- йгур -идаæ уæд ин код -т -онцæ кувд

ра- игур -идаæ уæд<sub>1</sub> ин код -т -онцæ кувд

PREF be.born OPT.3SG then 3SG.ENCL.DAT do TR PST.TR.3PL feast

KTs: It happens here... it does... when a boy was born there was a kuvd in his honour.

180.2 **Ном ибæл исæвæрæн** , **зæгъгæ** .

ном ибæл ис- æвæр -æн зæгъ -гæ

ном ибæл ис- æвæр -æн<sub>2</sub> зæгъ -гæ

name 3SG.ENCL.SUPER PREF put,place PRS.1PL say CONV

Say, let's give him a name.

180.3 **'Ма Америкай исцудæй** **еу лæг 'ма нæ хæстæг** ,  
ма Америк -æй ис- цуд -æй еу лæг ма нæ хæстæг  
ма<sub>2</sub> Америк -æй ис- цуд<sub>1</sub> -æй еу<sub>2</sub> лæг ма<sub>2</sub> нæ<sub>4</sub> хæстæг  
but America ABL PREF go PST.INTR.3SG one man and POSS.1PL relative

**нæ сияхс адтæй** .

нæ сияхс адтæй

нæ<sub>4</sub> сияхс адтæй

POSS.1PL son.in.law be.PST.3SG

A man came from America, he was our relative, our son-in-law.

180.4 **Идити ... Байцати Петур** , **'ма е дæр ами**  
идити Байца -т -и Петур ма е дæр ами  
иди+FR. VAR. Байца -т -и<sub>1</sub> Петур ма<sub>2</sub> е<sub>1</sub> дæр ами  
HES Baitsaev PL GEN Peter but this FOC here

**фембалдæй** .

фе- мбалд -æй

фæ- æмбалд -æй

PREF meet PST.INTR.3SG

This Baitsaev Petr, and they met.

180.5 **'Ма хæлтгæ искаениуонцæ** , **хæлтгæ** .

ма ис- кæн -иуонцæ

ма<sub>2</sub> ис- кæн -ионцæ

but PREF do OPT.3PL

180.6 'Ма уой халæ исхаудтæй : æз ибæл  
 ма уой хал -æ ис- хаудт -æй æз ибæл  
 ма<sub>2</sub> уой<sub>3</sub> хал -æ<sub>1</sub> ис- хаудт<sub>1</sub> -æй æз ибæл  
 but he,she.GEN thread/lot NOM PREF fall PST.INTR.3SG I 3SG.ENCL.SUPER  
 , зæгъгæ , Колумб ивæрун , 'ма мабæл Колумб  
 зæгъ -гæ Колумб ивæр -ун ма мабæл Колумб  
 зæгъ -гæ Колумби æвæр -ун<sub>2</sub> ма<sub>2</sub> мабæл Колумби  
 say CONV Columb but 1SG.ENCL.SUPER Columb

# исæвардтонцæ

ис- æвард -т -онцæ  
 ис- æвард -т -онцæ  
 PREF put,place TR PST.TR.3PL

181 X : Цараевич , нæ ?  
 X Цараевич нæ  
 Цараевич нæ<sub>5</sub>  
 Tsaraevich PRTCL

Kh : Tsaraevich, yes?

182 КЦ : Гъо .  
 КЦ гъо  
 гъо  
 yes

KTs: Yes.

183.1 X : А потом он начал знакомиться с Христофором , и он удивился :  
 X и

оказывается , на самом деле было .  
 на

Kh : And then he started to meet Khristofor, and he was surprised: it was really so.

183.2 Уотæ адтæй , нæ ?!  
 уотæ адтæй нæ  
 уотæ адтæй нæ<sub>2</sub>  
 so be.PST.3SG NEG

Wasn't it?!

184 КЦ : Да , да .  
 КЦ

KTs: Yes, yes.

185 X : Дæуæй уотæ ба , кæд гириз кæнуй , нæ ?  
 X дæуæй уотæ ба кæд гириз кæн -уй нæ  
 дæуæй уотæ ба кæд гириз кæн -уй нæ<sub>2</sub>  
 you.SG.ABL so CONTR when mockery do PRS.3SG NEG

Kh : And you thought he was joking, didn't you?

186.1 КЦ : Кæд ма , зæгъун , мæстæймарæ кæнуй .  
 КЦ кæд ма зæгъ -ун мæстæймарæ кæн -уй  
 кæд ма<sub>1</sub> зæгъ -ун<sub>3</sub> мæстæймарæ кæн -уй  
 when 1SG.ENCL.GEN say PRS.1SG tease do PRS.3SG

KTs: I thought he was pulling my leg.

186.2 **А** **я** , **зæгъгæ** , **Христофор** .  
 а зæгъ -гæ  
 зæгъ -гæ  
 say CONV

And I am, he says, Khristofor.

186.3 **Ма** , **зæгъун** , **циуавæр** **Христофор** , **ци** **кæни** ?  
 ма зæгъ -ун циуавæр ци кæни  
 ма<sub>2</sub> зæгъ -ун<sub>3</sub> циуавæр ци  
 and say PRS.1SG what what

And I say what Khristofor, what is that about?

186.4 **Ма** , **дан** , « **Христофор** » **хуннун** .  
 ма дан хунн -ун  
 ма<sub>2</sub> дан хунн -ун<sub>3</sub>  
 and according.to.smb's.words be.called PRS.1SG

And he says his name is Khristofor.

186.5 **Ну** , **ты** **Христофор** , **а** **я** **Колумб** .  
 ну а Колумб  
 Колумби  
 Columb

Well, you are Khristofor and I am Kolumb.

187 **Х** : **Мæнæ** **Плиевбæл** ... **Плити** **Исса бæл** **финст**  
 Х мæнæ Плиев -бæл Пли -т -и Исса -бæл финст  
 мæнæ Плиев -бæл Плиев -т -и<sub>1</sub> Исса -бæл финст<sub>1</sub>  
 there,that.is Pliev SUPER Pliev PL GEN Issa SUPER write  
**кæмидæр** **ку** **æй** , **цидæр** **уæхæн** **си** **ку** **ес** ,  
 кæми -дæр ку æй цидæр уæхæн си ку ес  
 кæми -дæр<sub>3</sub> ку æй<sub>1</sub> цидæр уæхæн си<sub>2</sub> ку ес<sub>1</sub>  
 where FOC when be.PRS.3SG something such 3SG.ENCL.INESS when EXT  
**Пиши** , **зæгъгæ** , **Пиши** ... **ну** ...  
 зæгъ -гæ ну  
 зæгъ -гæ  
 say CONV

Kh: And about Pliev... Issa Pliev, there was a story about him.

188 **КЦ** : **А-а-а** , **дæ** **муг** ...  
 КЦ дæ муг  
 дæ<sub>2</sub>  
 be.PRS.2SG

KTs: Ah, what's your...

189.1 **Х** : **Нæ-æ** , **дæ** **муггаг** **куд** **æй** ?  
 Х Нæ - æ дæ муггаг куд æй  
 дæ<sub>2</sub> муггаг куд æй<sub>1</sub>  
 be.PRS.2SG clan, tribe, surname how be.PRS.3SG

Kh: No, what is your surname?

189.2 **Дæ** **муггаг** ... **нæ-æ** , **муггаг** **кæмæйдæр**  
 дæ муггаг нæ - æ муггаг кæмæй -дæр  
 дæ<sub>3</sub> муггаг нæ<sub>2</sub> муггаг кæмæй -дæр<sub>3</sub>  
 POSS.2SG clan, tribe, surname NEG clan, tribe, surname who.ABL FOC

загъта , фал дæ ном ци хуннуй ?  
 загът -а фал дæ ном ци хунн -уй  
 загът -а<sub>1</sub> фал дæ<sub>3</sub> ном ци хунн -уй  
 say PST.TR.3SG however POSS.2SG name what be.called PRS.3SG  
 Your surname... Not, he did not say "surname" but he said "what's your name"

189.3 Ма , дан , Пиши .  
 ма дан  
 ма<sub>2</sub> дан  
 and according.to.smb's.words

And, he says, Pishi (in Russian "write down").

189.4 Пиши у него была ... а тот записывал и говорит : - я записал ,  
 у а и -

фамилию я записал .

Pishi was his... and he was writing down and says: "I have written it down, the surname.

189.5 Дальше ?

Next?

190 - Пиши .

-

Pishi.

191 -Как имя ?

- Your name?

192 -Пиши .

- Pishi.

193 -Я записал , дальше что ?

- I have written it down, what's next?

194 -Пиши .

- Pishi.

195.1 Уотæ адтæй ?

уотæ адтæй

уотæ адтæй

so be.PST.3SG

Was it so?

195.2 Черчесов пишет .

Cherchesov is writing.

|                   |              |                 |                      |
|-------------------|--------------|-----------------|----------------------|
| 196 КЦ : Ма нæхе  | Майрæн ба    | дæлæ            | Рæмонти кизги        |
| КЦ нæхе           | Майрæн ба    | дæлæ            | кизг -и              |
| нæхе <sub>3</sub> | Майрæн ба    | далæ            | кизг -и <sub>1</sub> |
| POSS.REFL.1PL     | Mayran CONTR | down.over.there | girl GEN             |

фæрсуй : - Как имя ?

фæрс -уй

фæрс -уй

ask PRS.3SG

KTs: And our Mairan too, he asked a girl: - You name?

197 -Изолда .

- Izolda.

|                      |                        |                      |
|----------------------|------------------------|----------------------|
| 198 - Изол дæ        | , хæстæг дæ            | , уомæн æз неци      |
| изол дæ              | хæстæг дæ              | уомæн æз неци        |
| изол дæ <sub>2</sub> | хæстæг дæ <sub>2</sub> | уомæн æз неци        |
| distant be.PRS.2SG   | close be.PRS.2SG       | he,she.DAT I nothing |

зонун , фал да ном ци хуннуй ?  
 зон -ун фал да ном ци хунн -уй  
 зон -ун<sub>3</sub> фал да<sub>2</sub> ном ци хунн -уй  
 know PRS.1SG however be.PRS.2SG name what be.called PRS.3SG  
 - I don't know if you are near or far (wordplay in Ossetic) but what is your name?

199 Ма бабæй е ба – Изольда .  
 ма бабæй е ба  
 ма<sub>2</sub> бабæй е<sub>1</sub> ба  
 and again this CONTR

And there she was again: Izolda.

200.1 – Изол да , хæстæг да , уобæл да нæ  
 изол да хæстæг да уобæл да нæ  
 изол да<sub>2</sub> хæстæг да<sub>2</sub> уобæл да<sub>2</sub> нæ<sub>2</sub>  
 distant be.PRS.2SG close be.PRS.2SG he,she.SUPER be.PRS.2SG NEG

фæрсун .  
 фæрс -ун  
 фæрс -ун<sub>3</sub>  
 ask PRS.1SG

- I am not asking if you are near or far.

200.2 Мæнæ мæ куд нæ лæдæруй , зæгъгæ .  
 мæнæ мæ куд нæ лæдæр -уй зæгъ -гæ  
 мæнæ мæ<sub>1</sub> куд нæ<sub>2</sub> лæдæр -уй зæгъ -гæ  
 there,that.is 1SG.ENCL.GEN how NEG understand PRS.3SG say CONV

How come she doesn't understand me.

200.3 Мæнæ ...  
 мæнæ  
 мæнæ  
 there,that.is

There...

201 X : Ну , кæрæдзей нæ балæдæрдтæнцæ .  
 X кæрæдзей нæ ба- лæдæрдт -æнцæ  
 кæрæдзей нæ<sub>2</sub> ба- лæдæрдт -æнцæ  
 RCP.GEN NEG PREF PST.INTR.3PL

Kh : So, they didn't understand each other.

202.1 КЦ : Кæрæдзей нæ балæдæрдтæнцæ .  
 КЦ нæ ба- лæдæрдт -æнцæ  
 нæ<sub>2</sub> ба- лæдæрдт -æнцæ  
 NEG PREF PST.INTR.3PL

KTs: They didn't understand each other.

202.2 Ду хæстæг да æви изол да , уобæл  
 ду хæстæг да æви изол да уобæл  
 ду хæстæг да<sub>2</sub> æви изол да<sub>2</sub> уобæл  
 you.SG close be.PRS.2SG or,is.really distant be.PRS.2SG he,she.SUPER  
 да нæ фæрсун , фал да ном ци хуннуй  
 да нæ фæрс -ун фал да ном ци хунн -уй  
 да<sub>2</sub> нæ<sub>2</sub> фæрс -ун<sub>3</sub> фал да<sub>2</sub> ном ци хунн -уй  
 be.PRS.2SG NEG ask PRS.1SG however be.PRS.2SG name what be.called PRS.3SG  
 ?

I am not asking if you are near or far but what is your name?

203.1 **Х** : **ИЗОЛ ДÆ** **зæгъгæ** , **нæ** ?  
 Х изол ДÆ зæгъ -гæ нæ  
 изол дæ₂ зæгъ -гæ нæ₂  
 distant be.PRS.2SG say CONV NEG

Kh : ИЗОЛ ДÆ, yes?

203.2 **Изоьлда** .

Izolda.

203.3 **Ну** , **е** **ба** **фиццаг хатт** **фегъуста** , **æвæдзи**  
 ну е ба фиццаг хатт фе- игъуст -т -а æвæдзи  
 е₁ ба фиццаг хатт₁ фæ- игъуст₁ -т -а₁ æвæдзи  
 this CONTR first time PREF hear.PART.PST TR PST.TR.3SG obvious

Well, he must have never heard of such a name.

203.4 **Гъеуотитæ** .

гъе уот -ит -æ  
 гъе уотæ -т -æ₁  
 so so PL NOM

That's it.

204 **Б** : **Так** , **гъæйдæ** **ести** **ма** **дзорæ** .  
 Б гъæйдæ ести ма дзор -æ  
 гъæйдæ ести ма₂ дзор -æ₂  
 come on something and speak IMP.2SG

B: Tell us some more.

205 **КЦ** : **Ни' й** **уагътæ** !  
 КЦ æй уагът -æ  
 æй₂ уагът -æ₂  
 3SG.ENCL.GEN permit,let.go,keep IMP.2SG

KTs: Leave me!

206 **Х** : **Фæууæнтæ** ...  
 Х фæууæн -т -æ  
 фæууæн -т -æ₁  
 end PL NOM

Kh : Enough.

207.1 **КЦ** : **Цæуæнтæ** , **уой** **бæсти** **изæрхуар** **ести**  
 КЦ цæу -æнтæ уой бæсти изæр хуар ести  
 цæ -æнтæ уой₃ бæсти изæр хуар₂ ести  
 go IMP.3PL he,she.GEN instead evening crop something

**искæнæн** , **'ма** **хуæздæр** **æй** .  
 ис- кæн -æн ма хуæз -дæр æй  
 ис- кæн -æн₄ ма₂ хуарз -дæр₃ æй₁  
 PREF do SUBJ.1PL and good FOC be.PRS.3SG

KTs: Let's better go have a supper.

207.2 **Медæгмæ** !

медæг -мæ  
 медæг -мæ  
 in, inside ALL

Come in!

208 X : Кенæ ба цауæнтæ махмæ , уæлæ уæлæмæ 'ма фæйнæ  
 X кенæ ба цау -æнтæ махмæ уæлæ уæлæ -мæ ма фæйнæ  
 кенæ ба цæ -æнтæ махмæ уæлæ уæлæ -мæ ма<sub>2</sub> фæйнæ  
 or CONTR go IMP.3PL we.ALL there there ALL and DISTR

ести

....

ести

ести

something

Kh : Or let's go to our place and have a shot...

209 КЦ : Цæуæнтæ , поужинаем .

КЦ цау -æнтæ  
 цæ -æнтæ  
 go IMP.3PL

KTs: Let's go have a supper.

210 А : Цæуæн .

а цау -æн  
 цæ -æн<sub>2</sub>  
 go PRS.1PL

A: Let's go.

211.1 X : Цæуæн , зæгъуй .

X цау -æн зæгъ -уй  
 цæ -æн<sub>2</sub> зæгъ -уй  
 go PRS.1PL say PRS.3SG

Kh : Let's go, he says.

211.2 Цæуæн , цæуæн ... уæлæ уæлæмæ .

цау -æн цæу -æн уæлæ уæлæ -мæ  
 цæ -æн<sub>2</sub> цæ -æн<sub>2</sub> уæлæ уæлæ -мæ  
 go PRS.1PL go PRS.1PL there there ALL

Let's go, let's go... Let's go to our place.